

E.39T.F.

Box 77

W^o-2



COMPENDIUM

Geographiæ Territorialis

Cum omnibus, & singulis Statibus, Provinciis,
Dominis, ac rebus notabilioribus Euro-
pæ, Asiæ, Africæ, & Americæ:

COMPOSITUM

AB ABBATE D. JO: CAROLO DE STADEL

*Nobili Moguntinæ Diœcesis, Canonico Cathedralium
Augustanæ, & Curienfis, Sereniss. Principis Ele-
ctoris Palatini Consiliario Ecclesiastico.*

DEDICATUM

*Quatuor Sereniss. Fratribus, Comitibus Palatinis
Rheni, Bavaricæ, Julicæ, Clivicæ, &
Montium Ducibus, Dominis*

D. JOANNI WILHELMO, S.R.I. Archi-
dapifero, & Electori; nato 1658.

D. CAROLO PHILIPPO, S. Cæs., & Cath.
Majest. Gubernatori Tyrolis; nato 1661.

D. ALEXANDRO SIGISMUNDO, Episc.
Augustano, S.R.I. Principi nato 1663

D. FRANCISCO LUDOVICO, Episc.
Wormatiensi & Uratislaviensi, Magno
Magistro Ord. Theutonici, Præposito
& Principi Elvacensi, Coadjutori Mo-
guntino; nato 16. Julii Anno 1664.



SUMPTIBUS AUTHORIS

ROMÆ, Typis Bernabò. 1713. Superiorum permisso

*Venduntur in Bibliotheca Erasmi Sylvestri, in Foro
Agonali prope S. Agnetem.*

Imprimatur;

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sac.
Palatii Apostolici.

D. de Zaulis Archiep. Theod. Vicesg.

E Go Infrascriptus fidem facio, & attestor, quomodo de mandato Reverendissimi Patris S. P. A. Magistri viderim Librum inscriptum: *Compendium Geographiæ Territorialis, comprehendens omnes Status Ecclesiasticorum, & Sæcularium, Principum, Comitum, & Baronum etiam Episcopatum &c. Liber IV. & V.* Compositum ab Abbate Jo. Carolo de Stadel, Patrio Moguntinæ Diæcesis, Ecclesiar. Cathedralis Curienfis, & Equestris Wimpinensis Canonico, & nihil inveni contra fidem, & bonos mores, imò totum Orbem brevi gyro comprehensum, & terram universam paucis paginis comprehensam, & cum delectatione, & absque labore percurrendam. In quorum fidem. Datum Romæ in Collegio Clementino die 15. Octobris 1712.

Jo. Bernardus Pozzulus C. R. S. S. Th. Lector.

Imprimatur,

Fr. Gregorius Selleri Ord. Præd. Sac. Pal. Apost.
Magister.

Serenissimi Domini.



SERENITATIBUS
VESTRIS, *me variis Titulis obligatissimū agnosco: Ser. Elect. quidem, quòd ejusdem Consiliaris Ecclesiasticus existam; Ser. Duc., quia ejusdem Protectione gaudeo; Ser. Episc., quia in illius Cathedrali Ecclesia me Canonicum profiteor; Ser. alteri, quia sub ejus Jurisdictione Coadju torali natus sum; Ut igitur ingrati animi notam effugiam, patiemini, SERENISSIMI DOMINI, ut; nonnullis libris, Clementi XI. PP. ac Carolo VI. Romanorum Imperatori, ac*

Regi Catholico, cum omni respectu antecedenter dedicatis, & hunc exiguum meum Librum Geographicum, Typis Romanis editum, Vobis humillimè dedicem, parti mearum obligationum satisfacturus; cum eo, me totum (: cum aliud non possim:) Vobis demissimè offerendo, & memet enixissimè commendando; qui felicia, diuturna que Ecclesiarum, & subditorum Regimina, & respectivè nunquam intermorituram Serenissimæ Familiæ conservationem; singulorumque animæ & corporis salutem devotissimè auguror. Romæ 1. Febr. 1713.

SERENITATUM VV.

Servus humillimus
Ioannes Carolus de Stadel.

COMPENDIUM

GEOGRAPHIÆ

TERRITORIALIS

SIVE

COMPENDII

*Cosmo-Geo-et-Hydrographiæ,
& Chronologiæ.*

LIBER IV., & V.

CAPUT I.

De Limitibus Europæ.



LIMITIBUS Europa sic circumscribitur. Versus Orientem est Asia; Meridiem, Africa; Occidentem America, Septentrionem, Polus Arcticus.

Europa depingi solet in figura sedentis Virginis. Ornatus capitis Lusitania esse

potest : Vultus , Hispania : pectus , Gallia : brachium finistrum , Anglia , Scotia , Hybernia : dextrum , Italia : sub sinistro sunt Flandri ; sub dextro esse possunt Helveti : Ad corpus pertinet Germania , Polonia , & Hungaria ; Poplites esse possunt Dania , Norwegia , & Svecia : Toga , usque ad pedes est Moscovia ; posteriora esse possunt Europæica Turcia , & Græcia . Insulæ in vicinis Territoriis includuntur . *Isaacus Vossius* in variis observationibus 1685 . Londini impressis , statuit in Hispaniis reperiri duos millones hominum , in Francia , 5 . in Italia , 2 . in Anglia , Scotia , Hybernia 2 . in Flandria 2 . in Germania , & Hungaria 5 . in Dania 400 . millia ; in Svecia , & Nordwegia 600 . millia . In Polonia $1\frac{1}{2}$. millio . In Europæica Turcia $5\frac{1}{2}$. millio : in Moscovia 3 . millones ; in Africa , & America 100 . millones ; in Asia 300 . millones , & tandem concludit in orbe terrarum non reperiri ultra 500 . millones hominum , qui omnes & singuli juxta se positi in
for-

forma quadrangulari non occupant miliare Germanicum .

C A P U T II.

De Lusitania .

CUM supra dixerim Lusitaniam in primo loco existere , si scilicet velimus considerare Europam in forma sedentis Virginis , necessario hîc de Lusitania , seu Portugallio incipiendum ; & primariis ejusdem rebus in compendio dicendum erit .

Germanis Lusitania est versus Occidentem , est primum , prout hîc concipimus , seu ut alii volunt ultimum Europæ Regnum : Ad sinistram Atlantico ; ad dextram est Hispanicis Provinciis circumdatum . Territorium sat montosum est , nec frumentis abundat : Multi incolarum mercaturam exercent , sunt omnes Catholici ; Gubernatur ab uno Rege . Alias Regnum in 5. dividitur Provincias , Extremaduram , Transtaganam ,

nam, Beiram, Interamnesem, Transmontanam. In Extremadura eminent Ulyssipo ad Tagum, Regis Residentia; Setubalia, Irenepolis, Leiria, Almerinum, Alicubarotta.

In Provincia Transtagana, Eboræ, Helvæ, Oliventia, Portus Alacris, Pax Julia, Ulricum, Vitiosa.

In Provincia Beira: Conimbria, Viseum, Lameca, Guarda, Salvaterra, Castellum album.

In Provincia Interamnesi: Bracara, Pontus Cale, Vimarinum. In Provincia Transmontana: Miranda Durii, Bragantia, Villa regalis. In Algarbia, Tavila, Sylva, Pharus, Caput S. Vincentii sunt. Habent & Lusitani in Africa Masaganum in Regno Marochio, Loandam S. Pauli in Regno Angolæ; Mosambicensem Civitatem in partibus Zanguebariis; Insulas Maderam, Capitis Viridis, & alias.

In Asia, possident Goam in partibus Cuncanis: Diu, fortalitium in territorio Magni Mogolis; Commercium

cium in Sinica Civitate Macai. In America : Braffiliam, Infulas Azoricas .

Aër in Regno Lusitaniæ, est suavis, sanus, & temperatus, quia situatio ejusdem habet calorem temperatum, particulariter versus partes fluxûs maris. Territorium potius sterile est quoad frumenta, vino abundat, & excellentibus fructibus, exempli gratiâ, malis aurantiis, malis citrinis, amygdalis, olivis; ex quibus ultimis conficitur oleum perfectissimum. Insunt Regno plurimi vermes progignentes sericum, unde ex serico conficiuntur ibi labores mirabiles Regno magnam utilitatem afferentes. Inibi etiam notantur apes in magna quantitate, dulcissimum mel construentes. Adsunt etiam venæ auri, argenti, plumbi, ferri, stanni, aluminis. Inter montes, Herminius eminent, qui quovis anni tempore nive tectus, ipsa æstate horridam ostentat hyemem. Multis fluminibus irrigatur, unde à Strabone Regio felix dicitur, & annibus magnis, & parvis irrigua: Qui omnes ab Oriente

pariter disjuncti à Tago sunt , & majori ex parte navigabiles , & sunt Apa , Tagus , Munda , Vacca , Durius , Avius , Limia , Minius . Potu Anæ , ingenitâ naturæ vi , mirum in modum grandescunt pecudes . *Bleau f.97.*

Post obitum Regis Don Sebastiani defuncti , vel potius periti in Africa anno 1578: adfuerunt varii prætendentes hujus Coronæ. Henricus Cardinalis fuit coronatus in extrema senectute , & obiit anno 1580. Antonius Prior de Crato eodem anno per Regni Proceres fuit electus Rex , sed aliquibus mensibus post Philippum II. Regem Hispaniæ . Anno 1640. Joannes VI. Dux Bragantiæ Regnum Lusitaniæ obtinuit , licet se opposuerit inefficaciter Philippus IV. Rex Hispaniæ .

Joannes V. Rex, cum Maria Anna, Archiducissa Austriæ a. 1712. filiam habuit primogenitam . Alias de reliquo statu Lusitaniæ , videatur meum Compendium Geograph. Eccles. , impressum Romæ a. 1712. f.175. & f.176.

C A P U T III. 7

De Hispania.

Hispania limitibus circumscribitur ad Orientem per mare Mediterraneum. Ad Meridiem, per idem mare, & partes de Gibraltar: ad Occidentem per Oceanum: ad Septentrionem, per eundem Oceanum, & Montes Pyrrhænos.

Aër in Hispania generaliter bonus est, & sanus, sed calidus per excessum, unde tellurem nimium siccam reddit, & ineptam ad protuberanda bona frumenta; montes insunt plurimi, rivi, & lacus pauci. Ferax tamen patria est vinorum generosissimorum, fructuum, & Olivarum. Reperiuntur venæ argenti, ferri, cupri, & nonnulla auri, in quibus non amplius laboratur, postquam detectæ fuerunt illæ in America. Abundat animalibus, ovibus, bovis, & equis velocissimis. Captura piscium æstimabilis est, & interdum unica captura ascendit

ad valorem quadraginta millium scudatorum . Ad partes Biscajæ capiuntur Ceti magnitudinis extraordinariæ : Biscaja rectè Cantabria dicitur .

Fluvii principaliores in Hispania reputantur Hebrus , qui originem trahit è Montibus Castellæ veteris propè Asturiam , penetrat Navarram , pergit per Arragoniam , & ejusdem Capitale , & postquam transiverit Tortosam in Catalaunia, labitur in mare Mediterraneum . Tagus pergit per Toletum, transit totam Castellam novam , & Lusitaniam . Sequuntur Durius , Anas , Bætis , Iberus , vulgo Ebro, unde olîm Hispania, Iberia dicta .

Dividitur Hispania in 15. territoria , ex quibus in medio patriæ , nova , & vetus Castella sunt : versus Occidentem Legio , Extremadura , & Vandallitia : versus Meridiem Granata , Murcia, Valentia . Versus Septentrionem Gallitia , Asturia , Biscaja : ad Orientem Navarra , Arragonia, Catalaunia . In Mari sunt Majorca, Minorca, Yvica, Formentera .

tera . Inter mirabilia sunt Caradingæ ,
 ubi pavementum , sub quo sepulti du-
 centi Monachi à Saracenis cæsi a. 848.
 6. Augusti , quâ die contigit cædes ,
 quotannis sanguineo sudore madet. Mu-
 santius sæculo 7. Heraclius in Oriente ,
 Sileontus in Hispania , Dagobertus in
 Francia, Judæos omnes baptizari jubent,
 aut exulare . SS. Leander, & Fulgentius
 Hispaniam cum Recaredo Rege Catho-
 licæ Religioni restituant .

Quia Castellæ novæ Regnum ma-
 jus est cæteris Hispaniæ Provinciis, inde
 est , quod à Geographis modernis utpo-
 te considerabilius primo loco ponatur ;
 antiquitùs vocabatur Regnum Toleta-
 num , seu Castellæ simpliciter . Victoria
 condita fuit à Leovigildo an. 680 .

Aëre gaudet perfectissimo , sed
 aqua deficit in hoc Regno, & rarò pluit.
 Fertilitas vallium (quas valles percur-
 runt aliqui rivi) succurrit sterilitati quo-
 rundam locorum siccorum , montoso-
 rum , ac minus fertilium . Dicti valles
 progignunt optima frumenta , vina, fru-
 ctus ,

ctus , crocum , & repelluntur inibi plurima animalia . Adfunt etiam quædam fodinæ Salis . Madritum , seu Mantua Carpentanorum , Regis residentia est ; Toletum , Archi-Episcopalis Sedes ; Complutum , Universitas ; Escuriale , Sepulchrum Regum ; Concha , Episcopalis locus ; Calatrava Equitum dicti Ordinis . Arantuez , & Buonretiro delitiæ Regum ; Castiliam , & Andalusiam sepe-rant Montana Lesæ .

Apellatur aliud Regnum Castella Vetus , seu antiqua , quia primum fuit , quod Catholici è manibus , & potestate Maurorum , seu Ætiopum eripuerint ; & etiam ad distinctionem Castiliæ , seu Castellæ novæ .

Aëre non adeo salubri gaudet Castella Vetus , sicut nova ; Territorium non adeo multi vini , & frumenti ferax est , nihilominus in aliquibus partibus terra progignit ibi vinum generosissimum . Pratis , & animalibus abundat ista Patria , & particulariter Segoviensis , ovibus , quorum lana optima est pro

con-

conficiendis pannis nominatissimis.

Capitale hujus Regni est Burgum, Sede gaudens Archi-Episcopali; Civitas est magna, & Mercatoribus abundans, sed ædes non sunt adeo benè ædificatæ, nec plateæ adeo latæ: & extra Urbem reperitur Abbatia de las Huelgas, in qua reperiuntur quotidie 150. Moniales, omnes filiæ Principum, aut Primatum. Abbatissima Domina est Septendecim aliorum Conventuum, 14. Villarum, 50. terrarum, ubi illa eligit Magistratus, Gubernantes, & Præsidentes. Adest hic Hospitale Regium Peregrinorum, habens circiter redditus annuos librarum 80000. Reliquæ Civitates principaliores sunt Vallisoletum, Seguntia, Abula, Segovia, Oxama, Calaguria, Lerma, Medina cœli.

Aër in Legionis Regno, seu Provincia admodum est temperatus, vino plus quam frumento abundat. Prope Salamancam aquæ Scaturiginem habent calidam, quæ aquæ remedium adferunt scabiosis, & similibus malis infectis.

No-

Notantur hic Civitates Asturiæ, Zamoræ, Tauri, Civitatis Roderici, Palentia, Ledesnae.

Civitas hujus Regni principalis Legio est, Sedes Episcopalis, & Suffraganea Archi-Episcopi Compostellani. Cathedralis pulcherrima totius Hispaniæ esse creditur. Salamanca, Universitatem studiorum habet florentissimam, in qua etiam Urbe Episcopus residet.

In Extremadura, seu Bethuria, Pax Augusta est, vulgo Badajoz, fortalitium limitiale versus Lusitaniam; adest etiam in eodem Regno Alcantara, famosa Civitas Equitum S. Jacobi. Reperitur & Emerita, Placentia, Cauria, Madrigallexum, Albuquerque, Monasterium S. Justi, in quo obiit Carolus V. ann. 1558.

Aër in Galitiæ Regno est quidem temperatus, sed humidus, & non adeo sanus, ob mare vicinum, & varias aquarum calidarum scaturigines, quæ inibi reperiuntur. Territorium potius montosum est, nec adeo ferax frumenti, & Oli.

Olivarum ; potiùs vini generosi , & præ-
tiosissimi . Adfunt fodinæ auri , cupri , &
plumbi . Abundat hoc Regnum anima-
libus majoribus , & minoribus , specia-
liter equis , & mulis velocissimis . Re-
periuntur & pisces , Salmones , Ceti , &
alii varii generis in maxima quantitate .

Capitalis , seu principalis Civitas
Galitiæ est Compostella , nominata im-
propriè à Peregrinis , Urbs S. Jacobi ,
cujus corpus in Ecclesia ejusdem nomi-
nis ibidem quiescit . Illa Civitas situm
habet inter duos rivos Ullam , & Tam-
brem ; ann. 882. ædificari cœpta . Adest
ibi Sedes Archi-Episcopalis . V. Meum
Compend. Geogr. Eccl. f. 168. Notan-
tur in hoc Regno Caronium , Bajona ,
Vigum , Promontorium Artabrum , Lu-
cus , Auria , Tuda , Mindonia , Civita-
tes notabiles .

Aër potius salubris est in Asturia ;
sed territorium montosum est , & non
adeo habitatum ; nihilominus ferax est
vini , & frumenti , nec desunt venæ , vel
fodinæ auri , & metallorum : equis ve-
locibus abundat .

Astu-

Asturicæ principalis Civitas est, Ovetum, Sedes Episcopalis, & Universitas studiorum ibi est, notatur etiam hîc Julianopolis, & Villa vitiosa; Coronæ hæres, ab hoc Statu nomen assumit Principis.

Aër est admodum temperatus ob plurimos altos montes, qui ibi reperiuntur. Territorium est inæquale, & saxosum, nec vini, aut frumenti ferax, potius quorundam fructuum sylvestrium. Hæc Provincia nulla re magis abundat, quam venis ferri, ex cujus commerciis ut plurimum habitatores vivunt; transportando etiam ad alias Europæ partes, arma, clavos, ferramenta, & similia.

Flaviobriga, vulgo *Bilbao* ad Nervium creditur esse Capitalis, seu Civitas, principalis totius Biscajæ; notantur & Portus Andreopolis, Passagii, & Laredi: Fortalitia Sebastianopolis, & fontis rapidi, Civitates Ognati, Victoriæ, Lucronii, Tolosæ, & Fuentarabiæ ad Vidassum. Prope hunc fluvium reperitur Insula Phasianorum, quæ nec Gallo-

lorum, nec Hispanorum dominium agnoscit, & in hac Insula pax Pyrrhenæica inter Carolum II. Catholicum, & Ludovicum XIV. Galliarum Regem a. 1659. conclusa fuit, ubi Rex Christianissimus ejusque conjux, pro se, & suis renuntiarunt omni juri ad Hispaniam; accipiendo pro dote magnam quantitatem pecuniæ, seu Urbem Quercetanam, aliasque Urbes in Flandria; Hæc Provincia antiquitus dicta fuit Cantabria, unde & Contiguum mare, Oceanus Cantabricus; in hac Provincia natus est S. Ignatius Loyola, S. I. fund.

Aër est temperatior in superiore & inferiore Navarra, quam in quavis alia Provincia Hispaniæ; potius pratis, quam vino, & frumento patria abundat, reperiuntur ibi multi cervi, apri, & alia animalia ad venationis oblectamentum facientia; Pampelona, Sedes Episcopalis caput Regni est, ad Argam situatum est duplex fortalitium, cum ipsa Urbis propugnacula, & moenia benè munita existant; ædificata à Bamba Rege a. 674.

V. meum

V. meum Comp. Geog. Eccl. f. 168. Dux Medina Cœlia. 1710. hîc in carcere vitam cum morte commutavit. Tafala, olim residentia erat Regum, & *Viana* Titulus Coronæ hæredis. Prope Burgetum, sunt altissimi Roncevallenses Pyrrhænici montes, in quibus Rolandus Caroli M. Generalis siti extinctus est.

Arragoniæ Aër Saluberrimus, & territorium siccissimum est, montosum, & nitrosum in pluribus partibus; Valles feraces sunt vini, & frumenti. Civitas Principalis est ad Iberum Cœsar Augusta nuncupata, quæ sedes est Archi-Episcopalis. Adest Hospitale locupletissimum, & ut aliqui dicunt etiam ditissimum in tota Christianitate. Universitas studiorum nulli alteri in Hispania cedit.

V. Meum Comp. Geogr. Eccl. f. 171. Celebriores civitates ibi sunt Tarafona; Osca, Jaca, Barbastrum, Episcopales; notantur & Terula, & Albaricina. Patavina prope Taragosam natus Michaël Molinos, cujus errores damnati.

Aër in Catalauniæ est admodum
sa-

salubris; territorium autem inæquale, & montosum, producit abundanter frumenta, vina, olea, lina, & fructus; nec non ligna pro ædificiis parandis apta; Sacchari illa patria ferax non est, sicut aliæ partes Hispaniæ; nihilominus *Cardanus* asseverat crescere inibi herbam Scorzoneram nuncupatam, alexipharmacam, & utilem in affectibus oculorum. Non desunt venæ auri, argenti, ferri, alumnis, vitrioli, & salis; reperiuntur in abundantia Ametisti, Cristalli, Alabastri, Oniges, Coralli, Jaspides, in illis montibus versus partes Orientales.

Civitas principalis Catalauniæ est Barcinona, situata ad mare inter Montluyc, & rivum Berulam nuncupatum; habet Sedem Episcopalem; panni, & variarum rerum commercia florent in illa Urbe; plateæ sunt pulchræ, & in iis petra læta munditiam sese ipsis, & Urbi concilians, dummodo vel minima cadat pluvia]. V. meum Comp. Geogr. Eccl. f. 171. A. 1691. à Gallis obsidione

cincta fuit, capta a. 1697. restituta Carolo II. vigore pacis Rıvicensis; Carolo III. Hispaniarum Regia. 1705. se dedit; à Gallis a. 1706. vano conatu obsidione cincta; Regina Conjux Caroli Regis Christina Elisabetha 1708. ibi solemniter ingressa ex Ducissis Saxoniae Wolffenbüttel; ad presens Catalauniam, in absentia Imperatorii, & Regii Conjugis moderatur. Principaliora Catalauniae loca sunt Tarracona, Rhoda, Gerunda, Palamos, Ilerida, Dertosa, Cartona, Celfona, Vicus, Cerritonia; Promontorium Crucis, apud Veteres Aphrodisium ubi an. 1660. limites limites inter Hispaniam, & Franciam constituti fuerunt ductâ rectâ lineâ per montes Pyrrhenæos. Rossilio Comitatus erat Catalauniae.

Aër Regni Valentiae salubris est, & temperatus; patria ferax est risi, vini, olivarum, Sacchari, lini, & cujuscunque generis arborum fructiferarum, exempli gratiâ, malorum punicorum, malorum citrinorum. Abundat venis

argenti, & ferri, alabastri, aluminis; in conclusione jucundissima audit Provincia Hispaniæ, excepto, quod frumenta, & animalia non adsint; pisces vero plurimi; non deficiunt tamen montes, & partes etiam steriles.

Civitas principalis, seu Capitalis Regni est Valentia, situata ad rivum Quadalabiar, non adeo procul à mari. Civitas est mercatoribus plena, & commerciis dedita; sed ejus plateæ sunt admodum lutosæ in hyeme, & pulverosæ in æstate, quia pavimentum non adeo bonum est. Adest in illa Civitate Universitas studiorum, & Sedes Archi-Episcopalis, V. Meum Comp. Geogr. Eccl. f. 170. Reliqua principaliora sunt Alone, Oriola, Gandia, Denia.

Aër salubri gaudet Murcia, seu Mauritania, sed territorium est Montosum, nec ferax frumenti aut vini; nihilominus abundat fructibus, malis citrinis, malis aurantiis, olivis, amygdalis, leguminibus. Magna inibi reperitur quantitas sacchari, & melis; notabilia

sunt commercia serici in illis partibus. Plures habet colles aluminis, ametisti, & rerum similibus. Murcia, Civitas principalis Regni est, ibi residet Episcopus Carthagenæ, utraque Dignitate conspicuus, Portus ibi est ad Mare Mediterraneum nobilissimus, vocaturque viridarium totius Regni Hispaniarum. Promontorium Saturni famosa præmontana constituit.

Aër temperatus habetur in Granatæ seu Bethicæ Regno, nec adeo montosum, aut siccum est, unde fertilius, quam quædam aliæ partes Hispaniæ; abundat commerciis serici, mele, uris optimis; plurimæ petreæ pretiosæ in hoc Regno reperiuntur; adsunt & varii generis animalia. Concludendo, Ætiopes æstimaverunt Granatam, esse Paradisum terrestrem, ob abundantiam rerum meliorum. Principalis Civitas Granata est; secundariæ, Malacca, Almeria, Quadiccia; Promontorium Charidemum, nota præmontana constituit.

Aër in Andalusia salubris, & tem-

peratus est in hyeme, sed calidus per excessum in æstate. Territorium habet fertilissimum totius Hispaniæ, & progenerat in incredibili abundantia, frumenta, vina, olea, & fructus. Prope Hispalim videntur integræ quasi sylvæ olivarum, & creditur quod ad minus omni anno 60000. vasa olei ibi colligantur. In pluribus partibus conspiciuntur pulcherrima prata, in quibus nutriuntur plurima animalia parva, & magna; reperiuntur etiam ibi plurimi equi albi, ordinariè nuncupati, *Genets d'Espagne*. Venatio optima est. Apes, mel dulcissimum construentes, & vermes sericum facientes in maxima quantitate ibi observantur: notantur etiam plurimæ cannæ, seu arbuscula sacchari feracia. Nec desunt venæ auri, argenti, plumbi, argenti vivi, antimonii. Sal pulcherrimum ibi in magna quantitate conficitur. Pisces sicci in tonnis, seu vasis, transportabiles soli Duci Medinæ Sidoniæ annum fructum ferunt scudatorû 100000. dicti pisces, & sal, transportantur per

mare in Italiam, Angliam, & alias Europæ partes. Solus defectus illius Provinciæ consistit in paucitate rivorum, & nimia siccitate quarundam partium admodum montosarum; & quod in aliquibus locis nec cibus, nec potus, etiam pro paratis pecuniis emibilis reperiatur; & quod æstate præsertim reperiuntur multi itinerantes siti extincti, & mortui in viis.

Civitas principalis Andalusitiæ Sevilla audit ad Guadalquivir, quæ est ditissima, & nobilissima Civitas totius Hispaniæ. Regem Hispaniarum fructus annuos ibi percipere dicitur scudatorum 500000. Divitiæ totius Americæ omnes hîc confluunt, qui annuè ascendere dicuntur ad triginta milliones: Unde rectè dici in communi Hispanico proverbio potest. *Qui en non ha visto Sevilla, non hà visto Maravillo.* V. Robbè in Geog. n. 6. *Sevilla*, latinè Hispalis dicitur, *Calepinus* L. H. V. Meum Comp. Geogr. Eccl. f. 169. Metropolitana erigitur a. 1401.

Civitas Cordubensis tempore
Ætio-

Ætiopum fuit Andalusie Civitas principalis.

Portus Gaditanus vulgo Cadix, Situatus est in quadam Insula hujus nominis, aliàs famosa fuit ob Columnas Herculeas, quæ ibi adhuc sunt, cum antiqui crediderint, ibi orbis finem esse. Hodie portus existit fatis nominatus.

Partes Gibraltariæ nomen sumpserunt à certis montibus nominatis Tarix, insigni Capitaneo Maurorum, seu Ætiopum, qui ibi primitùs castra metatus est, & moratus per aliquod tempus, unde nuncupatus fuit locus Gibal-Tarix in lingua Ætiopica, seu in lingua latina montes de Tarix. V. *Robbè*. A. 1704. ab Anglo-Hollandis captus est hic locus. Hic pertinet Fanum S. Luciferi clavis ad Hispalim, Algezira, Tariffa, Xera, Arcus Affidionia, Orfuna, Aymontium, Biatia, Giennum, Ubeda, ubi a. 1212. Christiani 200000. Barbarorum trucidarunt.

Insulæ Hispaniæ ab antiquis nuncupabantur Baleares, & Regna vocata

fuerunt, solùm sunt tres, situatæ ad Orientem Regni Valentiaë, abundant frumentis, vino, fructibus, lignis: optimæ lanæ, & panni in illis Insulis reperiuntur, quæ ad alias Europæ partes transportantur. Pulcherrima ibi sunt prata, & oliveta, multa animalia, non tamen venenata.

Insula Majorica maxima est, in longitudine potest habere 10. milliaria Germanica, seu leucas Gallicas viginti, aut milliaria Italica 60. in latitudine vero octo milliaria Germanica, seu 16. leucas Gallicas, & 25. milliaria Germanica in circuitu, seu 50. leucas Gallicas, aut 150. milliaria Italica. Insula dives opum est, habet sedem Episcopalem, adest & Pro-Rex, qui jura dicit aliis omnibus Insulis Hispaniarum. Ad ejus Occidentem occurrit Insula Dragonera, & ad Meridiem Cabrera, quam aliqui accipiunt pro Ophiusa Græcorum.

Insula Minorca, est ad Orientem Majoricæ, Civitas principalis est Citadella, & Portus Mahon.

Insula Juica septem milliaribus Germanicis, seu 14. leucis Gallicis distat à Regno Valentiaë. Abundat frumentis, vinis, fructibus, & sale.

Insula parva Fromentera, quæ est ad meridiem Insulæ Juicæ, scatet venenatis animalibus, ac proinde inhabitata dicitur; cum è contrario nulla venenata animalia sint in Insula Yvica, nec serpentes, uti & Melitæ. Credo, quod Fromentera, sit vera Ophiusa Græcorum.

C A P U IV.

De Gallia.

Situs Galliaë, temperatioris Zonæ est, & ejus extensio, longitudo, vel latitudo ad summum potest esse nonaginta milliarium Germanicorum, seu 180. Leucarum Gallicarum ab Oriente, ad Occidentem. Limites ejus sunt ad Septentrionem Canalis Angliæ, & Flandria: ad Orientem, Germania, Helvetia, Sabaudia, & Pedemontanæ partes; qua-

quarum Alpes separant Galliam: ad Meridiem, mare mediterraneum, & Montes Pyrrhenæi separantes Franciam ab Hispaniis: ad Occidentem est Oceanus.

Aër Galliæ, dulcis, & Salubris est; territorium ferax est frumenti, vini, & fructuum. Prata non desunt, nec sylvæ, nec aquæ calidæ, & minerales; adsunt, & pisces, animalia Sylvatica, & domestica, & volatilia, & alia necessaria ad conditionem humanæ vitæ.

Principaliora flumina Galliæ, quatuor recensentur, videlicet Rhodanus, qui suam Scaturiginem habet è monte S. Gottardi, altissimo in Helvetia, in dioecesi Curiensi, penetrans lacum Genevensem, & intrans Galliam: alter fluvius est Garona: tertius, Sequana: Quartus, Liguris; qui tres posteriores fluvii scaturiunt in ipso Regno Galliæ.

Tempore Ludovici Regis XIII. Galliæ anno 1614. in majori Congregatione Regnum divisum fuit in 12. Regimina, videlicet Picardiam, Normandiam,

diam, Campaniam, Britanniam minorem, Aurelianum, Burgundiam, Lugdunum, Languedocium, Provinciã, Delphinatum, Insulas. Quæ tamen regimina postmodum nonnihil multiplicata fuerunt, ob varias acquisitiones factas successu temporis. Judæi ex Gallia expelluntur primum 1253. tandem 1295. uti & Calvinistæ seu Hugonotti sub Ludov. XIV.

Parisiensis Civitas honorem habet, & primum locum Capitalis, seu principalioris Civitatis Galliæ, situata est Urbs ad Sequanam, pulchra, populata, & dives est. In ea Petrus Angelus in Bibliotheca Universali numeravit domus 23223. & in iisdem personas 487680. sed Londini inveniri 696000.

Regimen Picardiæ comprehendit Picardiam, & Artesiam. Picardia dividitur in 7. Provincias parvas secundum Ordinem situs earundem. *Ambianum* ad Somonam, est Civitas Præcipua. Civitates Secundariæ sunt Abbavilla, Bononia, Ardrerium, Caletum, Montrolium,
Qui-

Quina, Fanum S. Quintini, Picquina-
cum, Guisa, Peronna, Contiacum, Ver-
vinium, Cressiacum famosum, ob victo-
riam Anglorum contra Gallos an. 1346.

Artesia Comitatus; est una Pro-
vincia ex decem Provinciis Flandriae
Catholicis, facientis partem Regiminis
Generalis Picardiae, per longum tem-
poris spatium Theatrum exstitit belli
Gallico-Hispanici, donec vigore tracta-
tus pacis Noviomagensis per cessionem
Hispanorum Coronae Gallicae incorpo-
rata fuit. In Artesia pluvia mixta ceci-
dit lana a. 367. *Hieron. Atrebatum* Scar-
pa Civitas principalis Artesiae est, ubi
residet Episcopus proprius; S. Audomari
ad Aam, fortalitium egregium est.

Aria ad Velulam prope Lysam re-
mansit in potestate Regis Hispaniae vigo-
re tractatus pacis de anno 1659. sed cap-
ta à milite Gallico anno 1676. & per
cessionem Hispanorum factam in tracta-
tu pacis Noviomagensi remansit in pote-
state eorundem Gallorum, donec anno
1710. armis confederatis superata ite-
rum

rum fuerit : quæ fors eodem anno etiam accidit Bethuniæ . Secundariæ Civitates sunt Fanum S. Venantii , & S. Pauli , Pappalma , Hedinum , Lentium , Lilerium .

Provincia Normanniæ olim à suis propriis principibus regebatur , quæ etiam bella gesserunt contra Regem , Franciæ , Angliæ , & alios Principes .

Neustria Occidentalis aliàs nominata fuit, nomen autem Normandiæ accepit à Populi septentrionalibus, qui inceperunt illic habitare , nomine ab iis accepto vocabulis , *Nord.* & *Man.* quæ in lingua Germanica significant hominem septentrionalem .

Territorii fertilitas exinde elucet , quòd abundet fœno , frumento , lignis , fructibus , & piscibus ; multæ venæ ferri ibi reperiuntur , sed pauca vineæ , quia ibi bibitur ut plurimum cerevisia . Rivi principales sunt ultra Sequanam , Eura , & Rilla .

Regimen dividitur in Superiorem , & inferiorem Normanniam ; comprehendendo , Rothomagum , Portum Gratiaë ,

Cadomum , Deppam , Abrincas , Constantiam , Carobutgum , Ogigiam , Bajocas , Eboricas , Sagium , Laxovium , Alenconium , Albam malam , Bello-montium , Longam villam .

Civitas principalis Normanniæ est Rotomagum ad Sequanam , celebris est illa Urbs ob plurima commercia variarum rerum , nec non propter fluxum , & refluxum maris . V. Meum Comp. Geogr. Eccl. f. 140. Hic S. Romanus Archiepiscopus , Draconem agro Rothomagensi infestum , stolâ inrectâ in Urbem traxit , populo spectante cremandum .
Musantius .

Insula Franciæ speciali prærogativa gaudet , ob præsentiam Aulæ Regiæ , quæ in ea viget . Civitas principalis Regiminis Insulæ Franciæ , Lutetia Parisiorum nuncupatur . Civitas Vessoniensis à *Ptolomæo* Augusta Vessonum nuncupata , in lingua Gallica , *la Ville de Soissons* , celebris & antiqua est ad Ainam in quadam plenitie jucundissima . Clodovæus ! & Wildericus I. nomen habuerunt Regum

gum Vassoniensium . Carolus Magnus
 ibi anno 788. introduxit Cantum Gre-
 gorianum Româ allatum ; adest Sedes
 Episcopalis , & Universitas associata ad
 Parisiensem ; primus Suffraganeus est
 Archi-Episcopi Rhemensis , & interdum
 consecrat , & inungit Reges Galliarum ,
 maximè Sede Parisiensi vacante ; unde
 S. Ludovicus , Philippus audax , & Lu-
 dovicus XIV. inuncti fuerunt Reges ab
 Episcopo Vassionensi . Robertus Sorbo-
 na , celeberrimo Parisiis Theologorum
 Collegio initium , & nomen dedit ann.
 1265. loca minus principalia sunt Ver-
 salia , Fons Bellaqueus , Fanum S. Dro-
 nisii , cum Abbatia , ubi Reges sepeliun-
 tur , Fanum S. Clodoaldi , Confluentia ,
 Nemus Vicenarum , Marlia , Pontifara ,
 Belliovacum , Silvanectum , Noviodo-
 num , Sveffio , Laudunum , Crepiacum ,
 Meladunum , Corbelium , Drocum , Ne-
 mosium , Castellio , Curtiniacum , Mont-
 moranciacum ; loca quidem famosa , sed
 respectu ad Parisios minus Principalia .

Provincia Campaniæ Comitatus
 sem-

semper celebres habuit, quorum Comites etiam olim bella gesserunt contra Reges Franciæ; nomen accepit Campaniæ à Campis frugiferis. Civitas Metropolis: Rhemi: succedunt Meldæ, Castrum Theodorici, Trecaë, Catalaunum, Sedanum, Rupes Regia, Carolopolis, Retebium, Maceriæ, ager Senonensis, & Lingonensis.

Regimini Campaniæ etiam adjicitur Provincia *Bria* ad Sequanam, & Marnam, cujus circuitus potest esse 10. vel 12. Leucarum in longitudine, & latitudine; in hac Provincia crescit in quibusdam partibus vinum generosum, & in aliis debilius. Frumento, & pratis, ac venationibus ubique abundat.

Britanniæ minoris Domini ad annum Christi 300. Reges, versus annum 878. Comites; versus annum 1620. Duces, & pares Franciæ nuncupati fuerunt; tandem ob matrimonium unicæ filiæ ultimi Ducis cum Carolo VIII. & postmodum cum Ludovico XII. Regibus Franciæ, hic Ducatus incorporatus fuit

fuit Coronæ Gallicæ . Britannia primitus nuncupata fuit America , & postmodum probabiliter à Bruto Rege nuncupata fuit Britannia . Dividitur Britannia in Superiorem , & inferiorem , Metropolis : Nannetes , Archi-Epis. Minus principalia loca sunt , Redones , Venetiæ , Brestia , Fanum S. Maclovii , S. Briocci , Portus Ludovici , Trecurium , Corisopitum , Fanum S. Pauli Leonini , Dola , Uxantes , Calonesus .

Quatuordecim , aut quindecim præfecturas sub se continet Regimen Aurelianense , ita dictum , quia est principalior , & melior locus totius Provinciæ .

Tellus producit abundanter frumenta ; vinum vero non adeo in magna quantitate , varia hic sunt commercia , pulchri portus , pisces in magno numero hic capiuntur .

Aurelianum principalis Civitas est hujus Provinciæ , pulchra , & plena mercatoribus , aliàs etiam titulum Regni obtinuit ejusdem nominis ; hodiè est

Ducatus destinatus semper secundogenito Franciæ .

14. Præfecturas continet hoc Regimen circa Ligerim . Loca principalia sunt Nivernum , Biturix , Cœsarodunum , Ambasia , Sparnonum , Camborium , Vindocinum , Carnutum Bretirniacum , Moritania , Cœnomanum , Meduana , Larallium , Andegavum , Salmurum , Flexia , Pictavium , Rischelium , Lusignanum , Rupes ad Yonam , Tremolia , Noviliacum , Luciona , Engolisma , Rupes Fucaldi , Rupella , Rea , Uliarus .

Duces Bugundiæ , olim erant potentes , & varia bella gesserunt coram eorum vicinis ; ultimus Burgundiæ Dux occisus fuit prope *Nancejum* ann. 1477. & reliquit unicam filiam , quæ matrimonio postea inijt , cum Maximiliano Archiduce Austriæ , mox Imperatore : Sed Ludovicus XI. Galliarum Rex considerando Feudum masculinum reunivit Coronæ suæ . Imperator titulum habet . Territorii qualitates consistunt in feracita-

citare vini, & frumenti, cum magno numero pratorum, & Sylvarum. Ducatus dividitur in novem minores partes, quarum aliquæ planitiem, aliquæ montes respiciunt. Civitas Principalis Burgundiæ est *Divionum*, caret Sede Episcopali; Reliqua loca considerabiliora sunt Augustodunum, Matisco, Cluniacum, Antiffiodorum, Carolesium, Burgius Bressiæ, Trevoltium, Cabillonum, Bellicum.

Lugdunenses partes sunt pulcherrimæ, fructiferæ, & plenæ delitiis. Civitas principalis est Lugdunum, non tantum hujus partis in particulari, sed totius Regiminis Lugdunensis; situs ejusdem Urbis est ad confluentiam Rhodani, & Saronæ, Civitas antiqua, pulchra, & referta est mercatoribus. Primi mercatorum, Scabinorum, & Procuratorum, nobiles fiunt, cum facultate transplantandi nobilitatem ad posteros. Olim Lugdunum fuit Colonia Romanorum. V. Meum Com. Geogr. Eccl. f. 136. Sex Provinciæ hîc notantur,

Ager Lugdunensis Alvernia, Ager Bourbonensis, Bellojoviensis, Farenfis, & Marchia Gallica. In Alvernia, loca Principaliora sunt Clarmontium, & Floriopolis in Prov. Burbon. Molinum.

Antiquitùs ab aquis Aquitania nomen traxit, quia ibidem reperiuntur variae scaturigines aquarum calidarum: Historia ejusdem in hoc consistit, quod Eleonora hæres hujus Provinciæ post repudium Ludovici Junioris Regis Gallie matrimonium iniierit cum Henrico Rege Angliæ, cum restitutione Aquitaniæ, quæ loco dotis Ludovico data fuerat. Materiam præbuit belli Aquitania diuturnioris, siquidem bellum duravit trecentis fermè annis, donec tandem anno 1453. Galli victores expulerint Anglos.

Aër generaliter salubris est, territorium satis fertile, & ferax frumenti, & fructuum, exceptis partibus versus montes Pyrrhenæos, ubi prata meliora sunt, pabulum præbentia variis animalibus. Scaturigines, aquarum calidarum etiam hîc notantur.

Burdigali, Civitas principalis Aquitaniæ est, ornata Universitate celebri studiorum; V. Meum Comp. Geogr. Eccl. f. 151.

Ad Aquitaniam pertinet Guienna, & Vasconia ad Montes Pyrrhenæos divisa in 15. Præfecturas. In Santonia, notantur Mediolanum Santonum, Rupes fortis, Babecillum: In Regione Petrocoriensi, Petrocorium, & Sarlatum. In P. Lemovicensi, Lemovicum & Tutela: In Regione Cadurcorum, Divona Cadurcorum, & Mons-Albanus. In P. Ruteniensi, Ruteni & Vabræ: In Tractu Aginnensi, Aginum. In Tractu Lapurdensi Vasconiæ: Bajona, & Luisium: In Navarra Inferiori; Fanum S. Palladii, & Grammontium: In Bearnia; Pailum, Olerona, Lascarum: In Comitatu Bigerrensi, Tarba: In Agro Consorrensi, Fanum, S. Bertrandi: In Tractu Landarum, Aquæ Trabellicæ. In Vasconia, Adura, Severopolis. In Provincia Vasatensi, Vasates; in Agro Armeniacensi, Augusta Ausciorum, Lectora: In

Comitatu Convenensi , Lombardia , Subola , Albretum , Condomum , Astargum , Caurum .

Languedocensis Provincia , aliàs Gallia Narbonensis dicta , à Gothis nomen retinuit linguæ Gothorum . Phodanus separat Lāguedociū à Delphinatu , & Provincia: Lugdunum , Alvernia , Rovergnia , & Quercy tangunt Septentrionem : Vasconia , Occidentem : Catalaunia , cum mari mediterraneo , meridiem .

Languedocum , jucundissima , & fertilissima Regni Galliæ Provincia est ; aër est temperatus , & admodum salubris , tellus protuberat frumenta optima , fructus nobilissimos , vina generosissima . Apes plurimæ mel , & ceram construentes , & Vermes sericei in maxima quantitate inibi reperiuntur . Croco abundat , & Medici asserunt in nulla Galliarum parte reperiri herbas meliores simplices , & aptiores ad conficienda medicamenta . Oleum , sal , carnes animalium optimæ sunt , & bono pretio habentur .

bentur; quibus omnibus abundat utraque Lanquedocensis Provincia. Nec desunt Venationes; nec venæ variorum metallorum, ac petrarum pretiosarum; aquæ Salubres minerales ibi habentur; pisces plurimi; imo in fluviiis, & rivis sæpè extrahuntur arenæ aureæ, & argentææ.

Cemmenenses vero partes, non adeo steriles sunt, sed potius montosæ, pratis tantùm abundant. Fluvii, & rivi ultra Rhodanum sunt, Tarnus, Garona, Ariegus, Fresquelus, Canalis Lanquedocensis, qui habet communicationem cum Oceano, & mari mediterraneo.

Lanquedocensis Provincia, seu Gallia Narbonensis dividitur in Superiorem, & inferiorem, una est versus Occidentem, altera versus Orientem ad Mare mediterraneum. Tolosa ad Garonam Civitas principalis est hujus Regiminis, antiquissima, & pulcherrima Urbs est, primitùs fuit Colonia Romanorum, postea Visigothorum, tandem

Comitatus titulo, & Sede Archi-Episcopali donata fuit, in Civitate plurima sunt Corpora Sanctorum, nec desunt monumenta antiquitatis, videlicet Capitolii, Amphitheatri, Aquæductuum, templorum antiquorum, & plurium antiquitatum.

Albium ad Tarnum, Civitas Archi-Episcopalis est Albigenfium. V. Meum Compendium Geogr. Eccl. f. 148. Castrum, Civitas Episcopalis est sub Archi-Episcopo Albiensi. Apamia Civitas erecta in Episcopalem per Bonifacium VIII.; dividit Justitiam cum Rege. Narbona Civitas Archi-Episcopalis est, cujus Metropolitanus præfidet statibus Lanquedocensibus. Puy est maxima Civitas Lanquedocii post Tolosam, Episcopus Vellajensis dicitur Comes, immediatè Summo Pontifici, & nulli Metropolitanò subjectus est, Justitia communis est in illo loco inter Regem, & Episcopum. Comitatus Rouffillonensis comprehenditur intra Regimen Generale Lanquedocense, tangit Catalauniam, & fuit

& fuit aliàs belli Gallico - Hispanici Sedes : Potest habere ille Comitatus 20. , vel 25. leucas ab Oriente , ad Occidentem, & 20. à Septentrione ad Meridiem. Limites ejus sunt ad Meridiem superior Lanquedocensis Provincia; ad Orientem, mare Mediterraneum; ad Meridiem, & Occidentem Catalaunia. Territorium montosum est, & pauci vini, paucique frumenti ferax; prata autem ibi sunt plurima. Fluvii, seu rivi notabiliores sunt *Tetus, Techus & Eglius*.

Perpinianum, Civitas principalis est Comitatus Rouffilionensis, bonum ibi adest fortalitium cum optimis propugnaculis, residet etiam ibi Episcopus, Suffraganeus Narbonensi.

Mons Ludovici fortalitium novum est in Comitatu de Cerdagne in limitibus Rouffilionensibus ad pedes Montium Pyrrhenæorum, quod Ludovicus XIV. Rex Galliarum fieri curavit anno 1680. ad defendendos limites Galliæ, & ad arcendos, seu reprimendas invasiones Catalaunorum, & Hispanorum. Notatur

tur aliâs in Languedocensi Provincia Superiore Comitatus Fuxensis, Carcasso, Rivi, Castrum, Vaurum, Fanum S. Papuli: In Interiori Languedocensi P. sunt, Peucata, Bliterræ, Mons pessulanus, Nemausus, Belloguarda, Pontipolis, Mirapicum, Alecâ, Agatha, Lutera, Utica, Aquæ mortuæ. In Tractu Cemmenio, reperitur Gabalensis Provincia, in qua Mimarusû.; Ep. Civitas Suffraganea Albiensi, & Vivariensis P. in qua Vivarium: Ducatus Joyosæ, & in Velauinia, Anicium.

Delphinatus partem constituebat Veterum Allobrogum, tandem comprehensus fuit intra Regnum Burgundiæ, quod Carolus Magnus junxit ad cœtera membra Franciæ.

Tempore Henrici IV. Imperatoris, Otto Comes Flandriæ occupavit Comitatum Burgundiæ, Beraldus, Sabaudiam; Berengarius, Provinciam; Guido Crassus, Delphinatum, qui idem nomen huic provinciæ dederat, ob Delphinum, Comitem Viennensem, cujus
fi-

filiam in uxorem duxerat ejus filius. Origo autem Delphinatus, iste est: & quod idem debeat dari primogenito Regis Gallix: quia Humbertus Delphinus Comes Viennensis molestatus ab Amadeo Duce Sabaudix, post amissionem liberorum, objecit eidem Duci Sabaudix vicinum potentem, vendendo Delphinatum Philippo deValois Regi Francix, pretio centum millium florenorum auri, & conditione, ut primogenitus Francix titulum Delphini, & arma Delphinatus assumeret: quâ conditione acceptâ, Carolus V. filius Philippi, primus fuit, qui nomen Delphini assumpsit anno 1350.

Territorium montosum est, & in aliquibus partibus progignit vinum generosum, & bona frumenta, sed generaliter tantum tellus ferax est siliginis, & hordei, ac avenæ. Multa prata hinc conspiciuntur, & ob id varia animalia nutriuntur inibi, videlicet, oves, capræ, porci, & muli. Sylvæ, & montes pleni sunt cervis, damis, & aliis animalibus

Syl-

Sylvestribus ; Phasianis , perdices albi , & rubri communes hîc sunt . Herbæ medicinales , & alexipharmacæ ad sunt innumerabiles : nec desunt venæ ferri , aut aliorum Metallorum . Res magna admiratione digna est , fons de *Vis* prope Gratianopolim , ubi quotidie aqua bulliens conspicitur , & tamen nunquam calida invenitur . V. *Robbæus* hîc .

Civitas principalis Delphinatûs est Gratianopolis ad Iseram , nomen trahendo ab Imperatore Gratiano , V. Meum Comp. Geogr. Eccl. f. 159. Humbertus Secund. Delphinus Viennæ Dominicanis 1349. ; & Joannes Rex Armeniæ Minoribus nomen dat 1312. Ultra Gratianopolim florent in Delphinatu Vienna, Archi-Episc. Civ. Valentia , Ep. & Univ. Ebrodunum Archi-Ep. Vabincum , Ep. Brigantium , Augusta Tricastinorum .

Ad septentrionem superioris Provinciae aër frigidus est , sicut & in Delphinatu ob multitudinem montium , & frequentiam nivium ; frumenta ibi satis colliguntur , sed parum vini , & fructuum ;

prata plurima ibi videntur, quæ pabulum præbent variis animalibus: In Inferiori Provincia, aër est salubris, & interdum calidus per excessum; glacies vix ibi videtur, hyems ferè nulla notatur, pluviae raræ, sed grandines, & tonitrua sunt frequentiora; venti magnam in illis partibus exercent tyrannidem, tollendo in altum homines, & animalia, & transferendo ea per plures passus in alia loca; territorium hujus Provinciæ inferioris fertilissimum est, & abundat frumento, vino, & fructibus.

Ad Arcum fluvium situatæ sunt Aquæ Sextiæ, nomen trahendo à Cajo Sexto Capitaneo Romano, Urbs, celebris, vetus, & Archi-Episcopalis. Ultra Aquas Sextias florent in Provincia, Arelate, Massilia, Portus Teloniensis, Forojulium, Antipolis, Sistarica, Aptas Regium, Dinia, Glandata, Vincium, Sanitia, Grassa: Adest & Principatus Arausicanus. Tolosæ rivus Sanguinis toto unius diei curriculo defluxit. 261. Genebr. Theodorico Hispano, Meroveo
Fran-

Franco, & Aetio cum Attila ad Arelatena
 confligentibus utrinque ad 180. morta-
 lium millia cadunt una die a. 451.

C A P U T V.

De Regnis Angliæ, Scotiæ, &
 Hyberniæ.

S. I. *De Regno Angliæ.*

Mirabile est, quod Carolus I. Rex
 Angliæ, carnificis manu in foro
 obtruncatus fuerit an. 1649. Majus Re-
 gnum est Angliæ, quam Scotia, & Hy-
 bernia, nomen accepit ab Anglo-Saxo-
 nibus, qui ibi habitarunt: Situatum est
 ad partes Meridionales Insularum Brit-
 tanniæ, habebit leucas gallicas in exten-
 sione à Meridie ad Septentrionem cir-
 citer 100. & plus ab Oriente ad Occi-
 dentem.

Limites ad Septentrionem Sepa-
 rantes Scotiam ab Angliæ sunt fluvius
 Solway, Mons Cheviot, & fluvius
 Twe-

Twede, cujus medietas scaturiginem habet è Scotia, & altera Regni Separationem facit: ad Orientem alluitur mari Germanico: ad Meridiem separatur à Francia per Canalem: ad Occidentem mare est Hyberniæ. Anglia cum Lucio, primo Regum omnium Christiano, per Aristobolum, Eugatium, & Damianam Christianis addicitur. Aër non ita salubris est ob frequentes pluvias, unde Pestis frequentius invadit hoc Regnum, quam alias Europæ partes; alii rationem addunt ob fluxum aquarum omni quasi Septennio partes has inundantium, & relinquentium in cavitatibus foetorem, & corruptionem causantium, aëremque inficientium, quod & est probabile.

Tellus admodum fertilis est, producens abundanter frumenta, & partes montosæ dant siliginem, & avenam; vinum ibi non crescit, sed bibitur plerumque cerevisia, confecta ex hordeo, & Lupulis. Montes, & collis ovibus quasi innumeris repleti sunt, quorum ovium lana est admodum longa, & subtilis.

Nulli

Nulli in hoc Regno observantur Lupi, & pauci admodum Asini, & Muli. Reperiuntur venæ Cupri, ferri, stanni, plumbi, carbonum terræ, & aliorum mineralium. Caro bovina, seu bubula, & porcina, gratioris saporis est hîc, quam in quacunque alia Europæ parte. Pauci admodum adsunt lacus, flumina plura, quorum principaliora sunt Tamisus, qui Originem trahit in Comitatu Gloucesterano, alluit Oxfordium, & Londinum, postmodum labitur in Mare. Saxernus pertransit Shrovesbury, Worcester, & Gloucester. Humberus, brachium est maris, in quod se diffundunt rivi Berwentus, Trentus, Arus, Warfus.

Angli, & Saxones, postquam expulerint originarios, diviserunt Provinciam in septem Regna, quorum etiam Tituli retenti fuerunt usque ad tempora Regis Egberti, qui reduxit illa Regna ad unum solum tempore Imperii Caroli Magni; nomina autem illorum Regnorum erant 1. Essexia 2. East-Angliæ 3.

Kan-

Kentium. 4. Suffexia. 5. Westfexia. 6. Northumbria. 7. Mercia. In Angliæ Regno, 52. Comitatus continentur. In veteri Regno Effekjo reperiuntur tres Comitatus, primus ejusdem veteris Regni nomen habet, & lambit mare: duo posteriores Comitatus nuncupabantur Middelfckius, & Hartfortius; in Middelfexio Comitatu situata est principalis hodiè Civitas, & hodiè Regni caput Londinum. Regnum East-Angliæ includit comitatus Suffolxium, & Nordfolxium, & Cambrigiensem; in qua ultima Civitate famosa est studiorum Universitas. Regnum Vetus Kentium, nullum alium Comitatum comprehendit, quam Comitatum ejusdem nominis, vicinus est Galliæ, & habet tantùm leucas septem in extensione de Calais à Doures; Cantuaria ad Sturam, ubi Sedes Archi-Episcopalis, Civitas principalis est hujus Comitatus, seu Regni Veteris. Vetus Regnū Suffexium, duos Comitatus includit; unum ejusdem nominis; alterum Surrejum nuncupatum. Vetus Regnum

de Westfex septem habet Comitatus, & eundo ab Oriente ad Occidentem, ad canalem inveniuntur Sourhampton, Dorcet, Devon, & Cornwall; ad Septentrionem reperiuntur Bark, Wilt, & Sommerfet: Comitatus Cornuvalensis præcipuè fert stagnum Anglicum. Principatus de *Galles*, cujus dominus est primogenitus Regis Angliæ, olim etiam dividebatur in plura parva Regna, tempore autem Roderici magni reducta fuerunt ad simplicem Principatum comprehendentem nonnullos Comitatus, inter quos Flint, Dembigh, Laernarvan, l'Isle Anglesey, Merionet, Montgomery, Cardighan, Pembrock, Carmarden, Glamorgan, Breknok, & Radnor. Vetus Regnum Northumbriæ majus est cæteris, continens sex Comitatus, videlicet Yorck, Durham, Northumberland, Landcaster, Westmorland, & Cumberland; priores tres sunt ad mare Germanicum; posteriores respiciant mare Hybernæ. Comitatus, seu Ducatus Yorck est maxima Provin-

cia

cia totius Angliæ, & est Titulus, & mensa Secundogeniti Regis : Civitas principalis titulum Archi-Episcopi obtinet, Sedesque ejus est ad fluvium, seu rivum Oufam. Comitatum Lancafter famosum reddunt historiæ, & vetera bella duarum domuum Regiarum d'Yorck, & de Lancafter : quidam volunt trigesies ibi confixisse milites durante dicto bello prætensivo Coronæ, & ibi occubuisse tres Reges Angliæ, Principem de Galles, duodecim Duces, Marchionem unum, novendecim Comites, viginti tres Barones, & plures alios considerabilis qualitatis ; Civitas principalis est ejusdem nominis situata ad Lonum. Regnum vetus Mercia est in medio Angliæ, continendo 18. Comitatus, quorum septem sunt ad partes Orientis, eundo à Meridie ad Septentrionem, videlicet Oxford, ubi celebris universitas studiorum, & Sedes Episcopalis, Kuckinham, Betford, Nordhampton, Huntington, Rutland, & Rincolne : Sex sunt in medio, videlicet Glocafter, Var-

wick, Leicester, Staffort, Derby, & Nottingham: quinque alii sunt ad partes Occidentis, scilicet Montmonth, Hereford, Vorcheſter, Shrop, & Cheſter. *V. Robbè* p. 1. l. 2. c. 7.

Infulæ dependentes ab Anglia, ſunt Infulæ Man, & Angleſei in mari Hyberniæ, cum titulo Comitatus: Infula Wicht in Canali prope partes de Southempton: Jarſei, & Garnefci, prope partes Normandiæ: quibus annumerantur, centum & quadraginta quinque aliæ Infulæ Sorlinges nuncupatæ ad Occidentales partes Cornwallenſes, inter quas duodecim ſunt principaliores, in quibus omnibus reperiuntur Stanni Anglici fodinæ.

Londinum, Civitas Angliæ principalis audit, ſituata ad Tamifam, in Provincia, ſeu Comitatu Middelfexio. In magnitudine vix cedit Civitati Pariſienſi, ſi Suburbia comprehendantur: commercia ibi florent, & reperiuntur in illa Mercatores plurimi, & divites. Hic Rex reſidet, aut Regina; Studia omnia ſuam

Uni-

Univerſitatem habent, & Epifcopus Sedem . V. Meum Comp. Geog. Ecclef. f. 225.

Regimen Angliæ potius Ariſtocraticum eſt, quam Monarchicum, licet fit hæreditarium, ob potentiam Parlamenti, quod interdum morte damnat Reges, ac manu Carnificis capita eorum in publico decollari jubet; prout in ſpecie factum eſt 9. Februarii anno 1649. V. Robbè l. c. n. penult.

Senatus compoſitus eſt duabus Cameris, Superiori, & inferiori: Superiori præſidet Rex, aut Regina, vocatis Proceribus Regni: in inferiori reperiuntur nobiles, Satrapæ, & alii Miniſtri. Quibus hodiè uniti ſunt Scoti, & Hyberni.

Regnum hoc Religionem Catholicam amplexatum eſt anno Dominicæ Incarnationis 162. quam & retinuit uſque ad tempora Henrici VIII. qui repudiata uxore legitimâ, Catharinâ, Sorore Caroli V. Imperatoris, Annam Bolenam adultero jungens conjugio errores

hæreticorum , cum plurima parte Regni amplexatus est , adeo ut multæ novæ opiniones , videlicet Zwinglianorum , Huffitarum , Calvinistarum , Lutheranorum , & Anabaptistarum , subdivisæ in plures alias sectas differentes ibi vigerint , cum omnimoda (ut illi asserunt) conscientiæ libertate ; quæ confusio sectarum , quidem cessavit tempore Regiminis Mariæ , filiæ Regis legitimæ , & Catholicæ , ac devotæ ; sed cum ejus Regnum duraverit tantum annis quinque , & mensibus quatuor , obiit enim cum universali dolore fidelium anno 1558. priores reassumpserunt vires sectarii , quorum quidem audaciam , & errores reprimere conatus est Jacobus II. Rex Britanniæ , sed bello in eundem concitato , & vocato Principe *d'Oranges* , Wilhelmo Rege postmodum nuncupato , obiit in Galliis Jacobus II. Post obitum dicti Wilhelmi , ad Sceptrum vocata fuit Anna , filia Jacobi II. Regis .

Abbatia *d'Hulm* Ordinis S. Benedicti sola remansit in fide in illo Regno ;
uni-

unita est Episcopatus, seu Diœcesi de
Norwich.

§. 2. *De Regno Scotiae.*

Fergusius II. Scotorum Rex, Gothis sub Alarico ante Regnum adeptum militans, è præda Romana vetustissimos Codices, aureis argenteisque vasis præhabitas in Scotiam defert, eosque in Jonæ Monasterios locandos ordinat. *Boetius.*

Murus dividens Scotiam, à reliqua Britannia per 80000. passus ab Hadriano ductus fuit. Partes ab antiquis nuncupatæ Caledonicæ, hodiè vocantur Albania, & titulum obtinent Regni jam à bis mille, & pluribus annis; *Fergus* primus suorum Regum incæpit regnare trecentis circiter triginta annis ante adventum Domini nostri Jesu Christi. Ab illo tempore, & ante unionem Anglicam numerati fuerunt centum, & septem Reges, non obstante interruptione annorum quadraginta, &

unius, post obitum Eugenii I. usque ad Fergum II. restitutorem, seu restauratorem Regni Scotiæ ad annum 422.

Situatum Regnum est ad Nord-Angliæ, cum quo est contiguum, occupans partes Septentrionales Insulæ majoris Britanniæ, continet 72. leucas gallicas in extensione à Meridie ad Septentrionem, & 60. ab Oriente ad Occidentem sine comprehensione Insularum.

Aër Regni Scotiæ similis est illi Regni Angliæ, sed nonnihil frigidior, & territorium non adeo ferax est frumenti, siliginis, hordei, & avenæ. Oves, & boves plurimi in hoc Regno reperiuntur, uti & animalia sylvatica, in specie lupi ferocitates, rapaces, & magnitudinis, alibi non ita reperibilis. Piscatores hinc extrahunt maximam quantitatem piscium, sulmonum particulariter, & halcum. In montosis partibus satis frequentibus in hoc Regno reperiuntur venæ ferri, plumbi, sulphuris, & nonnunquam auri, & argenti; unde cum ferro, plumbo, cupro, lana, & piscibus incolæ

com-

commercia faciunt, & magnas divitias acquirunt.

Inter fluvios, & rivos notabiliores sunt Varfus, Twedus, Nithus, Lidus, Speyus, Decus, Donus. Varii hic videntur lacus, inter quos principaliores sunt Edimburgensis, & Dumbritionensis; nec non Nessensis, Lomundensis, Lofsensis, & Louthensis. Lacus Nessensis nunquam congelatur.

Fluvius Tayus dividit Scotiam in duas partes, una est Meridionalis, quæ aliàs nuncupabatur Regnum Piètes, altera est Septentrionalis, & est illa Scotia. In parte meridionali quinque Provinciæ reperiuntur, videlicet *Louthiana*, *Sterling*, *Mentheit*, *Stratbarn*, & *Fife*. Versus occidentem tanguntur partes Angliæ, Provincia Twedalensis, in qua comprehenditur territorium Lauderdalense. Teviodalum, & Liddesdalum limites constituunt Angliæ; sequuntur postmodum *Exdale*, & *Esdale*, *Anandale*, *Nitbesdale*, & *Galloway* versus mare Hyberniæ. Ad lacum Dumbritionen-

nensem sunt Provinciæ *Karika*, *Kylæ*, *Kunigham*, *Lennox*, *Argile*, quæ ultima Provincia comprehendit territorium *Knapdalense*; adjacent partes *Lornenses*, & *Cantirenses*; Insulæ *Aranensis*, & *Buthensis*, comprehensis, castro, & Ducatu *Rotsayensi*, qui Ducatus aliàs fuit mensa, & titulus Regis Scotiæ. In medio istarum Provinciarum, reperitur *Clidesdalensis* ad *Clidum*, à quo flumine nomen trahit. In parte Septentrionali tredecim Provinciæ reperiuntur, quarum octo sunt ad Orientem, lacus *Lomundensis*, & *Nessensis*, videlicet *Brod-Albanensis*, *Atholensis*, *Perthenfis*, cum territoriis *Stratmundensi*, & *Gurenfi*; Comitatus *Augusensis*, qui Comitatus, seu Provinciæ situatæ sunt ad tractum *Tay*. Ad septentrionem est Provincia *Murrayensis*, comprehendens territoria *Balzenothense*, *Strathspeyense*, *Marrense*, *Mernisense*, *Buchamensa*, & *Ainziense*, *Bænense*, & *Sthratbolgyense*, *Gareotense*, *Strathylense*, *Frendrachense*, *Baluense*, *Strathdonense*,

se . Ad Nort-Oüest istarum octo Provinciarum quinque alia reperiuntur eundo , à meridie ad Septentrionem ; videlicet Provinciæ Lochquabeirensis , Sutherlandensis, Strathnavernensis, Cathnensis , & Rossensis , comprehendens territorium Ardmanochense , admodùm montosum .

Ultra alias Insulas Scotiæ , de quibus in §. Præcedenti Sermonem habui , plures aliæ reperiuntur dependentes ab eodem Regno , videlicet Hebudenses , seu Hebrides , quæ sunt ad Occidentem Scotiæ , & olim habuerunt Reges Sapientes proprios , & independentes à Regno Scotiæ ; adsunt etiam Insulæ *Orcades* , Comitatus titulo donatæ . Quidam numerant Insulas *Hebudenses* , seu *Hebrides* , ultra trecentas , sed meliores sunt sex , vel septem , de quibus in sequentibus . Insulæ *Orcades* triginta duæ conspiciuntur , sed populosiores sunt tredecim ; & major illarum Provinciarum potest esse Mainlandensis , quæ leucas decem in longitudine , &

tres

tres in latitudine occupare poterit ; habet Episcopum aliàs residentem in Civitate Kirkewallensi . Insulæ Schettlandicæ , possunt esse triginta , vel quadraginta ; inter quas major est Schettlandensis , quæ computum faciendo à meridie ad Septentrionem leucas viginti habere poterit in longitudine ; & in latitudine circiter quinque, vel sex . Nonnulli credunt , illam Insulam fuisse Thulensem veterum .

Principalis Civitas Scotiæ est Edimburgum , prope lacum ejusdem nominis in Comitatu Louthianensi ; donata est Parlamento Justitiæ , olim independenti , hodiè unito cum Anglico .

Scoti amant exteros , promissis stant fideliter , ita ut etiam latronibus fidem datam observent ; & ob eorum fidelitatem , sicut Summus Pontifex pro sua propria custodia adhibet Helvetos , Rex Neapolis Austriacos , ita Reges Galliarum Scotos ; quorum Scotorum fidelitatem primus recognovit Carolus VII. Rex Franciæ , ad annum circiter

1414. eos adhibendo ad excubias Palatii, & Personæ Regiæ, quod successores ejusdem usque huc observarunt. Donaldus Scotorum Rex à Victore I. R. P. præcones Christianæ fidei petit, & accipit, secundum *Bet. Leslæum*. Scoti per S. Paladium ad fidem iterum adducuntur.

Regimen Scotiæ, unitum, & commune est, cum Anglico; habet Congregationem Ecclesiasticorum, Nobilium, & tertii generis Procerum, Congregationem Statûs nuncupatam. Quando Rex desiderat Congregari Status, Cancellarius id intimare facit tribus Ordinibus; nobiles eligunt personas octo, & totidem Ecclesiastici; deputati à primis præsident Comitatus, alii Oppidis, & Villis. Imo dicta Congregatio, seu Assemblea componitur 32. personis, ultra Cancellarium, Thesaurarium, Secretarium Regium, & quosdam alios officiales.

Lessæus Author Scotus refert fidem Catholicam recepisse Scotiam ad annum Gratiæ 203. tempore Regis Donaldi V. quo

quo tempore Papa Victor I. misit illuc missionarios ad prædicandum Evangelium in illo Regno, qui Missionarii strenuè laborantes spatio septem, aut octo annorum circiter, idololatriam totaliter extirpari fecerunt. Hæc veritas Catholica, cum Religione Sanctè observata fuit in Regno Scotiæ usque ad tempora Jacobi V. sub quo secretè Sectariorum opiniones introductæ fuerunt in hoc Regno, mediantibus, seu Procurantibus Ministris Angliæ: post obitum Patris Jacobi V. filius ad huc infans Jacobus VI. educatus fuit inter Heterodoxos, donec tempore Jacobi VII. aliàs II. re-floruit Religio Catholica, aut saltem permiffum fuerit liberum Religionis exercitium. Tempore autem Wilhelmi, & Annæ Reginæ filiæ Jacobi VII. aliàs II. plures Calvinismum sequuntur, Catholicis privatim divina plerumque celebrantibus.

§. 3. *De Regno Hyberniæ.*

Hæc Insula varia accepit nomina Irlandiæ, Brittanniæ minoris, Britannæ Occidentalis, quia est ad Occidentem Brittanniæ majoris, à qua separata est per Mare Irlandiæ. Frigida Regio est, nihilominus aër interdum temperatus existit, & frigus sufferibile est non minus, ac calor; aër oriundis paucissimas causat infirmitates, unde ad extremam senectutem perveniunt sine morbis.

Territorium Irlandiæ divisum est, in Lacus, Montes, & Sylvas, unde nullius vini, & paucissimi frumenti ferax est. Herbæ optimum habent saporem, unde in Montibus, & Pratis plurimi conspiciuntur Boves, & oves. Sylvæ plenæ sunt Cervis, Apris, & Lupis. Apes ita communes sunt, ut interdum trunci arborum pleni videantur Apibus, mel hinc & inde construentibus. Res magis miranda, & singularis est, quod nulla

Vipera , aut animal venenosum in toto Regno reperiatur . Colligitur etiam in hoc Regno magna quantitas Croci .

Senus fluvius in suo cursu quatuor format lacus, videlicet *Sewerum*, *Broodwaterum*, *Barrojum*, *Boynum* . Sewerus currit per Caselum : Broodwaterus tractum facit per Lismoram in Mammotiam : Bravius per Casterlacum fluit in Lageniam ; Boynus per Trimum tendit in Mediam . Rivus , & lacus Earnus , & Eanus exeunt è lacu Eaugio in Ultonia . Reperitur etiam alius lacus major , seu brachium maris nuncupatum de Bantre, in quo Salpæ in magna quantitate capiuntur , quæ postmodum venduntur Hispanis , & Lusitanis ; aut portantur in alias Europæ partes .

Regnum Hyberniæ , seu Irlandiæ in quinque Provincias dividitur , quæ omnes olim etiam titulum Regnorum obtinebant . Ordo , seu situs Provinciarum talis est : Lageniæ , seu Leincester est ad Orientem : Ultonia , vel Ulster est ad Septentrionem : Connaccia , vel

Con-

Connaught ad Occidentem : Mommonia, seu Mounster ad Meridiem . Media, vel Meath est in medio versus partes Orientis .

Dublinum , Civitas principalis Hyberniæ est in Provincia Lageniæ , olim ibi resedit Archi-Episcopus , hodiè Pro-Rex suam residentiam Ordinariam facit , & tenet Consilium Statuum . Pro Rex potestatem habet creandi , & deponendi Magistratus ; puniendi reos , ignoscendi seu liberandi criminosos, non tamen reos læsæ Majestatis . In Provinciis sunt Satrapæ , Præsidentes , Gubernatores , & Commissarii ; nec non Mareschalli , ad reprimendam insolentiam militum , & Subditorum , ad bonum eorum regimen deputati .

Quamvis anno 1624. crudele Edictum à Parlamento Hyberniæ publicatum fuerit contra Catholicos, cum comminatione gravissimarum poenarum , intra tempus 40. dierum omninò è Regno discedendi , nihilominus multi adhuc reperiuntur in Regno Catholici .

CAPU VI.

De Flandria .

S Oeculo 8. S. Wiro Belgis, S. Willibrodus Frisiis, aliisque in utraque Germania Evangelii lumen importarunt. Flandria, aliàs vocatur Germania inferior; plures habuit Dominos temporales, tandem venit in potestatem Ducis Burgundiæ; qui illam possedit ab anno 1426. usque ad 1478. donec Mæria, filia unica Ducis Burgundiæ occisi prope Nanceyum in matrimonium duxerit Maximilianum Archiducem Austriæ, qui postmodum fuit Imperator, & Avus Caroli V. quâ occasione in dotem accepit Maximilianus Flandriam, & Comitatum Burgundiæ. Postmodum Rex Hispaniarum illam obtinuit, & possedit usque ad annum 1581. donec contra Philippum II. partes Septentrionales rebellionem moverint, quo exorto bello, eoque ad octuaginta, & plures annos

pro-

protracto, pars libertatem sibi vindicaverit, una pars Regi Galliae cesserit, & altera in potestatem Hispanorum remanserit. Post obitum Caroli II. atrox de novo bellum illas partes invasit, & bellicerantes pro domo Austriaca varia Fortalitia, & Civitates Flandriae Gallicae expugnaverunt.

Flandria situata est ad Rhenum, & Scheldam. Aer hic frigidus est; territorium divisum in varios fluvios, rivos, canales, & Sylvas; adeo, ut non sit ita ferax frumenti, minus vini. Plurima ibi sunt prata, in quibus nutrimentum bonum accipiunt, oves, Boves, & Vaccae; unde venit, quod bona sint Butyra, & casei Hollandici.

Distinquitur Flandria in duas partes; in Meridionalem, & Septentrionalem; Meridionalis nomen habet Provinciarum Catholicarum, seu potius Flandriae proprie; Septentrionalis nomen obtinuit Provinciarum unitarum, seu potius Hollandiae. V. *Coronellus, Bleau.*

Generaliter autem Flandria divi-

ditur in Septendecim Provincias; quatuor Ducatus, Brabanticum, Limburgicum, Luxemburgicum, & Gelderensium; septem Comitatus, Flandriam, Artesiam, Hannoviam, Namurcum, Hollandiam, Seelandiam, Zutphen; quinque Dominatus, Frislandiam, Groningiam, Oberyffel, Utrecht, seu Ultrajectum, Mecliniam, & in Marchionatum Antuerpiensem. Artesia, comprehendit Atrebatum, Audomaropolim, Ariam, Fanum S. Venantii, Bethuniam, Papalmam, Hedenam, Fanum S. Pauli, Lentium, & Lilerium. Hannovia, comprehendit Valencenas, Camera-cum, Bochanium, Condate Malobodium, Quercetum, Landrecium, Avennam, Bavacum, Philippopolim, Mariæburgum, Montes, Athum, Angiam, Lessinas, Ligniacum, Lotusam, Sognacum, Hallam. Flandria Meridionalis Catholica dicitur, quia ibi profitetur unusquisque Religionem Catholicam, & ad contra distinctionem alterius Flandriæ, recipientis opinionem Calvinisticam.

cam. Olim hæc Flandria videtur fuisse membrum Galliæ, quia illam possederunt nonnulli Feudatarii Coronæ Galliæ, tandem redacta est in potestatem Ducum, seu Comitum Burgundiæ, & Regum Hispaniarum, maximè cum Franciscus I. Rex Galliarum tempore Caroli V. renuntiaverit Madriti omni prætensionem Flandricæ. Robbè in Geog. f. 282. Loca Namurcensis Comitatus, comprehendunt Namurcum, Caroloregium, Floriacum, Carolomontium. Duc. Luxemburgensis, comprehendit Luxemburgum, Chiniacum, Bastonacum, Fanum S. Viti, Viennam, Montem Medium, Theodonis Villam, Epoisum, Damvillerium, Stenacum. Ducatus Limburgen. Comprehendit Limburgum captum à confœderatis an. 1703. Dalemum, Falconis Montem, Vicum è regione Mastriachy. Ducatus Geldriæ, continet Geldriam, Venlonam, Ruremundam, & Stephanoverdam.

Flandria particularis dividitur in Theutonicam, Wallonam, Imperialem,

E 3 & Hol-

& Hollandicam; prima, constringitur Mari, & Lisa: altera, Lisa, & Schelda comprehenditur; Tertia, reperitur inter duas prædictas; quarta, in quatuor partes dividitur, videlicet: Gandavensem, Burgensem, Ipreensem, & partes liberas versus DonKerchen. Brabantia subdividitur in Hispanicam, & Hollandicam.

Bruxellæ, Civitatem constituunt principalem Flandriæ Catholicæ, ibi residet Inter-Nuntius Apostolicus. Gubernator Regis Hispaniarum cum Consilio statûs. Civitas dives, magna, & plena est mercatoribus.

Civitates principaliores in Flandria Catholica sunt Mechlinia ad Dilam Archi-Episcopalis: Cameracensis ad Scheldam, pariter Archi-Episcopalis, cum titulo Imperialis Principis: Antuerpia, & Gandavum ad Scheldam sunt duæ Civitates Episcopales spatiosæ, Metropolitanus est Mechliniensis. Antuerpia plura habet commercia, quam sint in reliqua Flandria Catholica, & illuc

accurrunt mercatores ex omnibus parti-
 bus. Tornacum, ad eundem fluvium,
 Civitas est Episcopalis. Ipra ad fluvium
 ejusdem nominis; Brugæ, ad ejusdem
 Canalem, Civitates sunt Episcopales
 sitæ in Flandria Catholica Theutonica,
 sub Metropolitano Mechliniensi. Arras
 ad Scarpam, & S. Odomari ad Aam in
 Artesia sunt Civitates fortissimæ, & Epi-
 scopales, Suffraganeæ Mechliniensi.
 Leodium (ubi 7. filii Regum olim erant
 Canonici). & Namurcum ad Mosam,
 sunt Civitates Episcopales: Bosceducen-
 sis Civitas fortissima est, situata ad Do-
 melum, in Brabantia Hollandica, Ma-
 strichum ad Mosam similiter situm habet
 in Brabantia Hollandica, Civitas fortis
 est, & fuit à Gallis expugnata an. 1673.
 restituta vero Hollandis vigore pacis
 Noviomagensis anno 1678. Lovanium
 ad Dilam in Brabantia Hispanica cele-
 brem habet Universitatem studiorum,
 Ostendam, Portum maris an. 1706. cœ-
 perunt Confœderati, uti & Menenam,
 Insulas Tornacum, Duacum, Bocha-
 E 4 nium,

nium, Quercetum, Athum, Montes. Bruxellis residet Pro-Rex Provinciæ, & Princeps de Turre, & Taxis Magister Generalis Postarum, cujus antenati deputati fuerunt Magistri Generales Postarum per Germaniam, Flandriam, & Italiam à Maximiliano I. hæreditariè. Princeps hodiernus vocatur Eugenius Alexander.

Flandria Septentrionalis, unita, seu confœderata, est illa pars Flandriæ, quæ jugum Hispanicum excussit, ob crudelitatem (ut ajebant) Ducis Albenfis, Gubernatoris Hispanici in illis partibus; unde hi populi unionem fecerunt ultrajecti anno 1579. se obligando mutuè confœderatis semper succurrendi, ad conservandam eorum libertatem, unde nomen Provinciarum unitarum, seu confœderatarum sunt consecuti; sed crediderim potius Sectam Calvinisticam (quam Rex Hispaniarum in suis Dominiis tolerare noluit) hujus unionis causam exstitisse.

Octo Provinciæ unitæ ad septem
po-

potiùs reducuntur, ob Comitatum Zuphen, existentem in Geldriæ Ducatu. Ad mare Alemanniæ versus Occidentem reperiuntur Comitatus Hollandiæ, & Zelandiæ: ad Septentrionem ad eundem Oceanum Dominationes Frisiæ, & Gróningæ. Ad Orientem, Dominatus Oberyffel, & Ducatus Geldriæ, & intra hos Ducatus, & Comitatus Hollandiæ, Dominatus Ultrajectensis. Civitas principalis Flandriæ Septentrionalis est Ambstelodamum, Civitas pulcherrima; & dicitur ibi, & in reliqua Hollandia plures reperiri Naves, quam in reliquis Mundi partibus. V. Hübner.

Dordrechtum primum locum habet in Sessioibus, & ibi etiam cuditur moneta. Harlem Suffraganeatus est Ultrajectensis, ibi dicitur inventam fuisse Typographiam, auctoremque Civem Harlemensem fuisse, cujus deinde famulus auffugiens Moguntiam se contulit una cum Characteribus, & ibi se primum Typographum publicari fecit; alii volunt literas ex Regno Sinarum primùm alla-

allatas fuisse . Roterodamum patria fuit Erasmi , apud nonnullos principes æstimatus . Ultrajectum , (Mastrich) aliàs Sedes Archi-Episcopalis , ad Rhenum : locus fuit , ubi prima vice Confoederati se congregaverunt ad excutiendum Jugum Hispanorum . Alia loca sunt Bergæ ad Zomam , Stenoberga , Breda , Sylva Ducis , Gravia , Narda , Muda , Monachodamum , Horna , Enchusia , Medemblickum , Alcmaria , Egmonda , Texellia , Flevolandia , Lugdunum Batavorum , *Leyden* , Quibus accedunt Delfi , Dordracum , Gouda , Haga Comitum , *la Haye* , Riswickum , Gravesanda , Honslardyck , Delphorum Portus , Aquæ veteres , Vœrdæ , Iselsteinium , Viana , Vorconium , Gorichemium , Heudena , Crepicordium , Mons S. Gertrudis , Guilielmostadium , Noviomagus . Ubi penultima pax conclusa fuit .

Hollandi sunt Politici , & potentes per mare , ut plurimum Mercatores divites ; in India Orientali varias acquisiverunt Povincias ; varia habet loca in

In-

Insulis Sondicis, & Moluccicis, in Partibus Malabarenfibus, Coromandelenfibus, & aliis Asiæ, Africæ, & Americæ districtibus. In Oceano Orientali habent Insulas Zeylon, & sunt amici Imperatoris Japoniæ.

Regimen harum Provinciarum est democraticum; potest etiam considerari, ut Republica, componens status Generales Provinciarum Confœderatarum. Congregationes faciunt Hagæ, in Comitatu Hollandiæ, qui locus pagi nomen tantum obtinuit, nihilominus ejus Ædes, & Palatia, sunt melius ædificata, quam in quacunque alia famosa Civitate. V. *Coronellus* in Atlante. Sectarii potissimum exercitium Religionis publicum habent. V. *Bleau*.

C A P U T VII.

De Helvetia.

Helvetia, vulgò Schwizerland, nomen assumpsit à Pago Schwiz, in quo initium sumpsit eorum libertas, res-
pu-

puendo dominium Austriacum; vidento hoc Imperator Albertus rebellionem refrœnare conatus est, mittendo in illas partes exercitum viginti millium hominum, qui in conflictu prope Schwiz occumbentes, in libertate confirmati, & Swizeri seu Helveti nuncupati fuerunt.

Aër in Helvetia salubris, & admodum subtilis est; Territorium inæquale, montosum, maximè versus Meridiem, pauci frumenti, & nullius ferè vini ferax est; montes plerumque quasi semper nivibus coperti sunt, maximè versus montem S. Gottardi.

Lacus principales sunt Genevensis, Constantiensis, Zellenfis, Neocastellensis, Bielenfis, Moratensis, Thunensis, Brienzensis, Lucernensis, Zuringensis, Zugensis, Lucanensis, & Rivenfis. Fluvii principales sunt Rhenus, initium sumens à tribus Scaturiginibus ad radices montis Gothardi, tandem se conjungentes infra Curium, & Separantes Rheinthaliùm à Comitatu Tyrolensitrac-tum faciunt per lacum Constantiæ,

qua-

quatuor Civitates Sylvestres, per Sueviam, Basileam, & Alsatiam. Fluvius Aara Scaturiginem similiter habet in illis partibus, pergens per partes Bernenses, tandem in Rhenum influit. Rhodanus pergit per Valesiam, lacum, & Civitatem Genevensis. Russius tractum facit per Lacum, & Civitatem Lucernensem, & tandem influit in Aaram. Tesinus pergit versus Ducatum Mediolanensem, & influit in Lacum Lucanensem.

Helvetia dividitur in Cantones tredecim, qui totidem Respublicas constituunt. Inter dictos Cantones comprehenduntur plures alii status, & Respublicæ unitæ; videlicet Episcopatus Basileensis, Abbatia, S. Gallensis, Einsidensis, Fabariensis, Dissentisiensis, Murenensis, Ordinis S. Benedicti, Principatus titulo illustres. Urbs S. Galli constructa est a. C. 620.

Schaffhusen ad Rhenum, Lucerna ad Russium, Berna ad Aaram, Zurichum ad Lacum ejusdem nominis, sunt pulchræ,

chræ , sed non adeo magnæ Civitates .
 Lucernæ residet Nuntius Apostolicus ,
 Badenæ Cœsareus , Solidurni Franciscus
 Legatus . Academiam Solidurni habent
 Patres Franciscani ; Lucernæ Patres So-
 cietatis ; multa Monasteria sunt in Hel-
 vetia Capucinorum . Berna , & Fribur-
 gum cœpta a. 1180. Soliturna , Basilea ,
 Tigurium , Abbatis Cellæ , Glaronum ,
 Uranium , Svitium , Sylvanium , Tu-
 gium .

Regimen Helvetiæ est Democrati-
 cum , principales sunt Capitanei , &
 Magistratus electi à populo per deputa-
 tos cujuscunque Cantonis . Aliqui , &
 numero septem sequuntur Cantones Re-
 ligionem Catholicam , quatuor Refor-
 matam nuncupatam , & duo sunt partim
 Catholici , partim reformati , qui etiam
 interdum bella inter se movent Religio-
 nis ergò prout factum a. 1712. Christia-
 nam fidem amplectuntur Rhæti per Lu-
 cium M. & iterum per S. Severinum scœ-
 culo VI. Plurimum Rhætorum Oppidum ,
 propinqui Montis ruina cum incolis op-
 pri-

primitur 1631. Ad 7. vicos Helvetorum antiquiores pertinet Bada, Certiacum, Tribunal Cœsarîs, Provinciæ liberæ, Turgovia, Tractus Sarunetum, Castra Rhætica, Uzenacum, Muratum Grandifonum Urba, Schwarzenburg, Italicæ Præfecturæ, Luganensis, Locarnensis, Medrisiana, & Madiana, cessæ à Maximiliano Sfortia Duce Mediolanensi ann. 1512. ob recuperatum Ducatum Mediolanensem, ope Helvetorum. Præfectura Belitioni, & Vallis Brunix, & Rivieræ, ad duos vicos Swizii, & Sylvani pertinent. Huc referenda Urbs Curienfis, Episcopatus, & Principatus titulo illustris, cum 3. unionibus Rhæticis.

C A P U T VIII.

De Italia.

ITalia omnium Regionum pulcherrima, aëre salubri, & omnibus abundat; aër in Statu Ecclesiastico non est adeo bonus, nec salubris. Frumenta optima, & vina generosissima producit, nec desunt mala punica, Citrina, Aurentiæ,

tiæ, Granatæ, Olivæ, & alii fructus pulcherrimi. Regnum Neapolitanum abundat Saccharo, Croco, Nucibus, amygdalis, quæ etiam transportantur in Barbariam. Vermes sericum construentes innumerabiles profert, unde nobiliores in Italia, vestibus sericeis passim utuntur. Prata semper sunt virentia, Sylvæ copiosæ, cum omnibus animalibus sylvaticis, Apris, Cervis, & Bubalis, seu Bobus Sylvestribus. In Montibus reperiuntur venæ metallicæ, & dicitur; quod in Statu Ecclesiastico, Neapolitano, & Tusciæ reperiuntur etiam venæ auri, & argenti; Alabastra, & Lapidés pretiosi non desunt, ut adeo verum remaneat, Italiam hortum Europæ existere.

Principaliores fluvii Italiæ sunt Padus, qui scaturiginem sumit in Pedemontio, & progreditur per Ducatus Montferratensem, & Mediolanensem, Separantem Ducatum Parmensem à Mediolanensi, pergit per Ducatum Mantuanum, & Ferrariensem, alluendo Civitates Taurinensem, Ticinensem, Casal-

len-

lensem, Valentianum, Placentiam, Cremonam, & Ferrariam: postmodum se exonerat in mare Uenetum.

Padum sequitur Addicus, Vulgò *l'Adige* scaturit in Cæsareo Comitatu Tyrolensi, perlabitur Diœcesim, & Civitatem Tridentinam, Statum Venetum, separando eum à Patavino, Veronensi, & Rovigensi. *Addua* exit è Comitatu Chiavennensi, pergendo per Lacum Comensem, Laudensem, influit in Padum inter Cremonam, & Placentiam. Tesinus oritur in radicibus Montis Gothardi, Cantonis Uri Helvetiæ in Diœcesi Curiensi, pergit per Lacum majorem, alluendo Ticinium, seu Papiam.

Arnus fluit per Civitates, Florentinam, & Pisanam, pergendo per Etruriam, in mare labitur. Tyberis pergit per statum Sabinensem, alluendo Urbem Romanam se exonerat in mare. *V. Maginus, Bleau.*

In Italia reperiuntur Lacus Garda, & Iseus in Satu Veneto: Lacus Celanus in Aprutio ulteriore: Anderus, Varanus,

nus, & de Lesina in Capitaneatu: Perusinus, aliàs Tresimenus celebris ob cladem ibi illatam Romanam per Hannibalem: Lacus Bolsenæ nominatus est in Patrimonio D. Petri.

Italia principaliter dividitur in tres partes: Prima comprehendit Regnum Neapolitanum: altera, Statum Ecclesiasticum, & Hetruriam; tertia, Lombardiam veterem; quæ omnes partes subdividuntur postmodum in varias alias partes, de quibus in sequentibus.

Verè Catholica Romana Religio unicè floret in Italia, exclusis quibuscunque hæreticis, eorumque fautoribus; & meritò cum enim ibi resideat Christi Vicarius, nulla alia, quam pura, & non infecta Christi Religio ibi florere, aut tolerari debet.

Ab Urbe condita, Italia per spatium 245. fuit gubernata per Reges, quorum ultimus fuit Tarquinius Superbus, qui ob suas insolentias nomen Regium in Italia ita odiosum reddidit, ut penitè illud abolere fecerint. Tandem

redacta est in formam Reipublicæ famo-
sæ, quæ sibi immortale nomen acqui-
sit ob tot victorias, & altiores virtutes
Consulum, & Senatorum.

Status Reipublicæ permanfit usque
ad Julium Cæsarem, qui fuit proclama-
tus Imperator anno 706. qui etiam ex-
tendit Imperium in tribus aliis Mundi
partibus, & reddidit tributarios sibi
plures alios Reges, mirum in modum
dilatando Imperium, donec illud paula-
tim diminutum fuerit, & divisum sub
Honorio, qui obiit Anno reparatæ salu-
tis 423. Hoc est ab Urbe Condita ann.
1176.

Italia tandem venit in potestatem
Imperatorum Constantinopolitanorum,
qui remanendo, seu residendo in perso-
na Constantinopoli, miserunt illuc eo-
rum Pro-Reges, seu Gubernatores, ad
observandum interesse, & Authorita-
tem Imperialem: dicti Gubernatores
vulgò nuncupabantur Exarchi, & Ordi-
nariè residebant Ravennæ; primus Exar-
chorum Longini nomen obtinuerat, mis-

lus anno 568. per Justinum Imperatorem Junio-rem; centum, & octuaginta quatuor annis duravit Exarchatus; quibus finitis, Astolphus Rex Lombardiæ expugnavit anno 752. Ravennam. Sed Carolus Magnus post Pippinum multas Civitates, Oppida, Pagos, & Provincias Summo Pontifici restituit. Constantinus autem Imperator primum jecerat fundamentum.

§. I. *De Statu Ecclesiastico.*

Civitas principalis Italiæ Roma est ab Tyberim, ante annos 2000. fuit famosissima Urbs totius Mundi clarissima & bello, & pace; hodiè Caput est Religionis Catholicæ, Amphitheatrum, Colossæum à Cæsare Philippi inchoatur. A.C. 12. Portus Romanus ad Ostia Tyberis à Claudio an.42.

Status Ecclesiasticus consistit in Civitatibus, Oppidis, Pagis, Terris, &

Vil-

Villis dependentibus ab Ecclesia . Aër , maximè prope Romam non adeo salubris est , nihilominus tellus fert frumenta , vina , fructus , & fœnum abundanter . Imo mihi retulit P. D. Benedictus Ciaperonius , Visitator Gen. Monachor. Reformat. S. Bernardi , Romæ quendam suum Amicum , ex ovis fornaci inclusis duos pullos exclusisse , illosque cuidam Principissæ donasse , unde infertur aërem Romanum , Ægyptiaco , eandem virtutem habenti , & eosdem effectus producenti , non dissimilem esse . Dividitur iste Status in duodecim minores Provincias , qui sunt Districtus Romanus , Patrimonium D. Petri , Ducatus Castrensis , Urbevatanus , & Perusinus , Umbriæ , seu Spoletanus Ducatus , Territorium Sabinense , Ducatus Urbinatensis , Marchionatus Anconitanus , & Romanæ , seu Flaminia : Comprehendendo etiam Civitates , & partes Bononienses , & Ferrarienses . Primæ tres Provinciæ sunt ad Mare Hetruriæ , reliquæ sunt ad Mare Mediterraneum , Venetias versus .

In Romania sunt Ravenna , Ariminum , Cervia . In Duc. Urbin. reperiuntur Urbinum , Pisaurum , Fanum Fortunæ . In Marchionatu Anconitano eminent Æsium , ubi Clemens XI. numisma sub altare majus cōdidit S. Crescētino sacrum, Asculum , Firmum , Macerata , Laurentum . In Ducatu Spoletano , claret Perusia , & Spoletum : In Sabina , Manliana , exurgit : In Campo Romano sunt Roma , Tybur , Tusculum , Velitræ , Ostia , Terracina, Anagnia , Astura, Albanum , Neptunum . In Patrimonio D. Petri sunt : Viterbium, Urbs Vetus, Tuscania , Mons Faliscus, Centumcellæ . Habet & Summus Pontifex Ducatum Castrensem , & Comit. Roncilionis, Montem Altum . Quibus adjunguntur Status Beneventanus in Regno Neapolis ; & Status Avenionensis in Francia . Summus Pontifex , Caput Ecclesiæ , & Dominus Statûs Ecclesiastici mittit ad illas Provincias suos Legatos , Vicelegatos , Gubernatores , & Deputatos . Ferrariæ , Bononiæ , & Ravennæ Cardi-

nales Legati residere solent , qui de triennio in triennium ordinariè mutari solent ; sicut & Cardinalis Legatus Urbini , qui partim ibi , partim in Pisaurensi Civitate residet . Ferraria munitur à Smaragdo Exarcha a. 505. amplificatur à Vitaliano R.P. an. 657. transfertur ad Padi ripam oppositam an. 673. Ravennæ 11. Archi-Episcopi à Spiritu S. in forma columbæ electi fuerunt . S. Catharina Bononiensis sanctificata anno 1712. 22. Maii à Clemente XI. Bononiæ quiescit . Quo tempore Illustris. D. Philippus Comes Aldrovandus Marecottus, Oratoris Bononien. munere , apud Sedem Apostolicam in 12. annum laudabiliter fungebatur .

Ancona à Syracusanis Dionysii Tyrannidem fugientibus conditur . Fanum Fortunæ , fuit conditum post Brennum à Camillo victum ; Senogallia , à Gallis Senonibus , Duce Brenno . Bononia , ab Hetruscis condita , duobus ante Romam Sæculis: Roma vero à Romulo condita a. 3301. Præneste, & Tusculum,

à Telegono Ulyſſis f. conduntur. *Fabrettus in Apoll.* Albanum conditur ab Ascanio Æneæ f. 3903. de his omnibus *V. Mea Geogr. Eccl.* Prope partes Sabinenſes eſt Utricolum, Malianum, Narnium; quæ Urbs Narnienſis protulit Nervam Coccejum, Cæſarem ex Imperatoribus Romanis XIII. *V. Meum Compendium Chronologiæ in Vitas Imp. fol. 10.* Protulit & plures Cardinales Bernardum Ærulum, & Joſephum Sacripantem, qui ultimus mirificè adornavit Chorum, & Confeſſionem Cathedralis S. Juvenalis, I. Epifcopi, & Tutelaris Narnienſis; ibidemque erigi curavit nobilem Capellam B. Lucie Narnienſis V. 6. columnis pretioſis ex Baſilica XII. Apoſtolorum Romæ Narnium translatis; fieri curavit, & idem Em. Card. Sacripantes, Patrius & Protektor Narnienſis, Prodatarius SS. Domini N. P. Clementis XI. Hoſpitiū invalidorum, & Pauperum adoleſcentum, in mechanicis, aut artibus inſtruendorum Narnii. Adeſt ibi Seminarium; notantur & ultra 16. Cano-

ni-

nicos residentes, duo adjuncti. De reliquis videatur *meum Compendium Geograph. Eccl. fol. 29.* uti & *meum Comp. Cosmographiæ, & Chronolog. Summorum Pontif. & Cardin. f. 101.*

§. 2. *De Magno Ducatu Hetruriæ.*

Magnus Ducatus Hetruriæ, olim Regnum extitit nuncupatum Tusciæ, quod Græci Thyrreniam dixerunt. Comprehendit Statum Florentinum, Pisanum, & Senensem, qui aliàs omnes fuerunt Respublicæ, ante tempora Cosmi de Medicis, qui fuit primus M. Dux creatus à Sancto Pio Quinto Summo Pontifice.

Civitas principalis Hetruriæ est Florentia, Sede Archi-Episcopali donata, situata ad Arnum; Pisa ad eundem rivum sita est, pariter Archi-Episcopali honore eminet. Sena, Civitas Archi-Episcopalis est, in qua lingua melior Italica floret, condita à Gallis Senonibus, Brenno Duce. Nec omitti possunt
Pi-

Pistoria, Pratum, Scarperia, Burgum, S. Sepulchri, Aretium, Sena, Cortona, Pontremolum, Fesulæ, Liburnum, Campilia, Volaterra, Pientia, Mons Alcinus, Politianus, Grossetum, Clusium, Petilianum. Radagisus Rex cum 200000. Gothis ad Fesulas victus fuit an. 405. Hodie destructæ jacent. Thomas è Com. Gerardescæ ad an. 1712. Archi-Ep. Florentiæ novū Seminariū crexit.

§. 3. *De Regno Neapolitano.*

Regnum Neapolitanum, aliàs nuncupabatur Sicilia cis Farum; non solum Italiæ, sed totius Europæ pulcherrima Provincia audit; non tantum ob aërem saluberrimum, sed & Territorium feracissimum omnium eorum, quæ ad humanam sublevandam necessitatem desiderari possunt. Toto anno, Ver, cum Pratis, in Campania ridere videtur. Magna quantitas Amygdalarum, & nucum Avellanarum colligitur in hoc Regno, quæ transportatur ad alias Europæ partes, imo ad Barbariam, seu Turciam.

Dividitur Regnum in duodecim

Pro-

Provincias, Terram Laboris, Aprutium Superius, & Inferius, Comitatum Mollissensem, Capitaneatum, Principatum ultrâ, & citra, Basilicatum, Territorium Barense, Partes Otranti, Calabriam, Utramque. Basilicatus, Lucania etiam dicitur. Historia Regni Neapolitani in eo consistit, quod primitus fuerit in manu Imperatorum Orientis; postmodum in manu Theodorici, & Totilæ, Regum Gothorum; tandem illud acquisivit Narses, Bellidux Imperatoris Justiniani; Lombardi postmodum illud possederunt per ducentos annos. Expulit Lombardos Pipinus, filius Caroli Magni; postmodum fuit divisum, inter Nicephorum, Imperatorem Orientis, & Ducem Beneventanum; successivè idem Regnum possederunt Suevi, Galli, Hispani, qui omnes Summo Pontifici in recognitionem Supremi Domini, in Vigilia S. Petri per Legatum eorum Romæ residentem septies mille Ducatos aureos cum equo albo solenniter præsentare soliti sunt. Alphonsus primus Arragoniæ Rex, primus

mus pariter titulum assumpsit Regis Neapolis. Rex Hispaniarum ordinariè mittit omni triennio Pro-Regem, qui solet esse Primas Hispaniæ, & titulum habet Locumtenentis, & Capitanei Generalis Regni, qui deputat Præsidentes, & Governatores in provinciis particulâribus: similis honor illi exhibetur, ac Regi; Duces, Marchiones, & Comites tantùm ipsi adstare possunt. Provinciæ, Civitates, & loca principaliora Vid. in Mea Geograph. à f. 88. ad 130. Civitas principalis Regni, est Civitas ejusdem nominis, Italiæ maxima, Italiæ pulcherrima, & populatissima, ac nobilissima, ob multitudinem nobilium, Baronum, Comitum, Ducum, Marchionum, & Principum ibi cum Archi-Episcopo loci, ordinariam residentiam facientium. Troja in Apulia à Bulano Græco ædificata fuit ann. 1022. Vid. Meum Comp. Geographiæ Ecclesiasticæ f. 88. *Ad Terram laboris* pertinet Neapolis, Capua, Aquinum, Fundum, Cajeta, Puteoli, Venafrum, Surrentum, Nola, Sora, Mons

Mons Cassinus, O. S. Benedicti. Insula Onaria, Vesuvius. *In Provincia Citeriori* : Salernum, Amalphis, Policastrum.

In Provincia ulteriori : Compsa, Beneventum, Mons Fuscus. *In Apurtio ulteriori*, Aquila, Atria, Pinna. *In Aprutio Citeriori* : Anxanum, Theate. *In Comitatu Molissæ*: Provincia Anxani. *In Capitanata*, observatur Manfredonia, Nuceria Paganorum, Mons S. Angeli. *In Barensi* Provincia observatur Barium, Barulum, Andria, Conversanum, Tranum. *In Provincia Hydruntina* notatur Aletium, Brundisium, Hydruntum, Gallipolis, Tarentum, Neritum. *In Basilicata* reperitur Acheruntia. *In Calabria Citeriori*, Cosentia, & Rossanum : *In Calabria ulteriori*, Cantacium, Squillaceum, Fanum S. Euphemie, Regium, S. Severina, Crotona.

§. 4. *De Lombardia.*

Lombardia, tertia pars Italiae, alias
ti-

titulum habuit Regni, minus fertilis est, quam reliquæ duæ partes, specialiter versus Alpes, ubi territorium satis sterile est, fertilitas solùm in pratis consistit: quoad flumina, Rivos, & Torrentes, Lombardia, Regno Neapolitano haud cedit; cum idem ferè numerus reperiat in hoc, quam in illa. Videatur *Maginus* in sua Geographia Italiae.

Lombardia, divisa est in varia Dominia, quorum principaliora sunt, Principatus Pedemontanus, Ducatus Montferratensis, & Mediolanensis, Status Reipublicæ Venetæ, Ducatus Mantuanus, Mutinensis, & Parmensis, Reipublicæ Januensis, & Lucensis. Ultra supradictos Status reperiuntur octodecim, vel viginti alii, partim principes, Comites, & partim Marchiones. Inter quos est Dux Mirandolæ, Sabionettæ, Bozzoli, Guastallæ, Comes Nolaræ, Marchio Castilionis, Dux Massæ, Marchio Malæspinæ, Princeps Masseranus, Marchio Torigliæ, Reipublica S. Marini, in Ducatu Urbinatensi; qui omnes dependent

dent ab eorum Principibus , Marchionibus , Comitibus , aut Rebus publicis , quorum nomina habent . Principatus Plumbinus , & Cossæ , Status nuncupati Præsidum , existunt sub Protectione Regis Hispaniarum . Imperator in Lombardia possidet Comitatum Goritiensem , cum Trigesto , Pedenna &c. Josephus Hercules Ludovicus Marchio de Priè obtinet Comitatum Pisinum in Istria . Turris Cremonensis à Guelphis erigitur ann. 1290. Mediolanense Metrop. Templum , in Gothica Architectura celeberrimum ann. 1386. Carthusia Papiensis à Galeatio Sforza ædificantur . Mediolanum , Cremona , Placentia ; Alexandria , ab Ænobarbo excisæ , instaurantur ann. 1168. Soranæ Marchio in Ducatu Parmensi declaratus Joann. Paulus Melus Lupus 1704. Princeps S.R.I.

§. 5. *De Statu Veneto .*

Venetæ Regionis Incolæ , vastante Galalim Cisalpinam Attilâ , in paludes
Adria-

Adriatici sinus confugientes , Venetias fundant ann.452. Apellatur Status Venetus, extensio illa Civitatum, & terrarum, quas possidet Respublica Veneta in Italia, constituentes partem Lombardiæ inferioris. Hæc Respublica ab anno Domini 697. gubernatur per Ducem, electum à Nobilibus, qui ad dies vitæ nomen Ducis retinet, nisi deponatur à Republica, cujus tamen non habetur memoria, aut exemplum. Dicitur, quod ob defensionem Alexandri III., præstitam dicto Papæ à Duce Sebastiano Ziani, contra Fridericum Barbarossam Imperatorem, à Papa Ducis Digito immissum fuisse annulum aureum, denotando desponsationem; & superioritatem Maris; quæ etiam solemnitas omni anno, in Festo Ascensionis Domini, adhuc celebratur, in qua Dux Navem Bucentaurum ascendendo, inter explosiones tormentorum, annulum aureum, stipatus nobilibus Venetis, in signum novæ desponsationis projicit in mare.

Venetia, Civitatem pulcherrimam

con-

constituunt illius Status ; honoratur Sede Patriarchali jam ab ann. 1350. à quo Patriarchatus Gradenfis huc translatus fuit , dividitur in 72. Insulas . Dicitur , quod ob furorem Attilæ post devastatam Aquilejam nonnulli illuc se receperint versus annum 421. & cœperint in Insula Rialtensi , & postmodum in Vicinis ædificare domus , quibus tandem multiplicatis, pulcherrima, & florentissima totius Europæ exsurrexerit Civitas , in qua tamen Duces ad annum 810. nondum habitaverunt ; sed non adeo multum post illa tempora ædificata fuerunt Palatia , & pro Duce , & pro Episcopo . Cives sunt ditissimi , adeo ut una vice quidam inhabitantes offerre potuerint millionem Ducatorum , pro acquirenda nobilitate Veneta .

Palatium Ducis, Structuræ, & ædificii mirabilis est ; adest in eo Camera quædam pluribus instrumentis bellicis instructa .

Patavium Vetus Urbs est , cujus meminit in Æneidis Virgilius , Patria

fuit Titi Livii, & hodiè numeratur inter celebriores Urbes Italiæ, tam ob magnitudinem ejus, quam ob studium celebre, & Universale ejusdem; item, ob celebrem Episcopatum, quem etiam possidere solent, nati Principes, & Cardinales.

Verona, etiam pulchra, & bene munita Civitas est, patria Catulli, hodiè Sedes Episcopalis audit, Suffraganea Patriarchatui Venetiarum; uti & Patavium.

Respublica hæc possidet etiam Istriam, quæ est quasi Semi Insula ad Meridiem Carniolæ; dominatur etiam reliquis Insulis in mari Veneto existentibus, versus partes Morlacciæ, & Dalmatiæ. Præest etiam locis situatis ad brachium maris Catari, cum Budua versus partes Albanæ: Butrinto, Perga, Insulis Corfû, Cephaloniæ, Zante, Paxu, Antipaxu, & aliis, versus partes Occidentales Græciæ, cum nonnullis in Archipelago, & ad præsens integra Morea.

Insula Corfû, in longitudine habere

re poterit milliaria Germanica decem, in latitudine quatuor, in toto circuitu viginti duo; Civitas illius principalis, idem nomen habet ornatâ Sede Archiepiscopali.

Insulæ Cephaloniæ, aliâs Samos, Melæniæ; aut Noiræ, situata sunt intra duo brachia marina de Patras; in longitudine habere poterit quatuordecim milliaria Germanica, in latitudine octo, in toto circuitu triginta; Civitas principalis idem nomen habet, cum Dignitate Episcopali, ibi etiam ordinariè residere solet Gubernator, seu Provisor, Nobilis Venetus.

Insula Zante, est ad Meridiem supradictæ, medietatem tantum vix superat Insulæ antenominatæ, nihilominus duos habet Episcopos, Latinum unum, Græcum alterum. Videantur Bleau, Coronel. & alii Authores.

§. 6. *De Statu Mediolanensi.*

Ducatus Mediolanensis hodiè de-

pendet à Rege Hispaniarum , concessus eidem in feudum ab Imperatore , sicut & Civitas, & fortalitium Finalis . Dicto Ducatui præest Gubernator , cum titulo Locumtenentis , & Capitanei Generalis Regis Hispaniarum in Ducatu Mediolanensi ; majorem videtur habere Authoritatem , quam Pro-Rex Neapolis , aut Siciliae , unde dici solet Regem Hispaniarum regnare in Sicilia , comite dulcedine ; in Regno Neapolitano , intercedente subtilitate ; in Ducatu Mediolanensi , accedente Authoritate .

Mediolanum , Civitas principalis hujus statûs est , numeratur inter maximas Civitates Europæ , situata est inter Addum , & Tesinum fluvios , unde profluunt duo Canales versus Civitatem ad commoditatem ejusdem ; in Civitate est egregium fortalitium ; Soepiûs Theatrum belli exstitit ; & observatum est illam Urbem , bis , & quadragesies fuisse obsessam , & quater & vigesies , aut per vim , aut per pacta captam fuisse , includendo etiam ultimam obsidionem factam

etiam à Germanis anno 1706. Urbs ædi-
 ficata fuit a. m. 4640. à Gallis Senoni-
 bus ampliata, à Friderico Barbarossa Sale
 superfeminato excisa, restaurata ab A-
 lexandro III. PP. Concive, habuit &
 alios 2. PP. Cœlestinum IV. & Urb. III.
 Senatus componitur Præsidente, & duo-
 decim Senatoribus Doctoribus, quorum
 tres ordinariè solent esse ex Hispaniis
 oriundi. Iste Status comprehendit No-
 varam, Papiam, Tortonam, Cremon-
 nam, Laudum, & plures non ignobiles
 Italiae Civitates, & Lombardiae nomi-
 natissima fortalitia. In Civitate Medio-
 lanensi residet Archi-Episcopus, de cu-
 jus Authoritate, & appertinentibus.
 Vide meum Compend. Geogra. Eccles.
 confertur Archi-Episcopatus à Summo
 Pontifice nobili Concivi Mediolanensi,
 debet autem talis petitio fieri solemniter
 per Legatum deputatum à Civitate,
 uti factum est ann. 1712. vacante
 illâ Infulâ per obitum Josephi Archin-
 ti. Ad Statum pertinent etiam, Co-
 mum, Bobbium, Vigevanum, Archi-
 G 2 Epi-

Episc. omnia beneficia confert Mediolani .

§. 7. *De Principatu Pedemontano, & Ducatu Montferratensi in parte .*

Principatus Pedemontanus est in Dominio Ducis Sabaudiaë, qui residet in Civitate Taurinensi, principali hujus Statûs. Hic Princeps possidet partem Ducatus Montferratensis. Civitas Taurinensis principalis Statûs Pedemontani est, in qua Aula pulcherrima, Archi-Episcopatus, Universitas Studiorum, & propugnacula famosa defensa egregiè in ultima Gallica obsidione ann. 1706. per Generalem de Thaur, Alemannum, qui postmodum fuit Pro-Rex Neapolis. Civitas Trinensis, Caput est Status Montferratensis in parte. Dominus D. Sab.

§. 9. *De Sabaudia .*

Habitantes in hac Provincia antiquitùs nominati fuerunt Allobroges
Cen-

Centrones, Latobriges, faciendo partem Galliaë Narbonensis, & Celticaë, postmodum constituendo partem Veteris Regni Burgundici; primitus Comitatus fuit, sed Imperator Sigismundus erexit hunc Comitatum in Ducatum an. 1417. ad favorem Amadei VIII. Hodiè nuncupantur Duces Sabaudiaë, Reges Cypri, quia Ludovicus Sabaudus duxit in Uxorem filiam unicam Joannis Regis Cypri. Titulum etiam Vicarii in Italia, Sacri Romani Imperii, obtinent à tempore Amadei Grandis, seu Magni. Latitudo Ducatûs Sabaudiaë esse poterit ab Oriente ad Occidentem Leucarum 26., & 28. à Septentrione ad Meridiem, incipiendo à lacu Genuensi, usque ad montes Separantes Delphinatum à Sabaudia. Statum Alexandrinum à Mediolanensi avulsum donavit Josephus I. Duci Sab. Limites ejus sunt ad Septentrionem Rhodanus, & lacus Genevensis: ad Orientem, Helvetia, & Pedemontium: ad Meridiem Delphinatus; ad Occidentem Rhodanus, Separans Burgundiam.

à Sabaudia ; Aër est admodùm frigidus, propter montes plerumque nive coper-
 tos, nec adeo patria ferax est frumenti,
 aut vini. Venatio hìc optima est, unde
 abundat Cervis, Apris, Damis, lepori-
 bus albis, Phasianis, & quibuscunque
 volatilibus ; multæ etiam arbores repe-
 riuntur nucum, castanearum, & simi-
 lium frugum. E lacubus pisces, opti-
 mum saporem habentes in magna quan-
 titate extrahuntur. Principales fluvii,
 rivi, & lacus, sunt Isara, Archus, &
 Arvus ; lacus vero Burgetinus, & Ane-
 cinus. Sabaudia in sex partes dividitur,
 quorum tres ad Meridiem, reliquæ sunt
 ad Septentrionem. Primæ sunt Sabau-
 dicæ propriæ, Mauriennenses, & Taran-
 tasienses. Secundæ sunt Jenuenses, Fau-
 signenses, & Cabillonenses. Cham-
 berium, Civitas principalis Sabaudiaë
 est, situata ad rivos, Lessum, & Alba-
 num ; in spiritualibus dicta Civitas, est
 sub Jurisdictione Episcopi Gratianopo-
 litani. Religio Catholica hìc floret, pro-
 fligatis quibuscunque Sectariorum opi-
 nio-

nionibus. Ultra Chamberium reperiuntur in Ducatu Sabaudiaë, Mommelianum, Tractus Genevensis, Anecium, Ager Cabellicus, Tarentasia, Monasterium, Fanum S. Joannis in Maurianna, Tractus Fossigniacus. In Pedemontio reperitur Taurinum, Carinianum, Savi-
 bianum, Cuneum, Mons Regalis, Fof-
 fanum, Mons Calerius, Chierium, Pi-
 narolium, Ducatus Augustus, Augusta
 Prætoria, Vercellæ, Canapitium, Epe-
 roda, Marchionatus Segusinus, Salu-
 tiæ, Carmaniola, Nicea, Villa Franca,
 Boleum, Barcino, Tenda, Asta, Veru-
 ca, Clarascum, Cervum, Onelia, Val-
 les, Lucernensis, Perusina, & Sancti
 Martini.

§. 9. *De Ducatu Mantuano, cum
 parte Montferratensis.*

Ducatus Mantuanus plures conti-
 net Status concessos ab Imperatore in
 Feuda, cum obligatione accipiendi in-
 vestituram ab eodem Cæsare. Ultimus
 Prin-

Princeps fuit de Domo Gonzagæ, cum titulo Ducis Mantuani, Montferratensis, & Quastallensis, Vicarii perpetui Sacri Romani Imperii, Marchionis Gonzagæ, Viandani, Casoli, Bosoli, &c. Domini Luzzaræ, Castelli Godefridi, Comitis Rodigi. Marchionatum Mantuanum erexit in Ducatum Carolus V. Imperator. Civitas Ducatûs, Principalis est Mantua, situata in medio cujusdam lacus, pulchra, magna, & ornata existit Sede Episcopali Exemptâ; Patria fuit Virgilii, Poëtarum facilè Principis. Civitas Casalensis, principalis est Statûs Montferratensis. Rex Galliarum illam expugnavit anno 1681. Dux verò Sabaudix illam recepit anno 1695. Ultra Ducatum Montferratensem reperiuntur in Ducatu Montferratensi, Nicea, Palea, Tridinum, Aquæ Satellix, & Albium, duæ Civitates Episcopales.

§. 10. *De Ducatu Mutinensi.*

Ducatus Mutinensis comprehendit Regium, Brixellum, Carpium, Frignanum, Corregium, & partes Carfagnanas. Olim Duces Mutinenses fuerunt iidem, ac Ferrarienses.

Mutina, Civitas principalis Status est, situata inter Secchiam, & Panarum; Episcopus etiam ibi residet, Suffraganeus Bononiensi. In hac Urbe Brutus sustinuit insultus Marci Antonii, post obitum Julii Cæsaris ann. 710. à condita Urbe.

§. 11. *De Ducatu Parmensi.*

Dividitur Ducatus Parmensis, Ecclesiæ feudum, in Parmensem, & Placentinum, Statum Bufeti, & Vallis Tari. Civitas Parmensis situata est ad fluvium ejusdem nominis, Sedem habet Episcopalem Suffraganeam Bononiensi. Duces Parmenses ordinariè hic resident. Videatur *Robbè* P. 1. L. 2. c. 9. §. 13. Civitas Placentiæ, magna est, & notabilibus ver-

sus

fus Padum munita propugnaculis, ornata
Sede Episcopali . Gaudet & Dux Ditione
Buxetana, & Valle Tari, in qua Flo-
rentiola, Buxetum, Burgum S. Domnini.

S. 12. *De Republica Januensium.*

Status Reipublicæ Januensis, aliàs
vocatur Liguria, continet etiam Corsi-
cam. Civitas principalis totius Statûs
est Janua, Urbs, pulchra, fortis, &
Mercatoribus plena, unde sunt admo-
dum divites Januæ. Januæ fons sangui-
nis, futuram sequentis anni calamitatem
prænuntiavit a. 935. Ad Statum Januen-
sem pertinet Savona, Naulum, Albin-
gaunum, Intemilium, Portus Delphini,
Rafallum, Sevesta Tiguliorum, Portus
Veneris, Spedia, Serezena. Franciscus
Maria Imperialis hodiè Januæ Dux est.

S. 13. *De Republica Lucensium.*

Reipublica Lucensis regitur à Con-
falonerio, à nobilibus eligibili, de duo-
bus in duos menses, cui assistunt novem

Se-

Seniores, similiter sex vicibus in anno eligibilibus; qui gaudent titulo Excellentiae; totus Status est sub Protectione Imperii. Civitas principalis est Luca, situata ad brachium fluminis Serechii.

§. 14. *De Republica S. Marini.*

Respublica S. Marini est sub Protectione Summi Pontificis, prætendit libertatem, & tuetur suam gravitatem, ut reliquæ Respublicæ, quæ etiam illi titulum concedunt Charissimæ Sororis. Civitas principalis est S. Marinus, situata in summitate alicujus montis, dependentia ab hac Republica sunt tria Castra, & nonnulli Pagi in Confiniis Ducatus Urbinatensis.

§. 15. *De Reliquis Italiae Statibus, seu Principatibus minoribus.*

Reliqui Italiae Status, seu Principatus minores reguntur à propriis Principibus, quorum aliqui sunt sub prote-
ctio-

ctione Summi Pontificis, alii sub protectione Imperatoris, & nonnulli sub protectione Regis Hispaniarum, ut principatus Plumbinus. Sunt & alii Status, & Civitates, ut Orbetellum, Portus Herculis, Portus S. Stephani, Telamon, Portus Longus; Principatus Farnesianus, Prænestinus, Braccianus, Meldulanus, Palianus.

§. 16. *De Sicilia.*

Insula, & Regnum Siciliae, in mari Mediterraneo poterit habere in longitudine, computum faciendo, ab Occidente ad Septentrionem milliaria Italica ducenta, & decem; & centum, & quinquaginta ab Oriente, ad Occidentem. Territorium admodum fertile est, feraxque frumenti, vini, & fructuum, unde dicitur Horreum Italiae. Aer admodum salubris est. Magna quantitas hinc colligitur cerae, melis, sacchari, olei, croci, & aliarum herbarum medicinalium. Vermes sericum construentes,

tes, plurimi hîc inveniuntur, unde commercia fericea Siciliae sunt nominata. Nec defunt venæ auri, argenti, ferri, & aliorum mineralium, Salis, Jaspidium, Porphyriorum, & aliarum petrarum pretiosarum. Corallia versus Trapanum, optima è mari extrahuntur. Multa prætata, & sylvæ ibi occurrunt, unde abundat Patria cervis, apris, & aliis animalibus sylvaticis, & domesticis. Pisces gladiati, & anguillæ prope Fretum Messanæ in magna quantitate extrahuntur à piscatoribus. Vesperæ Siculæ Gallis cantatæ fuerunt a. 1282.

Fluvii Insulæ sunt Salsus, & Datainus, Scaturientes in medio Insulæ, quorum unus currit versus Meridiem, alter versus Orientem: Terminus, Boliceus, & Platanus sunt in parte Occidentali Insulæ, quorum unus fluit versus Meridiem, & duo reliqui versus Septentrionem: Traina, Contara sunt in parte Septentrionali, quorum unus tractum habet, ad Septentrionem; alter ad Orientem. Multi sunt montes in Sicilia, sed

sed famosior est Mons Æthna, Aliàs Gibel, ille altus admodum est, & summitas ejus semper coperta est Nivibus, in medio autem eructant flammæ, vicinis partibus notabilia damna sæpè afferentes. Dividitur Insula in tres partes, tres valles nuncupatas, quorum primus Vallis de *Mazara*, di *Demonæ*, & di *Noto*.

Panormum Civitas principalis Regni est, ibi semper resederunt Reges, & adhuc ibi residere solet Pro-Rex, & Archi-Episcopus, Civitas admodum magna est, & dives; sicut, & Messanum duplici maris portu celebre: & Syracusa Urbs Episcopalis, famosa: quia mundo edidit Archimedes, Mathematicorum forsan Principem. Religio Catholica ibi est, quamvis adsint Græci, in eorum Ecclesiis græco mores sacrificantes, sed tamen recognoscentes Summum Pontificem, verum Christi Vicarium, eidemque obedientes. In valle Natim reperitur Nothum; Syracusæ, Augusta, Terra nova, Sperlinga. In valle Demonæ re-

pe-

peritur Messana, Mylæ, Catana, Æthna ignivomus. In valle Mazaræ reperitur Mazara, Panormus, Drepanum, Agrigentum, Mons Regalis.

§. 17. *De Insula Sardinia.*

Sardinia à Sardo Rege nomen traxit, habebit milliaria centum, & septuaginta in extensione à Meridie ad Septentrionem, & nonaginta ab Oriente ad Occidentem. Aër non adeo bonus est. Tellus, vinum optimum, frumentum, & oleum in abundantia dat. Inveniuntur ibidem venæ argenti, sulphuris, & aluminis, & non cedit Telluri Siculæ, ubi campi benè fuerint culti. Abundat patria animalibus domesticis, & sylvaticis, caret animalibus venenatis, exceptis quibusdam araneis, *solifugis* nuncupatis, & reperibilibus in venis argenti, quorum morsus sunt mortales. Herba ranucula comesta, ridere faciendo, mortem causat; unde natum Proverbium: *risus Sardonici*. Paludes plures in hac

Insula sunt, quarum aquæ admodum sunt infalubres, uti & pluvia, non obstante, quod rarò admodum pluat. Pauci notantur fluvii, inter quos nominatiores sunt Coquinas, & Tyrfus, qui ultimus tractum habet per mediam Insulam à Septentrione versus Meridiem. Dividitur Regnum in duas partes, quarum una versus Meridiem, Caput Calaritanum, altera versus Septentrionem, Caput di *Logudori* nuncupatur. Civitas principalis est Caleritana, ubi Residet Archi-Episcopus, & Pro-Rex. Per Donationem Pontificiam, hoc Regnum pervenit in potestatem Hispanorum, à quibus hodiè dependet. Primus autem possessionem accepit Iacobus Rex Arragoniæ. Religio Catholica ibi floret, & Hispania ibi tenet Inquisitorem, contra Apostatas, hæreticos, & Magos. In Sardinia notatur Calaris, Arborea, Bofa, Algaria, Saffaris, Castrum Aragonese, Terra nova.

§. 18. *De Insula Corsica.*

Ad Septentrionem Sardiniaë, Insula Corsica situata est, trajectu unius horæ ab illa distans; Extensio hujus Insulæ à Meridie ad Septentrionem potest esse milliarium centum & octo; ab Oriente ad Occidentem, quinquaginta; in toto circuitu circiter ducenta, & septuaginta. Aër insalubris est: Territorium petrosum, sylvaticum, & incultum, in quibusdam tamen Vallibus terra frumentum producit, & vinum generosum colles proferunt, cum optimis fructibus. V. g. Amygdalis, ficibus, & Castaneis, & oleo. In medio Insulæ exurgit Mons Gradaccius, ubi scaturiunt duo fluvii Liamon, & Tavignan, quorum unus fluit versus Orientem, alter versus Occidentem. Lacus Inus lambit territorium Marianense. Incolæ dividunt Corsicam in quatuor partes, secundum quatuor principalia puncta mundi; & nominant partem Orientalem; partem interio-

rem ; partem Occidentalem ; partem
exteriorem ; partem Meridionalem ultra
montes : Septentrionalem , cis montes .

Nulla Civitas considerabilior est in
Corfica , quam *Bastia* , quæ est princi-
palior totius Insulæ , situata est ad par-
tem Orientalem cis montes , Guberna-
tor Insulæ ibi ordinariè residet , & Epi-
scopus Marianensis , & Aleriensis , post
destructas , & ruinas Sedes Episcopa-
les proprias . Hæc Insula dependet jam
à sexcentis , & ultra annis , à Jurisdi-
ctione Reipublicæ Januensis , quæ om-
nibus duobus annis illic mittit Guber-
natorem , qui habet sub se Locumtenen-
tem , & nonnullos Commissarios . Sola
Religio Catholica ibi floret ; Episcopa-
tus , ultra Bastiam , reperitur Adiacium ,
Curia , Bonifacium .

§. 19. *De Insula Melitensi .*

Insula Melitensis , à Græcis nuncu-
patur *Ogygia* , & *Hesperia* , situata est ad
ad Meridiem Siciliae , posset habere mil-
lia-

liaria viginti in longitudine , duodecim in latitudine ; sexaginta in toto circuitu ob littora fatis anfractuosa . Aër est salubris , sed forsan calidus per excessum , temperatur tamen à ventis, maximè post meridiem . Glacies ibi nunquam videntur . Tellus profert uvas raræ magnitudinis , & excellentes , mala citrina , olivas, ficus . Provincia hæc mele abundat , & caret venenatis animalibus. Possident hanc Insulam Equites S. Joannis Hierosolymitani ab anno 1530. quo anno Carolus V. Imperator, & Rex Hispaniarum , illis hanc Insulam donavit . Ab anno enim 1522. quo Rhodo expulsi fuerant, nullam manentem Civitatem habebant tempore Adriani VI. Inhabitantes sunt Catholici, latini, & Græci, utuntur corruptâ lingua Arabica . Civitas principalis Insulæ , hodiè dividitur in quatuor partes , Valettam, Burgum, S. Michaëlis, & Cotoneram . In Valetta habitat Eminentissimus M. Magister ; non procul ab illinc conspicitur fortalium S. Elmi , contra quod septuaginta.

& octo millenis vicibus tormenta majora bellica Turcæ exploferunt durante obfidione anno 1565. Porta ad manum dexteram vocatur Marza Muzetto, illa ad finiftram folùm Marza, feu Porta major. Burgum, aliàs vocatur Civitas victoriosa, & Civitas S. Michaëlis, utraque ædificata eft in quadam terræ lingua. Notatur etiam Valletta, Burgum S. Angeli, Medina feu Civitas vetus.

C A P U T IX.

De Imperio Germanico.

QUare Imperium vocetur Germania, varię sunt opiniones, aliqui credunt ex eo ita nuncupatum, quod, *Gar*, & *Man*, fint vocabula Germanica, & hominem egregium denotent. Prærogativam Germania habet, quod ea Sedes Imperii Occidentalis remanferit. Situata eft in medio Europę, & habere poterit in longitudine, ducenta milliaria Germanica; & centum, & quinquaginta in latitudine. Notandum autem, unum milliare Germanicum, fa-
cere

cere sex Italiæ; limites Germaniæ ad Septentrionem sunt, Oceanus, Danimarca, & Mare Balticum: versus Orientem Polonia, & Hungaria: versus Meridiem, Italia: versus Occidentem Sabaudia, & Francia.

Omnium rerum ferax est Germania; Aër optimus, Civitates pulchræ, & divites adsunt: Fluvii principaliores sunt Danubius, Rhenus, Moenus, Nicarus, Mosa, Mosella, Albis, Wisurgis, Odera, Dravus, Savus, Innus, Spera, Muera. Danubius totam Hungariam, ultra Germaniam perfluit. Rhenus oritur prope Curiam, alluit Basileam, Constantiam, Brisacum, Argentinam, Spiram, Manhemium, Wormatiam, Oppenheimium, Moguntiam, Bingium, Confluentium, Bonnam, Coloniam, Duffeldorpium, Ultrajectum &c. Regnant in Imperio Imperator, hodie Carolus VI. Electores, Archi-Episcopi, Episcopi, Ordinum Magistri, Abbates *Principes*, Prælati, Abbatissæ, Veteres, & Novæ Domus Principum, Im-

perii Comites, Status, & Nobiles. Electores, Archi-Episcopi, & Episcopi Vid. in Meo Comp. Geogr. Eccl. Ordinum Magistri sunt: Teutonicus, & M. Prior Ord. S. Joannis; Abbates Principes sunt sessionem in Imperio habentes, Fuldenfis, Campidunenfis, Elvacenfis, Murbacenfis, Luderenfis, Berdolfgadensfis, Weiffemburgensfis, Prumiensfis, Stabulensfis, Corvejensfis; sunt & alii Abbates Principes, sessionem in Imperio non habentes, ut Sant Gallensfis, Einsidlensfis, Murenfis, Dissensiensfis, Fabariensfis. Prælati in Scamno Svevico sunt: Marchthalensfis, Elchingensfis, Salamafwaileranus, Weingartenensfis, Ochsenhausenfis, Irsingenfis, Pelerschaufenfis, Ursbergenfis, Münchrodensfis, Roggenburgensfis, Wessenoensfis, Schüffenriadensfis, Wertenensfis, Gengenbacensfis. In Scamno Rhenano notantur Abbates Kayfersheimensfis, S. Emerani, S. Georgii, Walekanridii, SS. Ulrici, & Afræ, Verdenæ, Bruchsalienfis, vel Odenheimensfis, Monasteriensfis in Valle Gregoriana, & Mo-

& Monasterii S. Cornelii. Abbatissæ Principissæ sunt Essendiensis, Buchaviensis, Quedlinburgensis, Andlaviensis, Lindaviensis, Heerwordensis, Gernroderensis, Monasteriorum Superioris, & Inferioris Ratisbonæ, Burscheidensis, Gandersheimensis, Rottenmünsterensis, Guttenzelenensis, Hagenbacensis, Baidensis.

Circuli sunt 10. 1. Ad Circ. Austriac. numeratur Archi-Ducat. Austr., Ducat. Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Comitatus Tyrolis, Episcopatus Tridentinus, & Brixinensis, Civitates Sylvestres, Status Imperatorii in Svevia, Brisgovia. 2. Ad Burgundicum refertur Comitatus Burgundiæ, & Flandriæ. 3. Ad Circulum Rheni inferioris, Archi-Episcopatus Electorales, cum Palatinatu Rheni inferioris, & Principatu Arenbergico in Eifflia. Ad Circulum Bavaricum pertinet Ducatus Baviaræ, Palatinatus Superior, Landgraviatus Leuchtenbergensis, Ducatus Neoburgicus, Principatus Sulzbacensis, Comitatus Sternsteinensis, Archi-Episcopatus Salisburgensis, Episcopatus Fri-

Frisingensis, Ratisbonensis, & Passa-
 viensis, Præpositura Berdolsgadensis.
 5. Ad Circulum Saxonix Superioris nu-
 merantur Marchionatas Misnix, Land-
 graviatus Thuringix, Principatus Co-
 burgensis, Querfurtensis, & Anhalten-
 sis, Marchionatus Brandenburgicus, Du-
 catus Pomeraniæ, Episcopatus Merse-
 burgensis, & Citizenensis, Abbatia Qued-
 linburg, Com. Barbii. 6. Ad Franco-
 nicum pertinent, Marchionat. Baraiten-
 sis, & Ansbacensis, Principatus Schwar-
 zenburgensis, Magisterium Ord. Theu-
 tonici, Episcopatus Bambergensis, Her-
 bipolensis, & Eichstettensis, Henneber-
 gensis, & alii Comitatus. 7. Ad Sve-
 vicum Circulum pertinent, Ducatus
 Württembergensis, Marchionatus Baden-
 sis, Principatus Hohenzolleranus, Ortin-
 gensis, & Mindelheimensis, Episcopatus
 Augustanus, Constantiensis, & Curien-
 sis, aliæque Abbatix, Comitatus, &
 Baroniæ Sveviæ. 8. Ad Circulum Rhe-
 ni Superioris numerantur Comites Pala-
 tini; Bipontini, Birckenfeldenses, & Vel-
 den-

denfes, Haffia, Wetteravia, Abbatia Fuldenfis, Epifcopatus Wormatienfis, Spirenfis, Argentinenfis, Bafileenfis, M. Prioratus O. S. Joannis, Civitates Liberae, Aufrafia, Ducatus Lotharingiae, & Sabaudiae, omnes Prælaturæ Rhenanæ. 9. Ad Circulum Weftphalicum numerantur Epifcopatus Monafterienfis, Leodienfis, Paderbornenfis, Osnabrugenfis, Abbatia Corbejenfis, Ducatus Weftphaliae, Cliviae, Juliae, & Montiũ, Epifc. Mindenfis, & Verdenfis, Principatus Oft-Frifiae, Comitatus Oldenburgerfis, & alii vicini. 10. Ad Circulum Saxonie inferioris referuntur Archi-Epifcopatus Magdenburgerfis, & Bremenfis, Epifcopatus Halberftadienfis, Hildeffenfis, & Lubecenfis, Electoratus Brunfuicenfis, Ducatus Meckelburg. Civitates liberae Scamni Rhenani funt Colonia, Aquifgranum, Lubecum, Wormatia, Spira, Francofurtum, Hombergum, Hagenovia, Colmarium, Schlettftadium, Goslaria, Brema, Mülhufium, Northena, Weiffenburgum, Landavium, Obe.

Obernheim, Kayfersberg, Monasterium, Roshemium, Turchemium in Alsatia, Fridbergum, Gelhausen, Wezflaria, Dortmundum. Civitates liberæ Scamni Svecici sunt: Ratisbona, Donavverta, Augusta, Norimberga, Ulma, Eslinga, Reütlinga, Rottenburgum, Halla Svecorum, Rotwila, Uberlinga, Hailbrunn, Gemunda, Memminga, Lindavium, Duncckelspiliu, Bibracum, Revensburgum, Schweinfurtum, Campidunum, Winsheim, Kaufburium, Willa, Wangum, Pfullendorfiu, Offenburgum, Leütkirchiu, Wimpina, Weissenburgum, Ginga, Gengenbachum, Zella, Buchornium, Aala, Buchovium, Bopfingen. Civitates Imperiales in Congregationibus, & Diëtis comparent in Scamno Svecico, aut Rhenano: Anseaticę sunt Collegiales Lubeco, Colonia, Brunsuico, & Danzico. Omnes recognoscunt Imperatorem, à quo Feuda possident; & tempore Belli contribuunt ad sumptus necessarios. Novæ Domus Principum in Germania sunt, Arenbergensis, Hohen-

henzolleranæ, Eggenbergensis, Lobkowitzia, Salmia, Naßovia, Aversbergica, Ost-Frisiæ, Furstenbergica, Schwarzenbergica, Ottingia, Waldeccia, Lichtensteinica, Ditrichsteinica, Piccolominea, Portia à Leopoldo, Marleburgica, Löwensteinia, Sorana.

Domus antiquæ Principum in Germania sunt. 1. Comites Palatini, Bipontini, Birckenfeldenses, Veldenses, Sulzbacenses. 2. Duces Saxonix, Weiffenfelsenses, Merseburgenses, Citizenses, Weinmarienses, Eisenacenses, Gothici, Coburgenses, Meinungenses, Romhildenses, Eisenbergenses, Hilpershausenenses, Salfeldenses. 3. Marchiones Brandenburgenses, Bareythenenses, Anspacenses, Duces Brunsvicenses, Lunneburgenses, & Hannoverani. 5. Duces Württembergenses. 6. Duces Meckelburgenses, Swerinenses, & Strelicenses. 7. Landgravii Hassiæ, Cassellenses, Darmstattenenses, Rheinfelsenses, Homburgenses. Marchiones Badenses, & Durlacenses. 9. Duces Holstein. 10. Principes Anhal-

haltenses. Comitum, Baronum, & Nobilium nomina vide *apud Bucel.* In Stemmatog., & infrà hìc.

§. 1. *De Archi-Ducatibus, Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolae: Comitatus Burgundiae, Tyrolensi, Pfirtd, & Windis-marck.*

Status hæreditarii hodierni Imperatoris Augustissimi CAROLI VI., sunt Austria Superior, & Inferior, Carinthia, Styria, Carniola. Austria est ad tractum Danubii, Carinthia, & Styria, ad Dravum; & Carniola respicit Meridiem; Limites ejus ad Septentrionem sunt Bohemia; ad Orientem Hungaria; ad Meridiem Italia; ad Occidentem, Tyrolis, Comitatus Pfirtd, & Bavaria. Austria est solus Archiducatus in Europa, & posset habere milliaria germanica triginta in latitudine ab Oriente ad Occidentem, & 15. à meridie ad Septentrionem. Aër salubris est; tellus vini, ac frumenti feracissima. Ducatus Carinthiae, Styriae, & Car-

& Carniolæ dependent à Domo Austriaca, & habebunt simul in latitudine miliaria germanica 35. ab Oriente ad Occidentem, & 25. à Meridie ad Septentrionem.

Fluvii principales sunt Danubius, qui perlabitur totam Austriam, ab Occidente ad Orientem. Ensus etiam in Austria reperitur, alluens muros Civitatis Ensensis. Dravus, & Savaria scaturiunt in Carinthia, & tractum faciunt per totam Styriam, ab Occidente ad Orientem. Savus pertransit per Carniolam: Carniola comprehendit etiam Marchionatum Vinidorum, & Comitatum Cillensem. Civitas principalis Austriæ inferioris Vienna est. Linzium, Civitas principalis Austriæ superioris. Civitas S. Viti situata est ad confluentiam Glani. & Villachium Carinthiæ est Metropolis. Græcium ad Savariam caput est Styriæ. Labacum caput est Carniolæ. Mettlingen Civitas principalis est Vinidorum Marchionatus, cui accedit Rudolphi Vvertia, Goritia, Gradisca. Religio Catholica

exa-

exactè observatur in omnibus Statibus
 hæreditariis Cæsareis . Comitatus Pfirde
 concessus est Imperatori ab Episcopo Ba-
 fileensi , quasi in feudum . Comitatus
 Tyrolis Europæ maximus est, quia com-
 prehendit ad minus quindecim milliaria
 germanica à Meridie ad Septentrionem ,
 & viginti quinque ab Oriente ad Occi-
 dentem : Limites ejus sunt ad Septen-
 trionem Svevia, & Bavaria ; ad Orientē,
 Carinthia ; ad Meridiem, Italia, & Rhe-
 tia ; ad Occidentem , Helvetia . Terri-
 torium profert bonum frumentum , &
 vinum , sed non adeò in magna quanti-
 tate ; pratis abundat patria , nec desunt
 venæ argenti , cupri , ferri , & aliorum
 mineralium . Fluvii sunt Oenus, & Athe-
 sis . Ænipontum , vulgò *Inspruck*, caput
 est Tyrolis , ibi nova erecta est Univer-
 sitas Studiorum tempore Leopoldi I.
 Alia loca notabilia sunt *Crembla* , *Neo-
 stadium* , *Laxenburg* , *Ebersdorffium* ,
Schönbrun , *Thermæ Austriacæ* , *Anissus* .
 In Comitatu Tyrolensi comprehenditur
 etiam Episcopatus Tridentinus : Caput
 est

est Tridentina Civitas famosa reddita ob Concilium Generale contra Lutheri hæreses, temporibus trium Summorum Pontificum, ex eo quòd duraverit annis octodecim, quia inchoatum fuit 13. Decembris anno 1545., & finem habuit 4. Decembris anno 1563. 18. Cathedralis sunt Canonici, quorum 12. Nobiles, 3. Doctores, 3. Dioecesani esse possunt; Organum in Archipresbyterali Ecclesia S. Mariæ Majoris famosum est. Florent & in Tyroli, Oenipons, Arx Tyrolensis, Meraniũ, Umbras, Martini Mons, Bolzanum, Halla, Sebatum, Ehrenberg, Kuftein. In Styria notantur Græcium, Rachelburgum, Czackenthurn, Eggenberga, Judenburgum, Seccovium, Mariæ Cella; in Carinthia sunt Clagenfurtum, Gurcum, Lavantum, Fanum S. Viti, Sonneck, Ortenburg. In Carniola, Labacum, Carnioburgum, Aversbergia, Lacus Circoniensis famosus, quia in eodem anno ibidem pisces, & animalia capiuntur, grana feruntur, & metuntur. Austriæ Monasteria celebriora sunt.

Ord. S. Benedicti, Aspacum, Crembs
 Münster, Garsten, Glunick, Köttwein;
 Lambach, Scotorum Viennæ; Neobur-
 gum propè Viennam conditum an. 1128.
 ubi Corpus S. Leopoldi quiescit; Melli-
 cense, ad ripam Danubii in excelso sco-
 pulo conditum ann. 1121. à Callisto II.
 consecratum; undè exemptum, indeq;
 celebris Congregatio Mellicensis profu-
 xit; quiescit ibi Austriæ Apostolus S. Co-
 lomannus; Abbatialem Infulam hodiè
 ad an. 1712. moderatur Reverendiss. Ber-
 tholdus, Consiliarius intimus Sac. Cæsa-
 reæ, & Catholicæ Majestatis, Vir do-
 ctissimus. In Styria Benedictini possident
 famosas Abbantias Admontii, S. Lamber-
 ti, Mariæ Cellæ, &c. Canonici Regu-
 lares S. Augustini gaudent Monasteriis
 S. Dorotheæ Viennæ; Thürnstein in in-
 feriori; S. Floriani in superiori Austria.
 Cistercienses habent Abbantias Stams,
 Lilienfelt, Neüburg, & S. Crucis in Au-
 stria, ubi Monachum professus Conra-
 dus S. Leopoldi Austriæ Marchion. filius;
 quorum aliqui Præsides, reliqui omnes
 Ab-

Abbates , aut Præpositi deputati inclitorum Statuum Austriæ , aut Styriæ audiunt . In Tyroli Abbatia sunt Neustift Can. Reg. Mons S. Georgii Ord. S. Ben. Wiltau , Præmonstr. Schnalz Carthusianorum in Diocesi Curiensi , aliæque Abbatia in Diocesi Tridentina .

Ad Status Imperatorios etiam pertinet Comitatus Burgundiæ , quem in dotem accepit Maximilianus Imperator , ob matrimonium Mariæ , hæredis Burgundiæ . Numeratur inter Status Germaniæ , quia Circulum proprium constituunt ; & Archi-Episcop. Bisuntinus , Imperii Princeps inter Archi-Episcopos Germaniæ numeratur , imo titulum Ducis Burgundiæ Imperator hodiè retinet , quamvis ille Status hodiè sit in manu Gallorum . Poterit iste Status habere viginti millia germanica à Meridie ad Septentrionem , & quindecim ab Oriente ad Occidentem . Videatur *Robbè* P. I. l. 2. c. 4. §. 20. limites illius Comitatus ad Septentrionem sunt Lotharingia ; ad Orientem Helvetia ; ad Occidentem Burgundiæ

Ducatus . Populata est hæc patria , feraxque vini , & frumenti , lignis , & venatione abundat . Dola caput est Comitatus , situata ad Daucum , à Carolo V. Imperatore firmis munita propugnaculis . Bisuntium , Civitas pariter Archiepiscopalis est ad Daucum , quæ olim fuit Imperialis Civitas libera ; & adhuc videntur 2. Aquilæ in foro .

§. 2. *De Lotharingia .*

In Lotharingia fons aque saluberrimæ in sanguinem vertitur an. 1011. ita *Musantius* , Germaniæ Ducatus est , eo titulo donatus ab Othone Imperatore , Incolæ utuntur ut plurimum linguâ germanicâ : Varii fuerunt Duces Caroli nuncupati , omnes fideles Imperio , & in specie Carolus I. frater Lotharii , à quo etiam patria nomen Lotharingiæ accepit ; & etiam Carolus V. Generalis Generalissimus Exercituum Leopoldi I. Imperatoris , qui immortalem famam sibi acquisivit in Hungaria contra Turcas ; & in Germania in famosa obsidione Mo-
gun-

guntina, & Bonnensi an. 1689., cujus etiam filius Carolus hodiè Elector, & Archi-Episcopus Trevirensis, Episcopus Osnabrugensis, & Abbas Bonè existit. Lotharingia potest habere in longitudine ab Oriente ad Occidentem viginti milliaria germanica, & forsan triginta à Meridie ad Septentrionem: Limites ejus sunt Archi-Episcopatus Trevirensis, cum Statu Luxemburgensi ad Septentrionem; Palatinatus Rheni inferior, & Alsatia ad Orientem; Comitatus Burgundiæ ad Meridiem; Campania ad Occidentem: Aër est admodùm temperatus, & Territorium ferax frumenti, & Vini; nec desunt venæ ferri, argenti, & Cupri; Animalia domestica in pratis, & sylvestrica in nemoribus, saltibus, & montibus, plurima videntur; Sal etiam exteris Provinciis suppeditatur; Rivi abundant piscibus, maximè anguillis, & stagna carpionibus scatent: Fluvii, & rivi Lotharingiæ principales sunt Mosella, Saraus, Meura, Saona. Lotharingia dividitur in Statum Lotharingicum,

& Barensem : Primus est ad Orientem , ad tractum Mosellæ , Saræ , & Meurtæ ; alter ad Occidentem versùs Mosam. Subdividitur Status Lotharingicus in tres Præfecturas , Nanciensem , Vaugensem , & Vaudrevagensem ; non comprehendendo Episcopatus , Metensem , Tullensem , & Verdunensem , qui quidè à Lotharingia non dependent , nihilominùs sunt veluti claves illius Statùs . Nancejũ Civitas principalis est Lotharingiæ , ibi quidè nullus Episcopus , attamen Præpositus mitratus est . Civitas dividitur in veterem , & novam . Civitates Metensis , Tullensis , & Verdunensis sunt , aut fuerunt Imperiales liberæ , antequàm fuerint occupatæ à Gallicis Legionibus .

§. 3. *De Alsatia , Sungavia , Brisgovia.*

Ad Circulum Rheni Superioris numeratur Alsatia , quam Otto III. Imperator erexit in Landgraviatum , situata est ad Occidentem Rheni , ejus extensio à Me-

à Meridie ad Septentrionē potest esse viginti milliarium Germanicorum, & decem ab Oriente ad Occidentem. Ad Septentrionem Palatinatus inferior Rhēni limites constituit: ad Orientem Svevia: ad Meridiem Helvetia: ad Occidentem, Lotharingia. Patria feracissima est, & vini generosi, & frumenti optimi. V. *Robbè* P. 1. l. c. 4. §. 22. Fluvii principales Alsatiaē sunt Rhēnus, & Illus influens in Rhenum infra Argentinam. Alsatia particularis dividitur in Superiorem, & Inferiorem, una est ad Meridiem, altera ad Septentrionem. Alsatia superior comprehendit Sundgaviam, seu Comitatus Ferretensem, & Altkirchensem. Inferior comprehendit Præposituram Weisseburgensem, & statum Landaviensem. Partes ad Orientem Rhēni dividuntur in tres: Meridionalis, Brisgovium audit; Septentrionalis, Badensis, & illa versus medium, Ortnawium. Caput Alsatiaē inferioris Argentinā est, Civitas Imperialis, cujus Episcopus est Suffraganeus Moguntino

Archi-Episcopo, Canonici Cathedralis omnes sunt Comites; adsunt Collegiatae in illa Civitate S. Petri Veteris, & Junioris. Pulchra adest Commenda Fratrum Capellanorum Ordinis S. Joannis, cujus Commendator usum Mitrae, & Baculi Pastoralis obtinet. Caput Langraviatus est Ensfeshemium ad Illam. Colmaria, Caput audit Alsatiae Superioris; Brisacum Brisgoviae, aut Frisburgum. Mülhausen, Civitas Imperialis est, uti & Hagenovia, Schlettstadium, Obernhemium, Argentina, Cæsaris mons, Monasterium, Roshemium Turckhemium Colmaria, & Weisseburgum, & Landavium. Civitas Lauterensis, est sub jurisdictione temporali, & spirituali Episcopi Spirensis. Weissenburgi Praepositus Collegiatae, Principatus titulo illustris est, unita est Episcopatu Spi-
rensi; Equestris in Bruchsal floret translata ex Odenheim. Landavium in principio hujus saeculi magnum nomen sibi acquisivit; cum ibi egregium fortalitium Galli construxerint, quod bis ex eorum

manibus ereptum fuit à milite Germano, & decoratum præsentia Regis Romanorum Josephi I. Hunc pertinent Episcopatus Basileensis, cum residentia Episcopi Brunduti, Mons bellicardus. *In Sundgavia*, Ferretta, Befortium, & Huninga. *Brisgovia*, Brisacum, Frisburgum, Neoburgum, Villingen. *In Alsatia*, Enfishemium, Murbacum, Lau-dera, Rupes Raboldi, Tabernæ Alsatice, Luzelstein, Buswiler, Fortalitium Ludovici, Andlau cum Abbatissa Principissa Imperii.

§. 4. *De Palatinatu Inferiori Rheni.*

Nuncupatur hic Palatinatus inferior, & contradistinctionem Superioris, dicitur Rheni, ad differentiam alterius, qui est ad Danubium. Fridericus V. Comes Palatinus Rheni, unus ex Electoribus Imperii, ab Hussitis, Protestantibus, & seditiosis vocatus ad Regnum Bohemæ; quem Ferdinandus II. Imperator citari fecit ad Diætam Ratisbonensem, quo

quo contumace, armis, proscriptionis sententiam exequi decrevit, conflictusq; commissus fuit prope Pragam in Bohemia anno 1620. superatusque Fridericus, Palatinatum perdidit, & Electoratus donatus Duci Baviaræ, cum quibusdam Statibus; qui tamen inferior Palatinatus postmodum restitutus fuit Carolo Ludovico, vigore Pacis Monasteriensis, & cum titulus Electoralis jam datus fuerit Electori Bavarico, octavus Electoratus Palatinatûs institutus fuit, quem tamen auxit Joannes Wilhelmus Elector, acquirendo etiam Palatinatum Superiorem, & Archidapiferarum ablatum Duci Baviaræ, superato in prælio, prope Hochstett. a. 1704.

Fluvii, qui reperiuntur in Palatinatu Inferiori ultra Rhenum sunt Nicarus, qui influit in Rhenum prope Manheimium, & Navus influens in eundem prope Bingium, Civitatem propriam, & territorialem Canonorum Metropolitanæ Moguntinæ. Caput Palatinatûs inferioris est Heidelbergæ, famosa studio-

diorum Universitas, in qua Electores plerunque residere solent. Ibi famosa olim fuit Bibliotheca, quam Comes Tilius, Generalissimus Imperatoris misit Romam Summo Pontifici, post captam Civitatem anno 1622. Postquam illa à Gallis, cum variis aliis Civitatibus vicinis exustę fuerit ad annum 1688. nihil illuc reliquerunt, quam illud prodigiosę magnitudinis dolium. In hoc Palatinatu reperiuntur 16. Præfecturę, Heidelbergensis, Ladenburgensis, Mosbacensis, Brettensis, Boxbergensis, Uzbergensis, Neostadiensis, Gernersheimensis, Lutrensis, Alzejana, Oppenheimensis, Crucinacensis, Strombergensis, Baccharacensis, Simmerensis, Kirchbergensis, adiungitur C. Veldenz.

*§. 5. De Principatibus, & Statibus
in Palatinatu Inferiori existentibus.*

Varii Principatus, Episcopatus,
Ducatus, Comitatus, & Dominatus,
uti

uti & Civitates Imperiales liberæ reperiuntur in territorio, vel de territorio Palatinatûs Inferioris Rheni: tales sunt Episcopatus, & Civitates liberæ Imperiales, Spirensis, & Wormatiensis, Ducatus Bipontinus, Simmerensis, & Birckenfeldensis, Abbatiaë Klingenmunsteriana, Eyserstalliana, Herdensis, & Præpositura Infulata Selzensis. Principatus Spirensis, & Wormatiensis, cum annexis Satrapiis Dürmstein, Deutesheim, Kyrweiler, Bruchsal, Comitatus Leinigen. Dominatus Sickingen, &c. Domus Kloster-Heimbacensis Ord. S. Joannis, Langraviatus Darmestatt, Comitatus Erbach, Turckheim &c. Adest & Marchionatus Badensis superior, & inferior, cum Præfecturis Stolhofen, Rastatt, Durlach, Pforzeim: Comitatus Reingraffestein, Salm, & Finstringen, Nassovia, Chrichingen, Falckenstein, Obernstein, Reifaltskirch, Bitsch.

§. 6. *De Archi-Episcopatu, & Principatu Moguntino.*

Ultra Diœcesim Moguntinam, Archi-Episcopus, & Princeps Elector Moguntinus, varios habet Comitatus, & Status, in Franconia, Hassia, & Thuringia, de quibus vid. Meum Comp. Geograph. Eccles. Caput Diœcesis Moguntinæ Moguntia est, Civitas fortissima, quæ anno 1688. Gallica fuerat, a Germanorum virtus suo Principi eam restituit anno 1689. Famosa hîc est studiorum universitas: Jungito strada Montana; in *Palatinatu*; Germersheim, & Sobernheim; in Franconia, Aschaffenburgum, Seligenstad, Klingeberg, in Thuringia Erfurtum. In *Eichsfeldia*, Duderstad: In *Hassia*, Frizlariam, & Amænoburgum.

§. 7. *De Archi-Episcopatu, & Principatu Trevirensi.*

Archi-Episcopus, & Principes Elector Trevirensis, hodiè Carolus è Ducibus

cibus Lotharingiæ , nullos alios Comitatus , aut Status , extra propriam Diœcesim existentes habet; sed integer Principatus unitus extitit ex hac , & altera parte Rheni , ejus limites sunt Lotharingia , Francia , Archi-Episcopatus Moguntinus , & Coloniensis . Caput Status Trevirensis ; Urbs antiqua ; unde prodiit versus :

*Ante Romam Treviris , stetit annis
mille trecentis .*

Huc pertinet Confluentia , Ehrenbretsteinium , Mons Thabor , Vesalia superior , Vitelliacum , Castellum Tabernarum , Cochemium , Monasterium Meinfeldiæ , Sarabrugum , Prumia , Mons Regius , Beilstein .

§. 8. *De Archi-Episcopatu ; & Electoratu Coloniensi .*

Archiepiscopus , & Elector Coloniensis , Dominus , & Protector est variorum locorum Westphaliæ , ultra suam Diœcesim , & Principalem Electoratum .

Colonia Agrippina ad Rhenum Civitas principalis Diœcesis est, libera Imperialis existit, & tricoronata ibi est studiorum universitas, variæque nobiles ibi notantur Typographiæ; ædificata à Germanico a.C. 15. de ejus statu vid. Meum Comp. Geographiæ Eccles. fol. 201. Huc pertinet Bonna, Novesium, Rheimberga, Cæsaris Verda, Andernacum, Dorsta, Rechlinghausen, Rhens, Mülendonck, cum Ducatu Westphaliæ.

§. 9. De Clivia, Julia, Montibus, Ravensberg, Ravenstein.

Ducatus Cliviæ, Juliæ, Montium ad tractum Rheni existunt, & eorum extensio à Meridie ad Septentrionem posset esse circiter triginta miliarium Germanicorum; non potest autem fieri computus extensionis ab Oriente ad Occidentem, cum varii status, ad Archiepiscopatus pertinentes sint immixti. Limites autem Cliviæ, Juliæ, & Montium sunt Westphalia, & Hassia ad Orientem:

tem: Ad Meridiē, Palatinatus Rheni inferioris, & Lotharingia: ad Occidentē Flandria: ad Septentrionem, Hollandia. Aër admodum frigidus hic est, nihilominus territorium admodum fertile est; variæ in his Ducatibus reperiuntur scaturigines aquarum calidarum. Principales fluvii sunt Rhenus, Mosella, Roera, & Lipa, qui omnes influunt in Rhenum, & Mosella quidem prope Confluentiam, Royra prope Doysburgum; Lipa prope Wefalium; nec desunt varii Canales ob commodum communio- nis, & transportationis.

Post obitum Joannis Guilielmi nullos liberos legitimos relinquentis, variæ discordiæ, imo bella exorta fuerunt in Germania, ob successionem Juliæ, Cliviæ, Montium, Marchiæ. Prætendentes horum statuum fuerunt, Joannes Sigismundus Marchio, & Elector Brandeburgensis nepos Joannis Guilielmi ex parte suæ matris Mariæ Eleonoræ. Philippus Ludovicus Dux Neoburgicus Joannis Guilielmi frater, ex parte suæ conjugis

gis Annæ . Joannis II. Dux Bipontinus, etiam frater propter conjugem Magdalenam: Carolus Archidux Austriæ, etiam frater ob conjugem Sybillam . Quibus etiam accessit Carolus Gonzaga, Dux Cliviæ, & Nevers, Potentiores inter hos prætendentes erant Marchio Brandenburgensis, & Dux Neoburgicus, qui etiam ad arma devenerunt, Brandenburgensis fretus ope Hollandorum; Neoburgicus confusus in auxilio Hispanorum: tandem hæc res amicabiliter composita fuit, & remansit Neoburgico Ducatus Juliæ, & Montium, cum Dominatu Ravensteinensi ad Mosam; Brandenburgico vero accesserunt Ducatus Cliviæ, Comitatus Marchiæ, & Ravensberg. Loca principaliora sunt Dusseldorpium, Solinga, Clivia, Vesalia inferior, Reesium, Orsojum, Duisburgum, Emmericum, Comitatus Mõrs.

§. 10. *De Westphalia.*

Westphalia, aliàs fuit patria veterum

K

rum

rum Saxonum, ejus extensio comprehendit circiter quadraginta milliaria Germanica ab Oriente ad Occidentem, non comprehendendo Ducatus Juliæ, & Cliviæ, qui sunt in eodem circulo Westphalico. Territoriū ferax est multi graminis, & herbarum, unde abundat animalibus, bobus, porcis, & similibus. Principales Westphaliæ fluvii sunt Wesara, Emsius, & Lippa, qui scaturiginem habent in Episcopatu Paderbornēsi; Wesera alluit Monasterium, plerumque suum tractum habet à Meridie ad septentrionem. Inveniuntur septendecim differentes status in Westphalia, videlicet Episcopatus Monasteriensis, Comitatus Bentheimensis, & Lingensis; Principatus Ostfrisiæ: Episcopatus Onabrugensis, Comitatus Lippensis, Ravensburgensis, Teclemburgensis, & Dieboltensis: Comitatus Oldenburgeris, & Hoyensis, Episcopatus, & Principatus Mindensis, Comitatus Schaumburgensis; ad Meridiem, Comitatus Marchiæ, Episcopatus Paderbornensis,

Du-

Ducatus Westphaliæ. Monasterium, Sedes Episcopalis, pulcherrima Westphaliæ Civitas est, Cujus Episcopus ad minus, viginti millia armatorum hominum in campum educere, & potest sustentare. In Ducatu Westphaliæ reperitur Arnsberga, & Werle. Episc. Monasteriensis habet Cosfeldiam, Meppeham, Vechtam, Stromburgum, Burckelum. In Episc. Osnabrugensi, principaliora loca sunt, Osnabruga, & Iburgum. In Paderborn. Episc. Paderborna, & Neuhusium. Sub Abbatia Corbejenfi habetur Corbeja, & Huxaria. In Episcopatu Mindensi Minda, & Petershagen. Ad sunt alii Comitatus Marchiæ, Ravensberg, Schaumburg, Spiegelberg, Lipp, Pyrmont, Rietberg, Hoya, Diebholt, Bonthem, Tecklemburg, Stenford, Lingen.

§. II. *De Saxonia Inferiore, & Electoratu Hannoverano.*

Saxonia inferior situata est ad Me-

ridiem Daniæ , & habebit quadraginta
 milliaria Germanica in extensione ab
 Oriente ad Occidentem , & totidem à
 Meridie ad Septentrionem comprehen-
 dendo etiam Ducatum Holsteinensem .
 Frumenta in abundantia tellus hïc pro-
 ducit , multi etiam notantur saltus , &
 animalia sylvatica . Dividitur in octo ,
 vel novem partes principales . Electo-
 ratus Hannoveranus , Ducatus Lunne-
 burgenfis , & Lavenburgensis sunt in
 medio ; Ducatus Brunsvicensis , Epi-
 scopatus Hildesheimensis , Archi-Epi-
 scopatus Magdenburgensis , Episcopatus
 Halberstadiensis sunt ad Meridiem : ver-
 sus Septentrionem reperitur Archi-Epi-
 scopatus Bremensis ; Episcopatus Ver-
 densis , versus Occidentem : Ducatus
 Meckelburgensis versus Orientem : Du-
 catus Holsteinensis , respicit Septentrio-
 nem , dependet dictus Ducatus à Rege
 Daniæ in parte . Fluvii considerabilio-
 res sunt in Saxonia Inferiori, Albis, We-
 fera; Allerus, Hamma, Ilmenovius, Lei-
 nius, Ocerus, Eldus . Quidam dicto-
 rum

rum Principatuum gubernantur à suis Principibus propriis, præferentibus titulum talis Principatûs. Status, Brementem, & Verdensem Rex Sveciæ; Magdenburgensem, & Halberstadiensem Rex Prussiæ obtinent. Civitates Hamburgensis, & Lubecensis sunt liberæ, Hanseaticæ, olim erant 66.

Capita Statuum sunt Lunneburgum ad Ilmenovum, Lavemburgum, ad Albim: Brunsvicum, ad Ocerum: Hildeshemium ad fluvium ejusdem nominis: Magdenburgum ad Albim: Halberstadt, & Brema ad Weserum: Verdena, ad Alerum; Rostocejum statûs Meckelburgensis. Electoratûs Hannoverani Residentia est Hannovera, Civitas munita, cui subsunt Calemburg, Hernhausen, Neustad, Wunstorff, Grubenhagen, Oberwalt, Mons Bruçterus; Status Brunsvicenses, & Zellenfes.

§. 12. *De Saxoniam Superiore ,
& Electoratu Saxonico .*

Saxonia superior in se continebit quadraginta milliaria germanica circiter, computum faciendo ab Oriente ad Occidentem, & comprehendendo etiam Lusatiam; à Meridie ad Septentrionem circiter numerantur milliaria viginti quinque: Territorium frumentorum feracissimum est, sed non vini, ob aërem rigidiorum: Fluvii principales sunt Albis, Mulda, Sala, Elyster, Unstructū; Sprea, & Neissus perlabuntur Lusatiam à Meridie ad Septentrionem.

Dividitur Saxonia superior in Ducatum particularem, & Electoratum Saxoniam cum Marchionatu Misniae, qui sunt in medio; unus versum Septentrionem, alter versum Meridiem: Landgraviatus Thuringiae est ad Occidentem; Marchionatus Lusatiae ad Orientem. Comitatus Thuringiae sunt Schwarzenburg, Stalberg, Hohenstein, Beichlingen, Gleichen:

chen : Civitates liberæ, Mühlhufa, Nordhufa : Ballivus Ord. Teut. Zwezenæ refidet . Wittemberga , Civitas principalis eft Ducatus Saxonix ; Dresda , principalis Misnix , ubi ordinariè refident Electores Saxonix ; Erfurtum , Civitas principalis Thuringix eft , cujus Dominus eft Archi-Episc. Moguntinus . Bautzena , ad Spream , Civitas principalis eft Lufatię . Abbatia Quedlimburgenfis huc pertinet . Ad Circulum Misnix pertinet Pirna , Haganoa , Königsteinium , Bifchoffswerda , Schandavia , Hohensteinium , Mauriciburgum , Stolpa , Wurcena , Ofchatz , Strela , Mühlberga , ubi an. 1547. à Carolo V. Joannes Fridericus Elector captus fuit . Misnix remanfit Capitulum Canonorum Cathedr. Ad Circulum Lipficum pertinet Lipfia , Grimma , Ilenburgum , Borna , Rochlitium , Doebelen , Leifnick , Colditium , Pegavia . Ad Diftrictum Metalliferum pertinet Freyberga , Chemnitium , Cygnea , Stolberga , Annabergum , Schneeberga , Catharinæberga . Adfunt & alii

Circuli, Weissenfelsiensis, Merseburgensis, Ziticensis, &c.

§. 13. *De Franconia Orientali.*

Franconia Orientalis, ad contradictionem Regni Franciæ Occidentalis continebit ab Oriente ad Occidentem circiter triginta milliaria, & viginti à Meridie ad Septentrionem. Franconia in quibusdam partibus saxosa, montosa, & inculta est; in aliis locis ferax est frumenti, & vini. Fluvii Franconiæ principales sunt Mœnus, Tubera, Rednitz, Pegnitz, Sala. Civitas principalis Franconiæ potest esse Herbiopolis, quia ejusdem Civitatis Episcopus, Franciæ Orientalis Dux audit. Norimberga Civitas libera Imperialis est, Artificibus abundat. Mergenthemii Sedes est Magni Magistri Ordinis Theutonici; numeratur etiam ad Circulum Franconium Norimberga cum Rottenberg, & annexis Statibus Civitati concessis à Josepho I. Imperatore, necnon Episcopus,

rus, & Principatus Eichstettensis, cum Oppidis Spalt, Herried, &c. Huc pertinet Episcopatus Bambergensis cum Forchemio, Cronachio, & Lichtenfels. Ad Episcop. Herbipol. spectat Ochsenfurt, Kizingen, & Mainburg. Ad Marchionatum Culmbacensem numeratur Bereit, Hof, Vonsidel, Neustad, Erheng, March. Ansbach, Princip. Coburg., Comit. Henneberg, Schwarzenberg, Castellensis, Wertheim, Löwenstein, Hohenloe, Erbach, Reinech, Dernbach, Dynast, Limburg, & Reichelsberg. Civitates liberae sunt Schweinfurtum, Rotenburgum ad Tuberam, Weissenburgum, Weinsheimium.

§. 14. *De Hassia.*

Varios Status comprehendit Hassia, ejus extensio ab Oriente ad Occidentem potest esse viginti milliarium germanicorum, & totidem à Meridie ad Septentrionem. Huc Refer, Casselium, Zigenheim, Homburg, Creüzberg, Marburg, Princ.

Princ. Hirschfeld , Comitatus, Schaumburg , Cazenelenbogen , Darmstat, Giffa, Itter , Nidda , Butsbach , Rheinfels , Rottenburg , Abbatia Fuldenfis potens. Videatur *Robbè* P.1. l.2. c.5. §.7.

§. 15. *De Wetteravia ; Historiis , Observationibus , & Cœremoniis , que fieri solent Francofurti in Electione , & Coronatione Imperatoris .*

In Wetteravia varii reperiuntur Comitatus , & Civitates liberæ Imperiales . Nonnulli Wetteraviam Provinciam distinctam ab Hassia benè constituunt . Alii illa in Hassia , tanquam partem in toto includunt .

Frankofurtum ad Wetteraviam pertinet , estque Imperialis Civitas libera , ubi juxta Auream Bullam Caroli IV. solet eligi , & coronari ab Electoribus Imperator , cum sequentibus cœremoniis , & Observationibus , & anno 1659. ibi electus , & coronatus fuit Leopoldus I.

dus I. Imperator : uti & anno 1711. un-
 decimo Octobris Carolus VI. Rex His-
 paniarum . V. Meum Comp. Geogr. Ec-
 cl. fol. 172.

Imperium directum fuit per proge-
 nitos è Domo Caroli Magni Regis Gal-
 liarum per spatium centum , & decem
 annorum; è Domo Saxonum 117. è Do-
 mo Francorum 102. è Domo Suevorum
 110. è Domo Austriaca, plusquam 250.
 annis. Quando declaratus est Imperator,
 conducitur ad Altare majus , pallio pre-
 tiosissimo Caroli Magni indutus , quod
 Pallium in veneratione custoditur à Se-
 natu Norimbergensi . Fridericus Comes
 Palatinus , fuit in Exilium missus anno
 1620. vigore proscriptionis Imperialis ,
 privantis eum Dignitate Electorali; quæ
 dignitas collata fuit Maximiliano Duci
 Baviaræ in Conventu Ratisbonensi anno
 1622. à Ferdinando II. Imperatore , &
 Carolo Ludovico , filio supradicti Co-
 mitis Palatini , legitimè descendenti ,
 collatus fuit Octavus Electoratus insti-
 tutus à Principibus Imperii anno 1628.

Em-

Emmanueli Duci Bavarix a. 1705. Electoratus ablatus, Archidapiferatusque collatus Palatino 1710. 3. Aprilis. Confirmatur in Electoratu Dux Hannoveranus, ipsique commissa Monetæ, & Theauri Præfectura, cum Archi-Signiferratu.

Urbs Francofurtensis dividitur in duas partes, ultra & cis Mænum: Major Francofurtum, minor Saxenhusium vocatur, quasi dicas Saxonum Domum. Utraque verò, uno eodemque jure, & Magistratu regitur. Insignis autem est hæc Urbs jure Cæsarum Romanorum ibi deligendorum, quod inde usque ab Arnulpho I. usurpatum, ac lege tandem Imperiali à Carolo IV. lata: (quam Auream Bullam vocant:) confirmatum est. Adeo, ut si forte in Electione duo Cæsares nominentur, alter alterum cum exercitu in agro suburbano exspectare teneatur, & vel prælio decernere, vel spontè cedere. Ac tunc quidem Victor in Urbem recipitur, & Rex Romanorum salutatur. Tale certamen fuit inter Hen-

ricum Landgravium Thuringiæ , & Conradum Friderici II. filium . Idem inter Ludovicum Bavarum , & Fridericum Austriacum , & inter Guntherum Schwartzenburgicum Comitem , & Carolum IV. Habet propterea hæc Urbs ædificia sacra , & profana quam plurima .

Aliàs in Wetteravia quinque Imperiales liberæ Civitates numerantur ; inter quas principaliores sunt Francofurtum , Fridberg , Gelnhausen , & Wezflaria , in qua ultima Civitate hodiè Imperialis Camera residet ; numerantur etiam in Wetteravia Domus Nassovica , Siegen , Dillenbourg , Schaumburg , Dietz , Hadamar , Weilburg , Idstein , Thermæ Emsianæ , Comitatus Hannoviensis , Solms , Westerburg , Isenburg , Sayn , Witgenstein , Hazfeld , Vvied , Cronberg , Vvaldeck , Corbach , Vvildungen .

§. 16. *De Pomerania .*

Pomerania aliàs fuit Provincia Veterum Vandalorum , pertinet ad Circu-

cu-

culum Superioris Saxoniae ; aliqui Geographi nominant hanc Provinciam Pomeraniam ulteriorem ; ad distinctionem Prussiae , Pomeraniae citerioris nuncupatae . Situata est ad Mare Balticum ; & posset habere quadraginta milliaria ab Oriente ad Occidentem ; decem vero tantum à Meridie ad Septentrionem . Limites ejus sunt ad Septentrionem , mare Balticum : ad Orientem, Prussia : ad Meridiam inferior Polonia , & Status Electoris Brandenburgici : ad Occidentem Ducatus Meckelburgensis . Quamvis clima sit admodum frigidum, non impedit tamen, quo minus tellus proferat frumenta, & fructus in abundantia . Plurima animalia domestica , & Sylvestria hic notantur , Pisces etiam sunt boni saporis , & in maximo numero . Varii lacus , fluvii , & rivi notantur in Pomerania ; quorum principales sunt Odera , dividens Pomeraniam in duas partes : *Pena , Rega , Persante , Wipera , Stolpa , Leba* ; omnes hi fluvii influunt in mare Balticum, excepto fluvio Penae , influentis in Oderan .

Di-

Dividitur Pomerania in duas partes; illa quæ est ad Occidentem Oderæ nuncupatur Superior; & alia, quæ est ad ejus Orientem, inferior: hæc subdividitur in quatuor alias partes; illa quæ est ad Occidentem subdividitur in quatuor alias partes, videlicet in Veterem Ducatum Pomeraniæ, in Cassubiam, in Vandaliam, & Pomerelliam, comprehendendo Ducatus Lewenburgensem, & Buttovensem. Stetinum; Civitas principalis est Pomeraniæ, illa est prima inter Civitates Anseaticas in Collegio Lubecensi; famam acquisivit hæc Civitas ob obsidionem factam ab Electore Brandenburgico anno 1677. ejusdemque longam, ac protractam defensionem, nihilominus tamen postea restituta fuit Regi Sveciæ. Pomeraniam Superiorem obtinet Rex Sveciæ, vigore pacis Monasteriensis de anno 1648. ultra Stetinum, notabilia loca sunt, Damum, Uckermunda, Gartia, Anclamum, Demminum, Cutskovia, Vvolgastia, Gripswaldia, Bardum, Damgartum, Tribe-

besium, Stralsundia, Rugia, Usedomia, Vvollina.

§. 17. *De Regno Prussiae Brandenburgicae.*

Prussia situata ad Mare Balticum, primitus fuit Equitum Theutonicorum postmodum divisa, & una pars relicta fuit Polonicae Coronae, & altera Marchionatus Brandenburgico; unde dicebatur Prussia Regalis, & Prussia Ducalis. Per Regalem intelligebatur illa, quae erat Marchionatus Brandenburgici; sed cum Leopoldus I. Imperator Titulo Regni decoraverit etiam hanc Ducalem Brandenburgicam; ideo impostero dividenda erit Prussia in Regalem Polonicam, & Regalem Prussicam Brandenburgicam. Hæc subdividitur in 3. partes Sambiam, Natangiam, Hockerlandiam.

Civitas Principalis Regni Prussiae Brandenburgicae est Königsberg, seu Mons Regalis, ad fluvium Bregelum, qui

qui labitur postmodum in lacum Fricensem, iste lacus in longitudine continebit milliaria Germanica octo circiter; unum vero tantum in latitudine. Non procul ab illo alius reperitur lacus Curicensis nuncupatus, ejusdem longitudinis ut alter, sed multo largior. Ultra illa notabilia sunt Pillavia, Velavia, Fischausen, Memelia, Brandenburg, Heiligenbeil, Bartenstein, Rastenburg, Joannesburg, Marienwerder, Holland, Gilgenburg, Christburg, Risenburg, Osterode.

§. 18. *De Marchionatu, & Electoratu Brandenburgico.*

Inter Collegas Circuli Saxoniae Superioris, numeratur etiam Marchionatus Brandenburgicus, ita nuncupatus à Civitate quadam ejusdem nominis principali Marchionatus, & Electoratus. Habebit hic Electoratus ab Oriente ad Occidentem in longitudine milliaria Germanica quadraginta; & viginti in

sua latitudine à Septentrione ad Meridiem . Limites sunt , ad Orientem , Polonia : ad Meridiem , Silesia, & Saxonia superior : ad Occidentem , Saxonia inferior : ad Septentrionem Ducatus Meckelburgensis , & Pomerania . Clima frigidum hìc est , & protactio hyemis admodum longa . Tellus producit frumenta in magna quantitate , & alia necessaria ad sustentationem humanæ vitæ : fluvii sunt Albis, Odera, Havelus, Sprea alluens Berlinum , & Spandavii irruens in Havelum : Vvarta influit in Oderam Kustrinii .

Dividitur Electoratus in tres Marchionatus , veterem , Medium , & novum : Primus est ad Occidentem ad Albim ; inter Albim , & Oderam situatus est secundus ; cum Dominatibus Pregnitz , Ruppin , & Ukermarck versus septentrionem : ad Orientem Oderæ reperitur tertius Marchionatus , cum Dominatu Sternbergensi .

Berlinum , ad Spream , hodiè Civitas principalis Electoratûs est , ubi etiam

etiam ordinariè residere solet Elector , qui inter Electores , & Imperii Principes , admodùm potens est ; obtinet enim Regnum Prussiae Brandenburgicae , Electoratum Brandenburgicum , & in Vvestphalia Episcopatum , seu Principatum Mindensem , Ducatum Cliviae , Comitatum Marchiae , & Ravensburgi : & in Saxonia Inferiore , Archi-Episcopatum , & Principatum Magdenburgensem , Episcopatum , seu Principatum Halberstadiensem , Praefecturam Grossensem in Silesia ; habet & Pomeraniam Ulterio-rem in parte . Ubi Stadgardia , Caminium , Ducatus Cassubiae , Colberga , Belgardia , Coslinum , Ducatus Venedorum , Rügenwalda , Stolpe ; Dynastiae Lavenburgensis , & Buttaviensis .

§. 19. *De Bavaria .*

Ratisbona , Civitas Imperialis est , ubi residere solent Deputati Principum Imperii ad Diætam , in suo districtu plures continentur Status immediati : Ipsa

Civitas Ratisbonensis ; Episcopus Ratisbonensis , Abbates SS. Emmerani , & Cornelii ; Abbatissæ Monasteriorum Superioris , & Inferioris . Ædificata fuit Ratisbona , olim Imbriopolis a. C. 32. Dux Elector Bavariæ , Dominus in temporalibus nequaquam est Provinciæ Bavariæ , sed adsunt variæ Civitates liberæ , Comitatus , & Dominatus independentes ab illo Electore . V. *Robbè* P. 1. L. 2. c. 5. §. 4. *Hund* , in sua Metropoli , *Bleau* , Coronell.

Divisa est Bavaria in duas partes ; in Superiorem nempe , & Inferiorem : Hæc Orientem , illa Occidentem spectat . Superior versus Meridiem , alpi- busque vicina , magnis lacubus , & stagnis , nec non fluviis , & saltibus abundat : Inferior , populis frequentior est , agerque ejus excultior , & ad Danubii , Laberæque , & Isaræ confluentes fertilis , imò feracissimus . Comprehendit Bavaria plurimas Regiones , Archi-Episcopatum Salisburgensem ; Episcopatus , Passaviensem , Frisingensem , & Ratisbo-

sbonensem; Ducatum Neoburgensem,
 Landgraviatum Leuchtenbergensem, &
 Urbem Imperialem liberam Ratisbo-
 nensem. Tota quidem hæc Regio, Admi-
 nistratiōi Cæsareæ, loco Ducis, & Ele-
 ctoris Bavarix, paret, exceptis Diœce-
 sibus Ecclesiasticis, Urbe Imperiali Ra-
 tisbonensi, Ducatu Neoburgensi, Pa-
 latinatu Superiori, & Landgraviatu
 Leuchtenbergensi, quæ suis quæque
 Dominis reguntur: ita ut 34. Urbes,
 46. Oppida, 72. Abbatias, exceptis ad-
 huc innumeris Castellis contineat. Su-
 perioris Bavarix Urbes sunt; Mona-
 chium, situm ad Isaram flumen, quod ex
 Alpibus Penninis lapsum Septentrionem
 versus volvitur, inque Danubium sese
 exonerat. Exstructa, murisque cincta
 fertur ab Ottone Duce anno C. 1162.
 Ultra Monachium, considerabiliora lo-
 ca sunt, Burchusia, Landshutium,
 Straubinga, Ingolstadium, Kelheim,
 Donawarta, Braunodunum, Scherdin-
 gen, Landsberga, Frideberga, Mos-
 burgum, Dingelsinga, Landavia ad

Isaram, Vvasserburgum, Ottingen.

In Bavaria reperiuntur immediata bona Ecclesiastica, Episcopatus Frisingensis, Ratisbonensis, Passaviensis, Præpositura Berdolsgadensis, Abbat. S. Emerani, & Collegia superiùs, & inferiùs Canonissarum Ratisbonæ: Ad sunt duo Comitatus Orttenburgensis, & Hohenwaldecensis, Dynastiæ Machselrainia, & Breittenecensis.

§. 20. *De Palatinatu Superiori, & Ducatu Neoburgico.*

Illam partem Baviaræ divisam per Danubii fluvium versus Septentrionem nuncupatur Palatinatus superior, ad contradistinctionem inferioris ad Rhenum. Primitus erat sub dominio Electoris Palatini, adjunctus postmodum Ducatui, & Electoratu Bavarico; & hodiè iterum à Statu Bavarico separatus, restitutus fuit Electori Palatino; itaut Ducatus Neoburgicus, Palatinatus superior, & inferior eundem Dominum recognoscant.

Neo-

Neoburgica Civitas Ducatus ejusdem nominis Caput est ; & Palatinatûs superioris , Amberga ad rivum Vils propè Nabum ultrà Neoburgum principaliora loca sunt in Ducatu Neoburgico , Lauginga , Kayfersheim , Höcstett, celebris ob famosam Confœderatorum victoriam contra Bavarum an. 1704. Et ultrà Ambergam florent in Palatinatu superiori , Neo-Marchia , Cambum , Landgraviatus Leuchtenbergæ , Ducatus Sulzbachius , Neustadel, Sulzberg, Pfreimbda.

§. 21. *De Sœvia .*

Vini, & frumenti ferax est hæc Provincia , & aër est salubris . Fluvii Sœviæ sunt Danubius, qui hîc scaturiginem habet . Ultrà Danubium notatur etiam Isara, Nicarus, Lycus, Verdavus, Brentz. Augusta Vindelicorum , Caput Sœviæ audit . Vindus quippè in Lycum se exonerat in Rhætia , & ab hoc confluxu, qui ad Augustam fit , dicta est Augusta Vindelicorum : Est autem vetus admo-

dum, & antiqua hæc Urbs, imò antè Romanorum Imperium celebris inter Rhetos, & Germanos; sed in eam postea auspiciis Cæsaris Augusti deducta est Colonia, ex illoque Augusta dici cœpit. Templum complura habet, pulchritudine, & antiquitate spectabilia, quæ inter primaria sunt tria, Templum Cathedrale, ubi ex suprema Chori parte suspensum videtur vexillum Caroli V. Imperatoris, ejusdemque inibi repositus gladius, Sceptrum, & Corona aurea, veluti pacis trophæa, constituta eo loco an. 1555. Templum Societatis Jesu mirabile est: Templum D. Udalrici, cujus ibi sepulchrum, ex quo eruta terra vim habet, ut ajunt pellendi glires; ideòque peregrè aduersantibus portiuncula ejus donari solet. An. 1690. Josephus I. filius Leopoldi I. Imperatoris, Rex Romanorum Augustæ coronatus fuit, qui tamèn Josephus Imperator Viennæ obiit 17. Aprilis 1711.

Ad Sveviam plurimi pertinent Status liberi, in sola Civitate Augustana re-

periuntur Principatus ; ipsa Civitas libera , & Episcopatus : Archi-Dux Austriae habet in Svevia Marchionatum Burgavie , Comitatus Montfortii , Breganzii , & Feldkirch , & Hohenberg , Civitatem Constantiensem , Dynastiam Nellenburgicam , Urbes Eghingen , Rheinfeld , Sickingen , Lauffenburg : Episcopatus Constantiensis etiam huc refertur ; numerantur sex Principatus Abbatum , & sex , aut quinque Abbatissarum ; quatuor Principes saeculares , scilicet Wurttembergensis , Princeps Hohenzollern , Hechingen , & Fürstenberg : Marchionatus Badensis , & Durlacensis ; octo Comitatus , quinque Baroniae ; Magnus Prior Alemanniae Ord. S. Joannis , Praepositus Vettenhausensis , & triginta quatuor Civitates Imperiales liberae : Donawerta , Ratisbona , Augusta , Ulma , Memminga , Campidunum , Lindavia , Uberlinga ; Rodewila , Eslinga , Heilbronna , Nordlinga , Dünckelspila , Leutkircha , Kaufbeura , Isna , Wangena , Buchornia , Ravenspurgum , Biberacum , Pful-

Pfullendorffium, Buchavia, Gengenbachium, Offenburgum, Cella, Wila, Reutlinga, Wimpina, Hala, Gemunda, Alena, Bobfinga, Gienga. *Duces Würtembergenses* habent in Svevia Studgardiam, Tubingam, Schorndorfium, Calvam, Leobergam, Sulzam, Weiblingam, Wirtembergam, Teccam; Ura-cum, Duellium, Dutlingam, Heidenhemium, Neostadium, Weitlingam, Freudenstadium. *Principes Hohenzollerni* possident Zollernum, Sigmaringam, Hechingam, Heigerlocham, Veringam. *Principes Ottingani* gaudent Ottingâ, & Wallenstein. *Principes Fürstenbergenses* obtinent Landgraviatum Barensem, Fürstenbergam, Doneschingam, Stülingam, Heiligenbergam, Trochtelfingam. *Dux Bavariae* habet Dynastiam Wiesensteigensem propè Ulmam, ubi Collegiata cum Preposito. *Dux Marteburgicus* an. 1706. obtinuit à Cæsare Dynastiam Mindelheimensem propè Memmingam. Reperiuntur & in Svevia Comitatus, Ottinganus, Fürstenbergi-

gicus, Pappenheim, Fugger, Sinzendorf, Fridberg, Waldburg, Königseck, Montfort, Sulz, Geroldseck, Eberstein, Helffenstein. Comprehenditur & in Svevia, Abbatia Campidunensis, Præpositura Elvacensis, Abbatiaë Marchtalensis, Elchingensis, Salmanweilerensis, Weingartensis, Ochsenhufanus, Irisingensis, Petershufanus, Ursbergensis, Rodensis, Roggenburgensis, Weissenojensis, Schuffenridensis, Wettenhufensis, Gengenbacensis, SS. Uldarici, & Afræ Augustæ, S. Georgii in Civitate Isniensi. Abbatissæ Principissæ notantur Buchaviensis, Lindaviensis, Rottenmünster, Guttencellenensis, Hechenbacensis, Baidensis.

§. 22. *De Silesia.*

Silesia olim pars fuit Poloniae, longitudinis quadraginta milliarium, & in latitudine circiter quindecim: Dominum recognoscit Imperatorem, qui ibi habet Capitaneum Generalem, & is plerumque solet esse Episcopus Uratislavien-

vienſis . Aër mediocriter ſalubris eſt, & Territorium æquale , ac frumentorum feraciſſimum : Nemora , & agri pleni ſunt animalibus ſylveſtribus , & domeſticis : Rivi , & fluvii abundant excellen- tibus piſcibus Principiales fluvii ſunt, Odera , Viſtula , Neiſſa , Weſtrizza , Zatzbach , Bartsch , & Baberus . Odera in Sileſia ſcaturire incipit , & illam pertranſit à Meridie ad Septentrionem . Viſtula etiam hîc ſua prima ſcaturiginis fundamenta palam facit ; reliqui fluvii , & rivi omnes influunt in Oderam : hæc Provincia continet ſeptendecim Ducatus reperibiles ad tractum Oderæ, & quatuor Baronias liberæ Poloniæ vicinas , ac nonnullos Dominatus .

Uratiſlaviã ad Oderam , Caput eſt Sileſiæ, ibi noviter erecta eſt famoſa Studiorum Univerſitas ; adeſtq; etiam Epiſcopus Exemptus . Civitas Uratiſlaviënſis regitur mediante quodam Senatu , in quindecim perſonis conſiſtente, quorum undecim debent eſſe Patritii , nobiles , aut familiæ honoratæ ; reliqui quatuor

Opi-

Opifices, aut Artifices, aut mechanici esse possunt.

Silesia dividitur in superiorem, & inferiorem. Superior continet Ducatus Teschenensem, Oppaviensem, Carnoviensem, Ratiboriensem, Oppoliensem, Grotkoviensem, & Munsterbergensem, cum Dynastiis Pleffenfi, & Beutheniana. Inferior comprehendit Ducatus 10. Dynastias 4. Ducatus sunt Uratislaviensis, Swidnicensis, Jauraviensis, Ligniensis, Brigiensis, Oelsnensis, Wolaviensis, Glöcaviensis, Saganensis, Grosnensis. Satrapia sunt Vvarttenbergensis, Militiensis, Trachenbergensis, Bethaniensis.

§. 23. *De Moravia.*

Moraviam inhabitabant olim Marcomanni, primitus titulum Regni habuit, postmodum Ducatus, tandem Marchionatus; nomen Moraviae à uno suorum fluviorum mutuata est; figuram triangularem format; continet circiter viginti quinque milliaria germanica in extensione.

sione ab Oriente ad Occidentē , & quindecim à Meridie ad Septentrionem; frumenti , & vini ferax est Provincia , maximè propè fluvium Tayam , separantem Moraviam ab Austria , & versùs montes ; separantes eam ab Hungaria : Variæ in hac Provincia reperiuntur ebullitiones , & scaturigines aquarum calidarum . Fluvii , & rivi principales sunt Moravia , pergens à Septentrione ad Meridiem ; Swarta , Iгла , & Teya . Bruna Caput est Provinciæ , ibi insignis Collegiata fundata est , cujus Præpositus infulatus est . Ab illo tempore , quo fortiter restiterunt Svecis, Congregationes Generales ibi celebrantur , quo honore privati fuerunt Olomucenses , cum absque sufficienti resistentia sese Svecis dederint ; reliquit solùm Imperator Episcopum Olomucii cum Canonicis . Loca principaliora sunt Moravia , Olmucium , Brinum , Hradisca , Znoimum , Iglava, Nicolaiburgū pertinent ad Principem de Dietrichstein .

CAPUT X.

De Regno Bohemiæ.

Aër non adeo salubris est in Regno Bohemiæ, & sæpè subjacet pestilentia. Territorium ferax est frumenti, & variarum herbarum ordinararum, & medicinalium. Multi Montes sunt in Bohemia, habentes venas auri, argenti, cupri, & plumbi. Pauci fluvii reperiuntur hìc, unde arguendum est excelso in loco situatam esse Bohemiam. Hoc Regnum semper fuit electivum, nihilominus Domus Austriaca, sæculo præterito, illud sibi fecit hereditarium, exceptis quibusdam partibus septentrionalibus Silesiæ, pertinentibus ad Regem Prussæ; quæ omnia fuerunt confirmata vigore Pacis Monasteriensis. Aliàs Bohemiæ fluvii sunt Sazawa, Voldavia, Moldavia, Miza, Egra.

Civitas principalis Bohemiæ Praga est ad Moldaviam, ibi Status Regni cõgre.

gregantur, & Comitia celebrant, inter quos numerantur Archi-Episcopus Pragensis, Sacri Romani Imperii Princeps, & duo sui Episcopi Suffraganei, videlicet Episcopus Litomericensis, & Episcopus Reginae Græciensis, Magn. Prior Bohemiæ, Ordinis S. Joannis; Magister Ordinis Rubæ Stellæ, & Abbates variorum Ordinum. Famosa item Studiorum Universitas Pragæ est, ubi, uti, & in Regno floret Religio Catholica. Ædificata fuit Civitas an. 686. Dividitur Regnum in 18. Circulos, Pragensem, Raticonicensem, Slanensem, Zatecensem, Litomericensem, Boleslaviensem, Gradeciensem, Chrudimensem, Czaslaviensem, Bechinensem, Caurzimensem, Vltaviensem, Pracensem, Pilsensem, Poderbocensem, Egranum, Cubitanum, & Glacensem. De Moderno Archi-Episcopo, & Suffraganeo Pragensi, & aliis. Vid. Meum Compend. Geograph. Eccl. fol. 219.

C A P U T X I.

De Regnis Daniae, Nortwegiae,
& Sveciae.

§. I. *De Regno Daniae.*

SÆculo 9. Haraldus Rex Danorum
baptismo expiatus, totum Regnum
ad fidem pertrahit. Aër admodum fri-
gidus est; tellus ferax est frumentorum,
& pascuorum, undè hìc nutritur maxi-
ma quantitas equorum, & bovum, qui
postmodùm transportantur in Germaniã:
Venatio hìc optima est, quia multi in
sylvis conspiciuntur cervi, & apri. Ha-
leces plurimi hìc capiuntur. Flumina
considerabilia non notantur in Regno
Daniae, solùm observatur quidam La-
cus satis largus in partibus Nordiudlan-
diae.

Regnum Daniae dividi potest in de-
cem partes principales, seu totidem In-
sulas Judlandicas, & illas, quæ sunt ad

M

ejus

ejus Orientem . Judlandia Insula est, quæ olim vocabatur Cimbria Chersonensis, quæ subdividitur in Judjudland, & Nortjudland; una Meridiem, altera Septentrionē respicit, prout exprimunt nomina . Judjudlandia comprehendit Ducatus Holsteinensem, Holsatiæ, & Sleswicæ . Ducatus Holsteinensis comprehendit quatuor minores Provincias, videlicet Holsteinensem, Ditmarensem, Stormarensem, & Wagerensem .

Nordjudlandia subdividitur in quatuor Dioeceses, videlicet Rypen, Arhusen, Wiborg, Alborg: Prima est ad Meridiem, secunda, & tertia in medio, quarta ad Septentrionem .

Novem Insulæ numerantur Daniçæ, extensionis notabilis, cùm etiam minima habeat milliaria germanica quinque . Nomina autem Insularum sunt Zelandia, Fioninia, Langelandia, Salandia, Falsteja, Mona, Alsen, Femeren, & Bornholmia . Zelandia in circuitu habebit triginta milliaria, in longitudine novem, in latitudine octo . Fui-
nen,

nen in circuitu se extendit ad milliaria viginti tria, in longitudine octo, in latitudine septem. Reliquæ Insulæ minorem habent extensionem. Ultra dictas Insulas videntur aliæ Insulæ, videlicet *Lesso* ad Orientem, Diœcesis Alborgensis, Anhoutensem etiam notant inter Vviborgum, & partes Hollandiæ: *Heselum* ad Septentrionem Zelandiæ; famosum ad Septentrionem Fuinen; *Arroe* ad ejus Meridiem. In Insula *Vvenensi* conspiciuntur ruinæ Castri *Urani-burgensis*.

Inter Insulam Zelandiæ, & Provinciam *Schonensem* in *Svetia* inveniuntur partes *Sund*: & inter eandem, & illam *Fuinensem*, invenitur illa nuncupata *Belt*; & inter hanc ultimam Insulam, & *Judlandiam*, invenitur *Midelfart*, aut *minor Belt* vocata. Videatur *Coronell. Bleau*. Habet & Rex *Danię* partem Ducatus *Slesvicensis*, Medietatem Ducatus *Holsteinensis*, Comitatus *Oldenburgersem*, & *Delmhorstensem*, & aliquid in partibus *Africæ*.

Civitas principalis Daniæ, est Hafnia, aliàs Coppenhagen in Infula Zelandiæ, versus partes respicientes Sveciam; celebris est, quia ibi coronantur Danorum Reges, ibidem ordinariè residentes; plurima etiam ibi Mercatores habent commercia. Rex Danorum semper eligebatur, sed hæreditarium factum fuit Regnum an. 1659. in persona Friderici III. gloriosè Svecos Coppenhagen obsidentes expugnantis. Regimen est Monarchicum, & Subditi fideles sunt Regi. In Dania, & Svecia primus Scholas aperit S. Ansgarius an. 831. Ultra Hafniam reperitur Roschilda, Helsingora, Coronæburgum, Fridericoburgum, Sora, Segersburgum, Ottonia, Neoburgum.

§. 2. *Regno Nortwegiæ.*

Hoc Regnum nomen habet à duobus vocabulis Germanicis, *Nort*, & *Vveg*, quasi sit via ad Septentrionem. Habuit semper Reges particulares usque
ad

ad Vveldemarum II. qui post ejus obitum unicam reliquit filiam, quæ matrimonio juncta fuit Haguino Regi Daniæ; & sic ista duo Regno fuerunt unita, & Haguinus ejusque Successores assumpserunt, & retinuerunt titulum Regum Daniæ, & Nortwegiæ.

Aër admodum frigidus est versus Septentrionem, tellus sterilis. Multi montes inveniuntur versus Orientem, & lacus versus Occidentem. Fluvius Glama notabilior est inter alios. Prope *Dronthem* lacus reperitur, cujus aqua nunquam glaciem inducet, etiam maximi frigoris tempore, ut refert *Maginus*.

Quinque sunt Præfecturæ in Regno Nortwegiæ, Aggerhusa, Bergenhusa, Drottemhusa, & Vvardhusa, Componunt Lapponiam Danicam. Bahusin hodiè ad Svecum pertinet. Varias habet hoc Regnum Insulas, maximè versus partes Occidentales, Maghero, Suro, Samen, Trommos, Stegen, Loffaten, Hitteren, quæ ultima Insula circumdata est aquis, nuncupatis Maelstrom, ubi

naves, etiam majores triremibus sese perdunt, sicut in Abyffu.

Olim *Dronthem*, hodiè *Bergen*, Civitas principalis Regni est, ubi etiam Pro-Reges, & Gubernatores residere solent; exceptis quinque aliis Gubernatoribus nuncupatis, residentibus *Aggerhus*, *Bergenus* & c.

§. 3. *De Regno Svecia.*

In Svecia Bruma rigorem suum exercet, aërque frigidus existit per excessum, sed admodum salubris, unde Sveci pertingunt ad annos ætatis centum, & viginti, & adhuc plures. Glacies ibi videtur à mense Octobris, usq; ad Aprilem; in aliquibus locis tellus profert sufficientia frumenta; abundat autem lignis, Sylvis, Montibus, & Animalibus, sylvaticis, nec desunt venæ ferri, cupri, stanni, & argenti. Halices, alique pisces hìc in maxima quantitate capiuntur, ac transportantur in Germaniam.

Varii lacus, & rivi sunt in Sveciâ, uti & fluvii, quorum autem tantùm quippe Lapponiæ sunt navigabiles: Lacus considerabiliores sunt Ladoga, & Oega ad limites Finlandiæ, Ula, & Pejenda in eodem Ducacu. Vvenerus & Vvetherus in Gothia. Melerus in Svecia.

Dividitur Regnum Sveciæ in Septem principales partes, quæ sunt Gothia, Svecia, Lapponia, Finladia, Livonia, Ingria, & Pomerania. Tres priores sunt ad Occidentem Maris Baltici, & Lacus Bothniæ; tres aliæ ad eorum Orientem; Postrema ex una parte versus Mare Balticum; ex altera parte versus Germaniam inferiorem.

An. 1257. ædificata Stockolmiensis Civitas, situata inter mare Balticum, & lacum Melerum, Civitas principalis Regni, & residentia Regis est. Regimen Monarchico-Aristocraticum est, ob Dominatus in eo existentes. Reges aliàs eligebantur; sed à tempore Gustavi I. illud hæreditarium est factum.

Principaliora loca sunt Upsalia ,
 Alandia , Nicopia , Arofa , Arboga ,
 Orebroa , Lincopia , Stegeburgum , Cal-
 maria , Jenecopianga , Vexfia , Vestro-
 vicum , Bromsfebroa , Borckolmia , Osten-
 bua , Visbia , Gothenburgum , Elfsbur-
 gum , Philippostadium , Caroloftadium ,
 Dalesburgum , Helmostadium , Lahol-
 mia , Varburgum , Lundis , Corona ,
 Malmogia , Helsingoburgum , Christia-
 nopolis , Caroli-Corona , Christiano-
 ftadium , Caroli portus . Norolandia
 Comprehendit Gestriciam , Helsingiam ,
 Medelpadium , Jemptiam , Angerma-
 niam , Bothniam , Lappiam Svevicam .
 Jungito Finlandiam , Cajaniam , Sarola-
 xiam , Trasthiam , Nilandiam . Inger-
 mannia ab a. 1703. est in manu Mosco-
 rum , cum Civitate Nervæ , & Rigensis
 capta a. 1710.

C A P U T XII.

De Polonia .

Polonia olim fuit pars Veteris Sarmatiæ; habet in Longitudine ab Oriente ad Occidentem milliaria Germanica, centum, & quinquaginta; & centum à Meridie ad Septentrionem.

Versus Occidentem aër Poloniæ frigidus est, & purus, & tellus profert frumenta, & fructus in abundantia: versus Meridiem, territorium montosum est, & in iis variæ sunt venæ argenti, cupri, ferri, plumbi, & mineralium: ad Orientem, versus Lithuaniam aër frigidus, sed est insalubris. Patria plena est Sylvis, lacubus, & rivis, & fluminibus, quorum principalior est Vistula alluens Craccoviam, Sandomiriam, Varfaviam, Uladislauum, Thornium, Culmium, & Dantzicam, Caput Civitatum Anseaticarum Alemanniæ. Warta progreditur per Siradium, & Posnaniam,

niam, influit in Oderam: Dugus irruit in Vistulam: Duna influit in lacum Rigensem. Nieperus, aliàs Borsthenes, alluit Smolenskum, Lithuaniam, Kio-viam, Ucraniam, tandem irruit in mare nigrum: Niesterus, & Bogus pariter in idem mare nigrum influunt.

Dividitur Polonia, in Regnum Poloniæ, & Magnum Ducatum Lithuanix; & Regnum, & Ducatus, distinctos habet officiales, veluti Mareschallos, Cancellarios &c. Regnum continet varias Provincias, & partes Poloniæ contiguas, & imprimis Superiorem, & inferiorem Poloniam, partem Prussiæ versus Occidentem: Russiam, Poloniam, Ucraniam, excepto Chiovio, & quibusdam villis versus Meridiem: Mazoviam, Polacciam, Polesiam, Volhiniam: versus Orientem, Lithuaniam, cujus limites tangunt Ducatus Novogrodecensem, & Smolenskensem dismembratos; & tandem ad Septentrionem etiam Lituaniam, cum Samogitia, & Ducatu Curlandiæ. Samogitia dependet à Corona

rona Polonica ; Ducatus Curlandiæ est solum feudatarius , & sub Regni Protectione. V. Meum Comp. Geogr. Eccles. fol. 221. Gnesna à Lech conditur à 550. Craccovia a. 686.

In Polonia minore sunt Palatinatus Craccoviensis , Sandomiriensis , Lublinensis ; In Polonia majore sunt Palatinatus Posnaniensis , Califfinensis , Sira-
denfis , Lencizilensis . In Masovia notatur Varfavia , Villa nova , Ploscum , Dobrinum . In Polachia reperitur Bielca , & Drogiczinum . In Cujavia , Palatinatus Perstiensis , Inoloczensis . In Russia Rubra habetur Palatinatus Lembergensis , Belzensis , Chelmenfis . In Podolia eminent Caminecia . In Ucraina , Palatinatus Kioviensis , & Braclaviensis . Ad Lituaniam pertinent Palatinatus Vilnensis , Trocensis , Bressiciensis , Novogrodensis , Minsciensis , Witepskiensis , Polocensis , Smolenscensis . In Samogitia , habetur Rosienia , Mednicia , Birsens . Prussia Polonica dividitur in 4. Præfecturas , Mariæburgensem , Culmensensem ,
Var-

Varmiensem, Pomerellæ, in qua Dan-
tiscum. In Curlandia, & Sem Gallia
habetur Mittavia, Godlinga, Vinda,
Liba.

C A P U T XIII.

*De Moscovia, seu Russia, &
Tartaria.*

Moscovia, vel alba Russia est pars
antiquæ Sarmatiæ, & magis ex-
tensa, quam reliquæ Europæicæ Provin-
ciæ, nomen accepit à Civitate princi-
pali *Moscow*, vel fluvio ejusdem nomi-
nis, qui eandem perlabitur; se extendit
in longitudine ad centum, & plura mil-
liaria: limites ejus sunt ad Septentrio-
nem Mare glaciale: ad Orientem Magna
Tartaria: ad meridiem fluvius Tanais,
& minor Tartaria: ad Occidentem Po-
lonia, Svecia, & Nortwegia.

Sylvæ, & lacus plurimi adsunt; in
aliquibus locis territorium est frugife-
rum, in aliis sterile. Volga fluvius est
Mo-

Moscoviæ tractûs longioris : Tanais ,
 Datina , Obyus , Jenescius , Betzora ,
 Weima , Koma , Occa , Onega , fluvii
 sunt non exiguæ considerationis . Non
 adeo considerantur lacus *Biel Osero* ,
Iranowosero , & latus *Ilmentus* .

Civitas Principalis est Moscua, ubi
 ordinariè residere solet Dux , aut Czar .
 Novogrodum , Sustalum , & Rostowum
 Civitates Archi-Episcopales , & Status
 Notabiliores sunt . Provincia itaque
 Moscoviæ est inter Occam , & Volgam ,
 ad tractum hujus fluvii sunt Provinciæ
 Rschowa , Tueria , Rostovia , Jarosla-
 via , Susdal , & Nisi-Novogardia: ad Me-
 ridiem ejusdem fluvii sunt Czeremissi-
 Nagornoi , Morduates , & alii status tan-
 gentes minorem Tartariam . Ad tractum
 Occæ , sunt Provinciæ Worotin , Rezan ,
 & Wolodimer , jungendo Lithuanicas
 partes Sewieræ , Smolenski , & Bielskię ,
 cum parte Orientali Palatinatûs Kioviē-
 fis . Intra tractum Volgæ à Meridie ad
 Septentrionem , & Status Svecicos , re-
 periuntur Novogrodweliki , & Pleско-
 via :

via : ad Septentrionem ejusdem fluvii eundo ab Occidente ad Orientem, inveniuntur Provinciæ Biel-Ozero , Vologda , Westioug , & Czeremissi-Logowoi, Wiarka , Permiski . Versus Oceanum Septentrionalem , seu mare Moscoviæ , eundo ab Oriente ad Occidentem occurrunt Provinciæ Petzora , Juhora , Condora , Dwina , Karpapol ad mare album , cum Lapponia Moscovitica .

Partes , quas Magnus Dux Moscoviæ sibi reddidit tributarias in Tartaria , dividi possunt bifariam , quarum una est circa Meridiem , & circa Volgam ; altera ad Septentrionem , vel ad tractum Obii . Ad tractum Volgæ sunt Regna Cazan , Bulgariæ , & Astracaniæ : ad Orientem sunt Zavolha , & Nagaya , cum partibus Cosaccorum , & Scibanorum . Ad sinistram Obii , sunt Provinciæ Siberiæ , & Obduræ : ad dextram existunt Lucomoria , Loppia , populi Samoyedes , & Tingoenses .

Maxima hæc Europæ Provincia gubernatur à Magno Duce , Czar , seu

Im-

Imperatore nuncupato . Monarchia hæreditaria est, ubi absque liberis discedit Imperator proximè conjunctus succedit in Statibus . Regimen despoticum est , quia habet potestatem vitæ , & necis, in subditos . Totius Europæ ditissimus Princeps audit ; Græcus Schismaticus . Habet enim in Russia Occidentali Ducatum Plescoviensem , Lacum Ilmenum , Tueriam, Reschoviam, Bielkiam, Ducatum Smolescensem , Severiensem , Czernichoviensem , Vvorotinensem , Novogardiensem inferiorem , Volodimeriæ , Susdaliæ , Moscoviæ , Vvologdam , Dynastiam Polæ , Mortuæ , Rosthoviæ, Jeroslaviæ , Bielæ, Ozoræ , Cargapolæ , Duinæ . In Moscovia Orientali comprehenduntur Ducatus Vviatkæ, Dynastiæ Jugriæ , Petzoræ , Condinsæ, Premæ , Ustiugæ . In Moscovitica Tartaria comprehenduntur Regna Astracanum , Bulgariæ, Casanum , Siberiæ, Samocedæ . Leporia Maritima , Tersa Granduicensis .

Tartaria triplex est, Magna , Russica ,

fica, Minor, seu Europæica. In Semi Infula Taurici Chersonesi ad mare nigrum moratur Cham, seu Rex Tartarorum, Vafallus Turcici Imperatoris, ubi principaliora loca Bacafara, Crimæa, Præcopia, & Capha, ac Afach a. 1696. capta à Moscis, 1712. restituta Turcis. Cosacci alii sunt Zaporovienteses, alii Donskii; quorum alii Polonis, alii Turcis, alii Moscis adhærent.

C A P U T XIV.

De Hungaria, & Turcia Europæica.

Olim fuit hæreditarium Regnum Hungaricum, postmodum Electivum, ab anno autem 1527. iterum hæreditarium effectum est, quo Ferdinandus Caroli V. Imperatoris frater electus fuit Rex Hungariæ post obitum Ludovici Regis; in hoc Regno ad S. Guntheri Anachoretæ preces, pavo affatus avolavit è mensa S. Stephani Hungariæ Regis, ita Musantius: ad Septentrionem Bohemia,

nia, & Polonia : ad Meridiem Servia ,
& Bosnia , à quibus separatur per Danu-
bium , & Savum : Illyricum existit situa-
tum etiam inter Danubium , & Savum .

Aër in Hungaria in salubris est , &
aquæ plerumque foetentes , excepto Da-
nubio . Territorium feracissimum est vi-
ni , & frumentorum , ac fructuum . Equi
Boves , & oves in Hungaria optimi sunt :
Pisces in maxima quantitate in Hunga-
ria capiuntur . In montibus reperiuntur
venæ auri , argenti , cupri , ferri &c. A-
quæ calidæ etiam sine igne naturaliter
hîc oriuntur .

Fluvii principales in Hungaria sunt
Danubius , Dravus , Savus , Teyssa , Ti-
biscus , Mariscus , Rabus formans Insu-
lam ejusdem nominis , Vagus , Granus ,
Sarwiza , lacus Balatan , lacus Neufid-
leranus , & Beczkerkianus . In hoc lacu
Ludovicus II. Hungariæ Rex , à Soli-
manno victus , fugiens perit a. 1526.

Hungaria est alia Superior , cujus
caput est Possonia ; & inferior cujus
caput est Buda , post longam obsidionem

N

capta

capta à Cœsareanis an. 1686. Hic olim residere solebant Reges Hungariæ .

In Hungaria Superiore notabile est fortalitiū Comorræ in Insula Schuttensfi ; cum fortalitiis Neuheusel , & Leopoldstat . Magnum Varadinum famosum pariter fortalitiū est versus Transylvaniam . Temesvar , fortalitiū Turcicum est. In Hungaria inferiore post Budense fortalitiū, notantur varia Fortalitia , Jaurinense , Strigoniense , Stulweissenburgense , Caniskense , & Sigetheense , cum Agriensi . Buda , olim Siscambria , ædificata fuit a. C. 234. In Sclavonia , seu Illyrico , Escecum fortalitiū famosum existit , uti & Petri Varadinum , & Carolovicum , ubi anno 1699. pax conclusa est cum Turcis . V. Meum Comp. Geogr. Eccl. & in Croatia, Caput Caroloftadium est , & Vvichizia fortalitiū Turcicum .

In Bosnia, duo sunt bona fortalitia, Banialuca , & Jaicza , quæ adhuc occupant Turcæ . In Dalmatia Cœsareum fortalitiū est Sensium ; Jadera Veneto-
rum ;

rum ; Arcegovina , Turcarum . Ragusium, libera Republica est sub protectione Turcica . In Servia , Bellogradum, vel Bellegradum Turcicum, Janua est in Hungariam . In Transylvania , Hermanostadium Caput , & Cronstadium, fortalitium est versus Vallachiam. Alba Julia , urbs pariter nominata est . Transylvania primitùs erat Tributaria Turcis, hodiè Cæsari .

In Vallachia , Residentia Tervisco est, territorii Dominus est Princeps proprius Illyricus , Turcis subditus , Hospodar in lingua Vvallahica nuncupatus . Similiter in Moldavia , Urbs principalis Jessy est , habens similiter proprium Principem , sed Turcæ subditum . In Bulgaria Turcica , Urbs Mercatorum Sophia , magnum nomen habet . Romania insignis Provincia est Imperii Turcici , in qua Constantinopolis , & Adrianopolis . Prope Constantinopolim in angustia maris duæ sunt arces fortissimæ , Dardanellæ nuncupatæ. Constantinopoli Justinianus Templum S. Sophiæ erexit ,

eique 565. suburbia pro dote assignavit,
& Clericos 1000. Deo quotidie servien-
tes constituit.

Bibliotheca Constantinop. corrui-
t Codices continens 220000. ann. 426.
Leo IV. Imperator, coronam auro,
gemmisque insignem, ex S. Sophiae Æde
raptam, suo capiti imponens, mox febre
correptus moritur an. 780. Constantino-
polis ædificata fuit 633. annis ante ad-
ventum Christi à Pausania, Rege Spar-
tanorum, dicta Byzantium a. 332. sedes
fuit Constantini Imperatoris, capta à
Turcis, & postmodum iterum à Venetis,
qui 4. equos supra portam Ecclesie
S. Marci existentes Venetiis Constanti-
nopoli sustulerunt, qui olim erant supra
arcum Titi, & Vespasiani Romæ transla-
ti illuc à Constantino, novam Romam
Constantinopoli construere volendo.
Hæc pars Turcica, Regnum Thraciæ
olim nominabatur, postmodum nomen
Romaniae accepit à translatione Imperii
ad Orientem; unde Constantinopolis,
Roma; & Provincia, Romania dicta
fuit;

fuit ; ejus extensio potest esse ab Oriente ad Occidentem , milliarium Germanicorum quinquaginta , & triginta quatuor à Meridie ad Septentrionem ; limites ejus sunt ad Orientem, Mare nigrum, Bosphorus Thraciæ , Mare Marmoræ, & Helespontus ; ad Meridiem Archipelagus : ad Occidentem pars Macedoniæ , & Bulgariæ : ad Septentrionem Mons Derventus , aliàs Hæmus , qui separat Thraciam à Bulgaria . Pestilentia sæpiùs furorem suum ibidem exercet , quod aliqui ventis de mari nigro flantibus attribuant ; aliqui vero , quod incolæ plerumquæ dormiant in terra vestiti , & uniant multos humores , aërem pestiferum facilè suscipientes . Vini non adeo , potiùs frumentorum , & fructuum ferax est Provincia ; nec desunt venæ argenti , plumbi , & aluminis. V. *Bleau* in *Atlante* *Majore* .

Principalis fluvius Thraciæ , seu Romanæ est Mariza , in cujus fundo inveniuntur in aliquibus locis venæ aureæ ; oritur is fluvius in pede montis Rodop-

pes, versus Macedoniam, qui ab Occidente ad Orientem fluit usque Adrianopolim, & in medio se retorquet versus Meridiem, lambendo Trajanopolim influit in Archipelagum. Non procul ab inde videtur lacus Bistognienfis, qui habet in circuitu 12. milliaria Germanica. Turcarum Imperator potius residet Adrianopoli ad Marizam, quam Constantinopoli, ob pestem, quæ sæpissimè invadit illud Provinciæ Caput, Constantinopolim, ibi Catholici habent exercitium Religionis: Græci etiam, & Hebræi post Turcas.

Bulgaria, & Servia, olim nuncupata fuerunt Mæsia, occupando in extensione centum milliaria Germanica ab Oriente, ad Occidentem à littoribus maris nigri, usque ad fluvium Drinum, separantem Serviam à Bosnia, & sese extendentem in latitudine inter Danubium, cujus limites sunt ad Septentrionem, & Montes separantes eam à Thracia, & Græcia versus Meridiem. Territorium, fertilissimum est, sed plerumque in-

incultum ob timorem Turcarum; aër admodum temperatus, & salubris existit.

Rivi notabiliores sunt Savus, recipiens Drinum, & Moravus recipiens Nissavam, & Iskam, qui omnes influunt in Danubium, limitibus cingentem illas partes ex parte septentrionis. Una pars istarum Provinciarum, ad Imperatorem, alia ad Venetam Rempublicam, & alia pertinet ad Turcas. Sophia, Civitas Bulgariae principalis est, situata in via Constantinopolitana versus Vienneam; muros non habet, ob vastitatem Urbis: Beglierbejus Rumeliae ordinariè ibi residet: Semandria Caput est Serviae. Belgradum ad Danubium, Caput est Rasciae, captum ann. 1688. à milite Caesareano. Græcum Religionis exercitium, ut plurimum hîc floret, habent etiam Ecclesias Catholici, Synagogas Hebræi, Moscea Turcæ.

Bosnia, Illyricum, seu Sclavonia; Croatia, & Dalmatia, occupabunt in longitudine ab Oriente ad Occidentem quinquaginta milliaria Germanica, &

à Meridie ad Septentrionem quadraginta : ad Septentrionem limites sunt Hungaria ; ad Orientem , Servia , & Albania : ad Meridiem lacus Venetus : ad Occidentem Carniola , & Comitatus Cilleyensis . Aër dulcis est , & temperatus ; territorium , quamvis montosum , tamen ferax est frumenti , vini , & fructuum . Inveniuntur ibi venæ auri , argenti , & aliorum mineralium .

Fluvii sunt considerabiliores harum Provinciarum . Travus , Savus , Drinus , Boffena , Unna , Kulpa . Divisio probabilior est harum partium , quod Bosnia , fit ad Orientem , versus fluvium Boffenam , inter Savum , & Dalmatiam . Illyricum , seu Sclavonia est versus septentrionem inter Dravum , & Savum . Croatia est versus Occidentem , circa Unnam , & Kulpam . Dalmatia , est versus Meridiem ad extensionem Lacus Veneti , comprehendendo etiam Statum Reipublicæ Ragusinæ . Bosna Serajo , ad fluvium ejusdem nominis hodiè , & olim Jaycza Caput fuit Bolniæ : Posega in Illy-

lyrico: Wihitz, & Scardona in Croatia, Civitates principales sunt Regnorum: uti & Ragusina Civitas florentissima, populatissima, & mercatoribus ditissimis refertissima, Caput est Reipublicæ: Religio Catholica hîc ut plurimum floret: nec desunt tamen sectatores Græcorum, & Turcarum.

Quandam partem Hungariæ possidet adhuc Turcia, & videtur posse dividi in duos Beglierbejatus, seu Satrapias, Temesvariensem ad Temesium, & Kanisniensem prope Salam. Primitus erat etiam in eorum potestate Budensis, & Acriensis, sed hodiè stant in manibus Cæsaris. Territorium ejusdem est fertilitatis, ac Hungariæ Christianæ. Fluvii etiam sunt iidem.

Dacia dicitur, omne id, quod partes Turcis Tributarias comprehendit, & sunt Valacchia, Moldavia, Bessarabia. Quæ Provinciæ per longum temporis spatium subditæ erant Regibus Hungariæ, & Poloniæ, qui illuc mittebant Governatores, quorum jugo excussio auxili-
lium

lium Turcicum imploraverunt, & sese illis tributarias fecerunt.

Hæc Provincia minor Tartaria dicitur, ad contradistinctionem majoris, quæ est in Asia. Extensio ejus posset esse centum milliarius Germanicorum ab Oriente ad Septentrionem; & triginta à Septentrione ad Meridiem, absque comprehensione Crimeæ, quæ ab eadem parte potest esse 25. milliarius, & quadraginta ab Oriente ad Occidentem. Constringitur inter Nieperum, & minorem Donum, separantem eam in parte à Moscovia, cujus limites habet versus Septentrionem, & Orientem; ad Meridiem tangit mare nigrum, mare Zabachia, & majorem Donum: ad Occidentem attingit Nieperum, & Montes separantes à Polonia. Aër admodum salubris est, territorium in quibusdam locis ferax est vini, & frumentorum: in quibusdam vero locis admodum est sterile, & incultum. Considerabiliores Scythiæ fluvii sunt Nieperus, aliàs Boristenes, major, & minor Donus. Dividitur mi-

nor Tartaria in duas partes, quarum prima est versus Septentrionem inter Nieperum, & Minorem Donum; altera Semi-Insula est, Crimea nuncupata, cujus caput est Krim, ibi Chammus Tartariæ ordinariè residet. Prima Tartariæ pars quasi deserta est, habitata tantùm à Tartaris Nogaiskis, nullam manentem Civitatem, aut stabiles domos habentibus.

C A P U T XV.

De Græcia, seu Rumelia.

G Ræcia, ab Originariis Hellas, à Turcis Rumelia nuncupatur. Ejus extensio à Septentrione ad Meridiem poterit esse circiter centum milliarium Germanicorum, interdum sexaginta, quinquaginta, aut quadraginta ab Oriente ad Occidentem. Limites ejus sunt ad Septentrionem Montes excelsi: ad Orientem, Archipelagus: ad Meridiem, mare Mediterraneum: ad Occidentem idem mare, & etiam Adriaticum. Aër admodum

dum salubris est , territorium ferax frumentorum , vini , & fructuum .

Dividitur in Macedoniam , Thessaliam , Albaniam , Epirum , Achajam , Peleponesum ; Macedonia , & Thessalia situata existunt versus Archipelagum ; sequuntur Albania , & Epirus , quorum unum existit versus lacum Venetum , alterum versus mare Joniæ . Achaja est ad Meridiem Epiri , & Thessaliæ . Peleponesus , vel Morea est ad Meridiem Achajæ , à qua separatur per lacum Lepanticum , situatum intra Archipelagum ; & mare Meditertaneum .

Macedonia , quondam patria , & Regnum hereditarium Alexandri Magni , maxima Provincia est totius Græciæ . Prope Syderocapsam inveniuntur locupletissimæ venæ auri , quas veteres nominaverunt Chrysites . Notatur etiam in hac Provincia Mons Athos , seu Mons Sanctus , in quo monte numerantur viginti tria Monasteria Monachorum græcorum , qui terram colendo vivunt de labore manuum suarum : Civitas Princi-

palis Macedoniae est Thessalonica ad lacum ejusdem nominis .

Albania , quondam pars Macedoniae , patria fuit famosi Scanderberg , qui obtinuit 22. victorias contra Turcas : Alexiensis Civitas ad Ostia Trini , Civitas principalis est Albaniae . *Thessalia* , patria fuit Achillis , & Jasonis ; Cæsar hinc vicit Pompeum , & Augustus Cassium , & Brutum . Civitas principalis Thessaliæ , est Larissæa , situata ad fluvium Penæum , quem Turcæ nominant Afababam , versus lacum Thessalonicae .

In *Epiro* Civitas principalis est Arta ad lacum ejusdem nominis , quondam vocabatur Ambraccia , & ibi ordinariè residere solebant Reges ; Adest & Chimera , Buthrodum , Promontorium , Actium . *Achaja* , Græcia particularis , & Livadia dicitur , attingit ex parte Orientis Beotiam , Megaridem , & Atticem , qui Ducatum Atheniensem constituit , in medio comprehendit Doridem , & Phocidem , ubi fuit famosum Oraculum Delphicum , Mons Helicæus , & Parnas-

nassus : ex parte Occidentis Etoliam , & Locridam ; patriam Ajacis . Celebriores Achajæ Civitates sunt Athenæ , & Thebæ : Stives Beotiæ , & Megaræ Megarides , patria *Euclidis* inventoris Elementorum , & Mathematicæ . *Morea* , aliàs *Peleponesus* separatur solum à Megaride per Isthmum . In medio reperitur fluvius , aut rivus *Stix* , cujus aquæ sunt mortiferæ , propter frigus in extremo gradu . Bajazethus II. Imperator Turcarum hanc Provinciam anno 1500. Venetis abriperat , cujus successores illam retinuerunt usque ad annum 1685. quo anno sub directione Generalis Morosini, Veneti receperunt meliores partes hujus Provinciæ cum Corona , Passava , Calamata , Novarin , Modon , & Neapoli Romanæ . Dividitur hæc Provincia in quatuor partes , primò in Zaconiam , comprehendentem partes veteres Laconiæ , & Arcadiæ ; secundò in Belvederenses partes , includentes Elidam , & Messeniam ; tertio in Chiarenzam , comprehendentem totam Achajam ; quartò
in

in Saccaniam, vel Romaniam, includentem Argiam, & ann. 1687. captæ à Venetis, partes Corinthicæ, & Sicyonicæ. Notabiliores Civitates sunt Corinthus, Argus, Lacedemon. An. 1687. expugnata Modon. Lat. Methone a. 1686. Corona ann. 1685. capta à Venetis, & Neapolis Romanicæ &c. Incolæ Corinthiaci fuerunt excellentissimi in Græcia, propter Architecturam, & Sculpturam. Argus caput est Regni Agamemnonis, quorum Rex erat primus inter alios Græciæ Reges Trojam obsidentes. Lacedemonia, vel sparta, hodiè Misitra, celebris est propter antiquam Rempubli-
 cam, Tributariam sibi facientem quasi totam Græciam. Menelaus, conjux speciosæ Helenæ Rex fuit spartæ.

Insula Candia quondam titulum habuit Regni Cretici: habet 40. millia-
 ria Germanica in extensione ab Oriente ad Occidentem, & duodecim in latitudine à Meridie, ad Septentrionem. Aër admodum sanus est, & territorium abundanter vina, fructus, & frumenta
 pro-

producit ; & hîc fiunt vina Malvatica
 Candiaë ; ficus , mala Aurantia , & Ci-
 trina , mira in magnitudine , & quanti-
 tate hîc reperiuntur . Oleum hîc confi-
 citur optimum : prata plena sunt ovi-
 bus , & bovibus ; vulpes , cervi , & nulli
 lupi hîc notantur , minus animalia vene-
 nofa , excepto Palangio , cujus morfus
 sunt mortiferi ; est autem Palangium
 species aranei . Flumina navigera nulla
 sunt in Candia , foli duo rivi , Armirus ,
 & Iftonia observantur . Inter montes so-
 lus Philoritus notatur , appellatus olim
 Mons Ida . Anno 1494. Veneti posses-
 sionem Insulæ acceperunt , qui ibi longo
 tempore rexerunt mediante Provedito-
 re Generale ; hodiè Turcis subest , qui
 illam cœperunt ann. 1669. post plurium
 annorum obsidionem . Græci Catholici
 ibi multi reperiuntur ; primitùs ibi erat
 Archi - Episcopatus . In tractatu pacis
 concluso inter Venetos & Turcas ann.
 1669. remanserunt sub potestate Vene-
 ta , 3. fortalitia Garabusæ , Sudæ , &
 Spinælongæ , situatæ ad littus versus Ar-
 chi-

chipelagum . Garabusam an. 1692. cœperunt Turcæ .

Insula Negreonti , aliàs Eubœa dicitur , habet in circuitu Sexaginta miliaria Germanica ; admodum ferax est frumenti , vini , & olei . Civitas Negreonti , aliàs Chalcis facit Caput Insulæ , situata est versus Boetiam , cum qua habet etiam communicationem mediante aliquo ponte . Gemit adhuc illa Insula sub immani Turcarum Tyrannide ; Serenissima Respublica Veneta possidet Insulas Maris Jonii , Corcyræ , Leucadiæ , Cephaloniæ , Zazynti , Cytheræ , E-chiradis , ubi ann. 1572. Classis navalis Turcica profligata .

Insulæ Archipelagi sunt Cyclades , Sporades , & Neutrales , Lemnus , Mytyllene , Chius , Scyrus , Salamis , Samus , Icaria , Delus , Tenos , Andros , Parus , Naxus , Melus , Astypalæa , Pathmus , ubi S. Joannes Evangelista relegatus fuerat . In istis Insulis reperiuntur 145000. Christiani , tributum dantes Turcico Imperatori . M. Ricaut ,

Historie del Estat present de l'Eglise
Greque p. r. c. 19.

Notandum pro folio 88. Narnium, cū Utricolo ejusdem Civitatis pago, potius in Umbriam, quam ad partes Sabinenfes transferendū esse; Joannes XXII. PP. Narniensis fuisse dicitur, uti & 4. Cardinales de Domo Coesia, Bernardinus Scotus, Bernardus Ærulus, & Josephus Sacripantes, adornator Confessionis S. Juvenalis, & erectōr Hospitii, pauperum Juvenum, addiscentium artem lanificam, seu pannorum texendorum; inter homines illustres Narnienses numerandus famosus Gattamelata, Generalissimus terrā marique Serenissimæ Reipublicæ Venetæ, cui Paduæ erecta fuit Statua marmorea Equestris. In Cathedrali reperitur corpus S. Juvenali primi Episcopi, uti & S. Cassii, similiter Episcopi Narniensis. Pes B. Luciae Narniensis separatus à corpore, quod integrum conservatur apud Moniales S. Catharinæ Civitatis Ferrariensis, cujus fundatrix exstitit,
& di-

& dictam Reliquiam obtinuit Eminentissimus Sacripantes, prout diffusè legitur in vita ejusdem Beatæ, conscripta à P. F. Dominico Pontio Ord. Præd. impressa Romæ a. 1711.

F I N I S.



LIBER V.

De Asia, Africa, & America.



DE Asia videantur tractantes *Jacobus Gastaldus*; *Nicolaus de Nicolais*, in *Observationibus Orientalibus*; *Andreas Taveta*, in *Cosmographia Orient.*

CAPUT I.

De Asia.

IN Asia sunt octo Maria . 1. nigrum .
2. Caspium . 3. Mediterraneum . 4.
rubrum . 5. Arabicum . 6. Indicum . 7.
Tranquillum . 8. Tartaricum . Vid. *P.
Coronellus* in suo *Atlante Veneto* fol. 45.
ubi & de Archipelagis, & lacubus ejus-
dem .

dem . In mense Septembri flumina *Caor*, *Mazebam*, *Pegù*, & *Menan*, exeunt littoribus suis, & irrigant vicinos campos .

Flumina Asiæ principaliora sunt quatuor, videlicet Euphrates, Obius, Indus, & Ganges: quibus adjungendus est Jordanus, memorabilis ob transitum Populi Israëlitici; & ob baptismum, quem in ejusdem aquis suscepit Redemptor Mundi per manus S. Joannis Baptistæ . Videatur Pater Magister *Coronellus* in suo Atlante Veneto de Asia, fol. mihi 46.

Asia dividitur in sex partes, videlicet ? in Ditionem Turcicam . 2. in Ditionem Persicam . 3. In Orientalem Indiam . 4. In Magnam Tartariam . 5. In Imperium Sinarum . 6. In Insulas Asiaticas .

Turcæ in hac parte Euphratis tres habent Provincias . 1. Natoliam . 2. Soriam . 3. Arabiam: & in altera parte fluminis . 1. Georgiam . 2. Turcomanniam, & 3. Diarbecker ad confluentiam Euphratis, & Tygri .

In Provincia Natoliæ, Smirna Urbs famosa est mercantilis pro Europæicis. Bursa antiqua residentialis Turcæ. Cyprus pulcherrima Insula est totius Mundi. Rhodensem Insulam 1522. tempore Adriani VI. Papæ, prediderunt milites S. Joannis Hierosolimitani. Captam ab iisdem ann. 1309. V. Meum Comp. Geographiæ Eccl., imo leguntur nomina Equitum dicti Ordinis, quando capta fuit Insula à Turcis in Mea Germania purpurata, ad Vitam Adriani Papæ. Ad Insulas Natoliæ etiam pertinet Nicosia, ubi Turcicus Bassa residet, Famagusta, Ceraunia, & Papha.

In Soria, Aleppi magna Urbs est, Caput, & de maxima consideratione. Scanderona lat. Alexandria, Civitas mercatorum est. Hierosolyma, Passione Domini nostri illustris etiam in hac continentur Provincia, quæ habet in se antiquam Syriam, Phænicem, & terram firmam. Hierosolyma fuit ædificata à Melchisedech an. Mundi 2220. possessa ab

ab eodem an. 50. postea à Jebusais 824. expulsis à Daride, auxit Urbem Salomon, ædificando templum Domino, in quo statu permanfit an. 477. destructa à Nabuchodonosore desolata mansit a. 70. restaurata à Juda Machabæo, & iterum destructa à Tito Vespasiano.

In Arabia tres potissimum considerantur Civitates, Mecca, Medina, & Balsora; hæc ultima mercatoribus plena est; Mecca, patria fuit Mahometis; Medina ejusdem Sepulchrum, natus erat Mahomet a. 570. diem clausit extremum a. 637. In Arabia felice Adenum eminent, cujus princeps potentissimus Arabiæ est. Bahreina, Insula est in Sinu Persico, Persis subdita.

In Greorgia sunt nonnulli Principes, quorum aliqui sunt Turcæ tributarii; alii Regi Persarum: Turcis subditæ sunt Principes Mingresiæ, Imeretiæ, Guræ: Persis subditi sunt Principes Cardueliæ, & Gaquetiæ.

In Turcomannia, Erzerum, Turcicum est fortalitium limitiale. In hac

Provincia montes sunt Ararat, supra quos Arca Noë se demisit. Notatur & Carse ad Originem Euphratis, Turcicum fortalitium; olim Turcomannia, vocata fuit Armenia Major.

In Diarbeckera Provincia duæ potissimum considerantur Civitates Bagdadum, & Musilum; ubi Bagdadum, ibi olim erat Babylona; & ubi Musilum, ibi olim erat Ninive; notantur & Ophra, & Haran, seu Carræ veteres, ubi Romanorum Generalis Crassus trucidatus fuit.

C A P U T II.

De Persia, & India Orientali.

MAGNUM Regnum Persiæ ab uno Rege regitur Schach, vel Sefi vocato, & in illo Regno, Aspahanum, moderna residentia Regis est; olim erat Casvinum, & Dabris. Derbentum, viam sternit in Moscoviã; Ormus olim erat dives Urbs Mercatoribus plena Lu-
fita-

Iranis . Persia comprehendet 400. mil-
 liaria germanica in longitudine , & toti-
 dem in latitudine . Dividitur in 12. Præ-
 fecturas, Faristaniam , Carmaniam , Ge-
 drofiam , Candahariam , Sigiftaniam ,
 Sablufianiam , Chorafaniam , Gilaniam ,
 Servaniam , Adyrbeizaniam , Itacam ,
 Sufianam, ubi Indiæ Orientalis Princeps,
 Mogol vocatur : Agra superba ejusdem
 residentia est . Susa, olim Afueri residen-
 tia . Goa, Urbs excellens Lusitanorum .
 Calecutium Hollandorum est . Siami
 Regnum hucusq; multos toleravit Chri-
 stianos . Totus Status dividitur in Impe-
 rium Magni Mogolis, & in peninsulas
 intra , & extra Gangem . Continet in se
 Imperium ad minus 35. Regna , videl.
 Agram , Gufuratem , Bengalam , Deca-
 num , Cuncanum , Calecutium , Cana-
 narium, Cochinum, Avam, Peguanum,
 Siamense , Cochinchinæ, & Tuchinum,
 & Cambojæ . Malaca pertinet ad Regnū
 Siamense : Magnæ Tartariæ plerumque
 incognitæ Princeps, Magnus Chanus
 vocatur . In Regno Sinarum magno,
 pul-

pulchro, & diviti dominantur Tartari. Inter Sinas, & Magnā Tartariam murus 500. reperitur milliar. Antiquissimum est Regnum Sinarum, quippè quod stetit annis 4000., quo tempore imperarunt 236. ex 21. diversis familiis; reperiuntur in illo Regno Civitates muris cinctæ 4402. Sinenses habent literas 5409., quæ plerumque sunt figuræ, verba autem habent 370. plerumque monosyllaba. Imperator an. 1683. profectus in Magnam Tartariam 60000. Peditibus, & 10000. Equitibus. *Magaillans* in nov. Rel. de la Chine. Peckinum, Civitas principalis ita magna est, ut viginti quinque milliaria germanica, seu centum, & quinquaginta Italica in circuitu cōtinere dicatur. Nanquinum, & Quancheum notabiles Civitates sunt Mercatorum. Infra Sinas conspicitur famosa Urbs Macaensis, in qua an. 1710. obiit Cardinalis Maylard de Turnon. Mogol redditibus annuis gaudet 300. millionū. Insulæ Asiasticæ sunt septem. 1. Ceylanum, Hollandorum est, Cinnamomife-

ra. 2. Insulæ Maldivicæ sunt innumera-
 biles, habentq; Regem proprium. 3. In
 Insula Sumatra, Angli exercent Merca-
 turam. 4. In Insula Java habent Hollandi
 illud excellens fortalitium, Bataviam
 nuncupatam, ubi Orientalis Indica So-
 cietas Pro-Regem sustinet. 5. Insula
 Bornea, Adamantium ferax est. 6. Insule
 Philippicæ sunt Hispanorum. 7. Jappo-
 nia Regentem habet, Cæsarem nuncu-
 patum, Hollandi illic mercaturam exer-
 cent. Insulæ Moluccicæ sunt 5. Terna-
 re, Tidor, Machian, Motir, & Bachian.
 Insulæ Japponiæ 3. præcipuè majores
 sunt, Niphonia, Ximo, & Saikock, ubi
 plusquàm 20. Reges sunt, subjecti Cæ-
 sari Japponiæ residenti in Civitate Jeddo.

C A P U T III.

De Africa.

DE Africa scripserunt particulariter
 Diego di Torres; Gio: Battista Gra-
 maja; Io: Baptista Grimago, de Africa-
 na

na Historia ; *Balthasar Tellez*, Historia de Æthiopibus ; *Bernardus de Alderette*, de Antiquitatibus Africanis ; *Damianus de Goetz*, de moribus Æthiopum ; Itinerarium *Thomæ Herberti*, de Africa ; *Daperus*, de Africa .

Europæicis Africa est versùs Meridiem , in ejusdem vicinia est Æquator , vel linea Meridionalis , propterea sat calida Regio est , protegitque in maximis desertis feras in abundantia , Leones videlicet , Tygrides , Camelos , Elephantes : Mediterraneum Mare supra est : Atlanticum ad sinistram : Æthiopicum infra : Rubrum ad dextram . Nilus ad terram Mare Mediterraneum ingreditur ; & Niger fluvius ad sinistram Atlânticum . Africa multò major est Europâ .

Ad sinistram Africæ situata est Barbaria , Campus Bilidulgerid , Desertum Zaara , Campus Nigritiæ , Partes Quineę : In dextra est Regnum Ægypti ; Regnum Nubien , Regnum Abyssiניæ ; infra observantur partes Congo , Caffern , Zanguebar , Regnum Monomotapa . In Ma-

ri diversæ sunt Insulæ . Flumina Africæ sunt Sus, Nilus, & Niger, Tephneten-sist, Afisnual, Sefava, Habid, Sifemel, Nifis, Ommirabili .

Barbaria dividitur in sex Regna, Fessanum, Maroccum, & Algerianum, Tunctanum, Tripolitanum, Barcanum .

Fessanū Regni Metropolis est, cujus Legatus Reginae Britannicæ Annæ anno 1711. varia obtulit munuscula Leonum, ac similibus Animalium, eandemque ad confederationem animavit, maximè pro liberatione Septæ ad Fretum Herculeum, quæ Civitas maxima Fortalitium Hispanorum est . Salee, potiùs Spelunca Latronum est . Regnum Fessanum dividitur in septem Regiones .

Marocchensis Regni idem Dominator est, ac ille Fessensis, Imperatorque de Marocchio nuncupatur. Marocchium Metropolis Civitas est, ac Residentia Regis . Marocchi Regnum, pars est Mauritanicæ Tingitanæ; Civitas maxima est Marocchium in tota Africa .

Rex Algerianus Magnus Negur
nun-

nuncupatur ; non sunt famosæ Urbes in ista Patria , sed Rex cum suis Tentoriis de uno loco migrat in alium ; multi Piratæ in illo Regno sunt , & dant tributum Turcæ . Regnum Algericum comprehendit viginti quatuor Civitates .

Regnum Tunesium octodecim Civitates , seu Oppida continet . Et Regnum Tripolitanum sexdecim familia loca comprehendit , quorum Reges dant tributum Turcico Imperatori . Regnum Barcense Turcæ immediatè obtemperat , & habet Oppida sex . Tunetum Regni Metropolis est , ædificatum post destructionem Chartaginis ab Africanis . Vid. *Sanutus* ib. 5. Stulti in illa Civitate adorantur , & habentur pro Sanctis . Videatur idem *Sanutus* lib. 5. fol. 61. Pulchra ibi sunt Palatia , Portæ , Tempia , Collegia , Monasteria .

Campus Bilidulgerid comprehendit quinque Civitates , aut Oppida . Atlas ibi considerabilis est , unde nomen accepit Mare Atlanticum . Provincia est Numidiæ ; siccitas ibi est per excessum ; vi-

no caret Provincia ; abundat fructibus , & in specie Dactylis optimis , qui ad partes Tunetenses , & alias transportantur .

In Campo Nigritio tredecim Regna notantur ; multa in iis commercia habent Hispani , & Lusitani .

Septem Regna , Desertum Zaara continet , quæ tamen non sunt adeo popolata , ut Melli , Tombut , Agades , Cano , Zanfara ; ad littus notatur Caput Viride .

In partibus Quineicis duo Regna , & Principatus Malaguettæ numeratur ; magnum Fortalitium Hollandicum est , Civitas S. Georgii de Mina , ubi Angli , & Dani in commerciis communicant . Partes Quineicæ comprehendunt quinquaginta Civitates , aut Oppida . Hollandi possident arcem S. Georgii , Nassoviam , Aximum , Cormentinum ; Angli , Caput Carsum ; Dani , Fridericoburgum , & Christianoburgum .

Ægyptus dividitur in Regimen Cairicum , & Alexandrinum , olim octo-

de-

decim millia Civitatum, & Castrorum comprehendit.

Magna Memphis Civitas, non tantum Ægypti, sed totius Orbis maxima Civitas esse dicitur; insunt huic Urbi sexdecim millia platearum; ædificata fuit à Johar Saraceno an.968.; Balsa, vel Calif, hinc residet, ob abundantiam fructuum, ac frumentorum una ex optimis Provinciis Turcicis est. Ad sunt etiam aliqui Christiani, Coptici nuncupati; Urbs quinque habet Suburbia. Nilus ibi pluvix loco est; & ubi Nilus non excurrit, omnis terra arena est, ita ut sæpè integræ itinerantium societates arenâ obruantur, & tunc Caravancens dicuntur.

Regnum vocatur Misia, in mense Augusti littoribus suis exit Nilus, & superminet sexdecim vlnis omnem terram, fertilemque reddit.

Alexandria, Urbs famosa Mercato-ribus plena est, residet adhuc ibi Patriarcha Copticorum. Damiata Fortalitium, & Portus est. Juxtâ Aziruth Urbeculam

lam ad Rubrum Mare filii Israel illud sic-
co pede transferunt .

Viginti Civitates in Regno Nubiæ
considerantur ; Rex Nubiæ inconstans
est, & modò Parti Turcicæ, modò Abyf-
finæ adheret . Fertilissimum Regnum est,
& producit omnis generis fructus , imò
auri ferax est . In hoc Regno numeran-
tur centum , & quinquaginta Ecclesiæ ,
& videntur adhuc ad muros depictę Im-
gines Crucifixionis Domini nostri , nec-
non B. Virginis , & Sanctorum . Dancala
Metropolis est .

In Abyssinia , seu Æthiopia qua-
tuordecim numerantur Regna , & sunt
Tygræ , Regnum Barnagas , Regnum
Angottæ , Regnum Faticarę , Regnum
Xoæ , Regnum Bagamedri , Regnum
Amaræ , Regnum Nareæ , Regnum Ma-
lembæ , Regnum Gojama , Regnum Da-
muti , Regnum Dambeę , Regnum Xi-
menchæ , & Insulæ Guegueræ , quæ Re-
gna varias inter se habent Civitates , &
Præfecturas . Rex , Magnus Neguz vo-
catur , ubi Tentoria figit , ibi Residentia

Regis est . Abyssini venerantur nomen Joannis ; severas agunt pœnitentias , & strictissimè observant jejunium , quod ad quinquaginta dies extendunt in Quadragesima .

Duo Regna sunt in Imperio Monomotapæ , videlicet Monomotapæ , & Budæ , quæ ab uno eodemque Gubernantur Imperatore ; & unumquodque Regnum , septendecim , aut octodecim sub se continet Civitates . Armatas habet foeminas numero 6000. cum quibus , & aliis militibus coerces rebelles .

Imperium Monoemugi octo habet Civitates , seu Castra , & Oppida inferioribus specificata ; Incolæ de Religione Christiana parum sciunt . Imperator residere solet Monoemugi , Civitate bona . V. *Robbè* P. 2. Cives , domus ibi habent , velut tentoria , sine portis , nisi nobiles ; Unde ex domibus altis , & earum portis cognoscitur nobilitas inhabitantium .

Octo Regna sub se habet Biafara , primum Regnum est ejusdem nominis ;

Secundum vocatur Regnum Gabon; tertium est Regnum Pongo; quartum Regnum Medræ, quintum Regnum Macoca; sextum Regnum Mujac; septimum Regnum Loangi, & Angolæ; octavum Regnum Congo. Quæ regna varias habent Provincias, Civitates, & Oppida, infra specificata. In Civitate Loandæ, quæ ad Regnum Congo pertinet, Lusitani dominium habent, & mercimonia ibi exercent.

In Caffern Incolæ vocantur Hottentotten, suntque furtis addicti; territorium consistit in tredecim Civitatibus, oppidis, & pagis. Plurima ibi sunt mancipia coloris nigri.

In partibus Zangvebar, quinque Regna numerantur, Regnum Mongellæ, Mozambiæ, Quiloæ, Mombazzæ, Melindæ. In Civitate Mozambicensi Residentia est Pro-Regis Lusitani. De abundantia auri harum partium, uti & nuditate, superstitione, idolatria, & colore inhabitantium, uti & partium illarum climate. V. *Sanutus* lib. 12. fol. 140.

Partes Ajan, comprehendunt Regna Adeæ, & Adeli. Regnum comprehendit quatuor Civitates; & Regnum Adeli decem loca.

Partes Abex comprehendunt Regnum Dungali, cum Degibildera, Degiqilcora, & Vella; adsunt etiam nonnulla loca Turcia Suaguen, Ercocco, & Mazua.

Africæ Insulæ ad centum, & triginta numerantur. In Atlantico Mari insulæ situatæ sunt, & recognoscunt Hispanos Dominos, interjacent Insulæ viridium præmontanorum, suntque domini, & Patroni Lusitani: Insula Madagascari infra est, & visitatur sæpè à Gallis. Videatur *Sannutus* lib. 3. f. 25. *Robbè* P. 2.

Ultra Insulas Canarias, famosiores sunt Insulæ Comorræ, Insulæ versus Zanguebar, Insulæ versus Quineam, Insulæ Capitis viridis, Insulæ Teneriffæ, Insulæ Maderæ, Insulæ Acoræ, Insulæ in Oceano Ætiopico, versus Occidentem, & Orientem, Insula S. Thomæ

an. 1405. in festo S. Thomæ à Lusitanis occupata fuit : Ad sunt , Insulæ Principis , Ferdinandi , Anniboni , S. Mathæi , S. Helenæ , Ascensionis , Mauritii , & Borbonia .

C A P U T IV.

De America ,

AD Septentrionem limites Americę sunt maria illam separantia à Grölandia: ad Orientem, Mare Atlanticum: ad Meridiem , partes Magellanicę : ad Occidentem Mare pacificum . V. *Robbè* P. 2.

Sedes Americę est sub tribus zonis differentibus , unde aër ejusdem est frigidus , & calidus , secundum diversam proportionem , ac situationem partium . Territorium producit varias species fructuum , & frumentorum , quorum aliquę sunt cognitę , alię incognitę , ut Yuca , ex quibus panis cacavę conficitus ; tantum auri & argenti in diversis

Americæ partibus invenitur, ut plures populi hîc propterea confluant. Nec desunt omnes species animalium ferocium, sylvestrium, & domesticorum. V. Jo: *Laet*. Qui particulariter scripsit de America.

Tres magni fluvii reperiuntur in America; primus est Amazonum, alter Plata, vel Paraguay, currentes versus partes Meridionales. Tertius est S. Laurentii, qui perlabitur totam Canadam in parte Septentrionali. V. *Coronellus*.

Duæ partes Americę sunt duæ quasi Semi-Insulæ habentes in latitudine novem, aut decem milliaria Germanica, & continent plures Provincias. V. *Blawiana Cosmographia*.

Ante adventum Hispanorum America habebat suos Reges; hodiè autem pars Americæ pertinet ad Regem Hispaniarum; qui ibi habet duos Pro-Reges, unum Limæ pro parte Meridionali; alterum Mexici, pro parte Septentrionali. Conadæ pars pertinet ad Regem Galliarum, & ille suum habet Pro-Regē Que-

beci. Aliæ partes pertinent ad Reges Lusitaniæ, & Angliæ. Quædam loca etiam obtinent Hollandi. Quidam Capitaneatus etiam eliguntur ab Originariis populis, qui populis dant leges, & illos instruunt in rebus bellicosis. Nonnulli etiam Americanorum vivunt sine conductore, sine lege, non habentes permanentem Civitatem. V. *Robbè* P. 2.

Subditi Hispaniarum, & Galliarum exercent exercitium Religionis Catholicum. Angli, Dani, & Hollandi Reformatorem sectam sequuntur. Alii Americani, qui vivunt in libertate, sunt idolatræ, aut Solem, aut Lunam adorantes.

America Meridionalis habebit miliaria Germanica septingenta in longitudine à Septentrione ad Meridiem; sexcenta in latitudine ab Oriente ad Occidentem; trecenta autem in circuitu. V. *Jo: Laet* de America.

Ad Septentrionem, & Orientem est mare Septentrionale: ad Meridiem, Magellanicum: ad Occidentem, quietum

tum seu pacificum . V. *Coronellus* .

In 7. partes dividitur in terram firmam , vel Castiliam auri : in Peruanam : in Turcomanniam , in Chilium : in partes Magellanicas , Pâraguay : in Brasiliam , & partes , quæ sunt circa fluvium Amazonem . V. *Blaviana Geographia* .

In Meridionali America Hispani habent terram firmam , in qua Panama ad Isthmum Urbs bona , maritima . Regnum Peruanum ad littus tranquilli maris existit Urbs Limana Residentiam Hispanici Pro-Regis constituit . Cusco residentia est Prioris . Potosi opulenta sunt montana . Lusitani possident Brassiliam , in qua S. Salvatoris Civitas Metropolis est , & Phernambuco Portus bonus . V. *Jo: Laert.* in tractatu de America .

America Septentrionalis habet miliaria Germanica sexcenta circiter in longitudine ab Oriente ad Occidentem ; ducenta & quinquaginta in circuitu . V. *Coronellus* .

Ad Orientem , & Septentrionem est mare ejusdem nominis ; ad Meridiem ,

& Oc-

& Occidentem mare tranquillum , & nonnulla alia maria , varia nomina à vicinis Provinciis accipientia . V. Blaviana Cosmographia , & Geographia impressa Ambstetodami .

America Septentrionalis dividitur in terram firmam , & Insulas , quorum aliquæ sunt in Dominio Hispanorum , aliæ Gallorum ; aliæ vero Anglorum .

Nova Hispania , vel Mexicum dives Hispanorum est , situatum ad mare tranquillum , est Residentia Pro-Regis . Veracruz Portus est ad Mexicanum lacum . Aquapulea Portus est ad mare tranquillum . Galli possident novam Franciam , qua Quebee Residentia Gallici Gubernatoris est . Nova Anglia Anglorum est , & habent Virginiam , & vicinas alias parvas Provincias , inter quas Pensylvania Asylum est multorum pietatistarum Europeicorum .

In America quinquaginta sex Insulæ Principales notantur , inter quas nominationes sunt Insulæ Azoricæ , seu accipritum , Insulæ Antlicæ , & Bermudicæ ,

Azo-

Azoricæ Insulæ sunt in media via versus Americam, & Patroni, aut Domini sunt in temporalibus Lusitani; vocantur etiam Insulæ Accipritum, ob multitudinem illarum avium, suntque novem.

Insulæ Antlicæ, sive Insulæ ante Americam sunt Hispanorum, ubi Hispaniola Cuba, in qua famosus portus Havana est; Jamaica Anglorum; Portus dives Hispanorum; Mantinicia, Gallorum; S. Christophorus Anglorum.

In Aliis Americæ, hinc & inde repertis Insulis, consideratur nova terra Gallorum, & Bermudicæ Insulæ similiter Franciam recognoscunt. California Hispanis obedit. Sebastianus Carmelita Discalceatus, postmodum Episcopus Tiphernas in suo Itinerario Ind. Orient. refert, ex ovis circa horas matutinas partis, versus vesperam pullos nasci absque Gallinâ incubâ, ita enim proportionatus est illarum Regionum calor naturalis; unde ut conserventur ova recentia, statim ea rumpuntur, & fac-

saccharum inspergitur .

Alię Provinciæ sunt nova Francia, & Lovisiana, Gallorum ; Virginia, Anglorum ; nova Svecia, nova Hollandia, nova Anglia, ubi melior Civitas, Bristavium . In America Meridionali, observantur Provinciæ terræ firmæ, Peru, Chili, terræ Magellanicæ, Tucumanniæ, Brassilia . In Provincia Chilio notantur Civitates S. Jacobi, Conceptionis . In Tucumanniæ Civitates sunt, Fanum S. Michaelis, & S. Jacobi de Storea . In Paragay, notantur Civitates Assumptionis, & Fanum S. Trinitatis . Brassilia à Lusitania an. 1501. detecta fuit, & in ea farmosæ sunt Civitates, Fanum S. Salvatoris, Pernambuco, Fanum S. Sebastiani, Spiritus S. In terra firma, seu Castilia aurea notantur Panama, Portus pulcher, Chartagena, nova Germania . In Regno Peruano; Præfectura Guiti, Civitas Regum, Cuscum, Præfectura Charcarum, Argentea, Potosium . Adsunt & Provinciæ Apanta, Surianamum . Insulæ accipitrum, An-

tiliæ, Caribes, Luaciæ, Terceras, S. Michaëlis, Hispaniola, Cuba, Jammaica, Portus divitis, Gnadelpia, Martinica, S. Crucis, S. Luciæ, Testudinis, Barbaræ, Montis Serrati, S. Christophori, Nivium.

FINIS.

Notanda, seu corrigenda in lib. IV. & V.

p. 8. captura piscium 40000. scud. jungatur, fides sit penes Aurorem; uti & f. 9. de Caradignis, f. 10. lin. 1. loco repelluntur, l. reperiuntur. f. 15. de Rege Christ. junde, ut aliqui scribunt. f. 20. l. 15. loco uris, l. uvis. f. 29. lin. 11. loco populi, l. populis. f. 47. lin. antepen. l. collus, l. colles. f. 68. l. 5. loco Hannoviam, l. Hannoniam. f. 97. loco Princeps, l. Marchio. f. 97. millionem Ducatorum, junde, visum est aliquando accedisse. f. 111. de Vesperis Siculis pro impresso non habeatur. f. 136. l. 20. loco ast, l. est. f. 168. ponatur fama apud aliquos est, terram Angustanam habere virtutem pellendi glires. f. 169. & 221. ad Reg. Prullie, & Angliæ, junde, ut vocant eorum Subditi, & Confederati. f. 187. lin. penult. loco dividitus, l. dividitur. f. 189. l. 6. loco latus, l. lacus, ibidem omittatur Excellentissimus. f. 218. lin. penult. l. Asiaticæ, l. Asiaticæ. f. 229. lin. ult. l. conficitus, l. conficitur.

INDEX.

LIBRI IV., & V.

CAP. I. De Limitibus Europa .	pag. 1
CAP. II. De Lusitania .	3
CAP. III. De Hispania .	7
CAP. IV. De Gallia .	25
CAP. V. De Regnis Anglia, Scotia, & Hibernia .	46
§. 1. De Regno Anglia .	46
§. 2. De Regno Scotia .	55
§. 3. De Regno Hybernia .	63
CAP. VI. De Flandria .	66
CAP. VII. De Helvetia .	75
CAP. VIII. De Italia .	79
§. 1. De Statu Ecclesiastico .	84
§. 2. De Magno Ducatu Hetruria .	89
§. 3. De Regno Neapolitano .	90
§. 4. De Lombardia .	93
§. 5. De Statu Veneto .	95
§. 6. De Statu Mediolanensi .	99
§. 7. De Principatu Pedemontano, & Ducatu Mötferratenfi in parte .	102
De Sa-	

§. 8.	<i>De Sabaudia .</i>	102
§. 9.	<i>De Ducatu Mantuano, cum parte Montferratensis .</i>	105
§. 10.	<i>De Ducatu Mutinensi .</i>	106
§. 11.	<i>De Ducatu Parmensi .</i>	107
§. 12.	<i>De Republica Januensium .</i>	108
§. 13.	<i>De Republica Lucensium .</i>	Ibid.
§. 14.	<i>De Republica S. Marini .</i>	109
§. 15.	<i>De reliquis Italiae Statibus, seu Principatibus minoribus .</i>	Ibid.
§. 16.	<i>De Sicilia .</i>	110
§. 17.	<i>De Insula Sardinia .</i>	113
§. 18.	<i>De Insula Corsicæ .</i>	115
§. 19.	<i>De Insula Melitensi .</i>	116
CAP. IX. <i>De Imperio Germanico .</i>		118
§. 1.	<i>De Archi-Ducatus, Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolae: Comitatus Burgundiae, Tyrolensi, Pfirde, & Windismarck .</i>	126
§. 2.	<i>De Lotharingia .</i>	132
§. 3.	<i>De Alsatia, Sungavia, Brisgovia .</i>	134
§. 4.	<i>De Palatinatu inferiori Rheni .</i>	137
z. 5.	<i>De Principatibus, & Statibus</i>	<i>in</i>

- in Palatinatu inferiori existenti-*
bus . 139
- §. 6. *De Archi-Episcopatu , & Prin-*
cipatu Moguntino . 141
- §. 7. *De Archi-Episcopatu , & Prin-*
cipatu Trevirensi . Ibid.
- §. 8. *De Archi-Episcopatu , & Electo-*
ratu Colonienfi . 142
- §. 9. *De Clivia, Julia, Montibus Ra-*
vensberg, Ravenstein . 143
- §. 10. *De Westphalia .* 145
- §. 11. *De Saxonia Inferiore , & Ele-*
ctoratu Hannoverano . 147
- §. 12. *De Saxonia Superiore , &*
Electoratu Saxonico . 150
- §. 13. *De Franconia Orientali .* 152
- §. 14. *De Hassia .* 153
- §. 15. *De Wetteravia ; Historiis, Ob-*
servationibus , & Cœremoniis , quæ
fieri solent Francofurti in Electione,
& Coronatione Imperatoris . 154
- §. 16. *De Pomerania .* 157
- §. 17. *De Regno Prussie Brandenbur-*
gicæ . 160
- §. 18. *De Marchionatu , & Electo-*

<i>ratu Brandenburgico .</i>	161
§. 19. <i>De Bavaria .</i>	163
§. 20. <i>De Palatinatu superiori , & Ducatu Neoburgico .</i>	166
§. 21. <i>De Svevia .</i>	167
§. 22. <i>De Silesia .</i>	171
§. 23. <i>De Moravia .</i>	173
CAP. X. <i>De Regno Bohemia .</i>	175
CAP. XI. <i>De Regnis Dania , Nortwe- gia , & Suecia .</i>	177
§. 1. <i>De Regno Dania .</i>	177
§. 2. <i>De Regno Nortwegia .</i>	180
§. 3. <i>De Regno Suecia .</i>	182
CAP. XII. <i>De Polonia .</i>	185
CAP. XIII. <i>De Moscovia , seu Russia ,</i>	
CAP. XIV. <i>De Hungaria , & Turcia Europaica .</i>	192
CAP. XV. <i>De Græcia , seu Rumelia .</i>	203
LIB. V. <i>De Asia , Africa , & America .</i>	
CAP. I. <i>De Asia .</i>	212
CAP. II. <i>De Persia , & India Orient .</i>	216
CAP. III. <i>De Africa .</i>	219
CAP. IV. <i>De America .</i>	229

Finis Indicis .



Est. 39. Feb. E





UNIVERSIDAD DE SEVILLA



600156222

i 24493570





77

2